شیعر

لە چاپکراوەکانی ئەمیندارێتی ی گشتی ی ڕۆشنبیری و لاوانی ناوچەی کوردستان

زنجیرە «٧»

دیوانی ئەخۆڵ

هۆنراوەی

ئەحمەد دەروێش عەبدوڵڵا

چاپی یەکەم ○ ساڵی ١٩٨٤

لە چاپکراوەکانی ئەمینداریێتی گشتی ی ڕۆشنبیریو لاوانی ناوچەی کوردستان
زنجیرە « ٧ »

دیوانی ئەخۆڵ

هۆنراوەی
ئەحمەد دەروێش عەبدوڵڵا

سلێمانی – ١٩٨٣

پێشەکی :-

لەسەر داخوازی زۆر کەس لەمەوپێش و ئێستا ئەم کورتە باسە دەربارەی ژیان و بەسەرهاتی خۆمەوە بنووسم .

١ -

ناوم (ئەحمەد) باوکم (دەروێش) باپیرم (عەبدوڵڵا)یە ، ناوبانگم (ئەخۆڵە) ، لەساڵی ١٩١١ز لەشاری سلێمانی لەگەڕەکی (دەرگەزێن) لە ناوچەی سەرگوڵ هاتوومەتە دنیاوە ، کە لەدایك بووم بە ساوایی باوکم و دایکم و خێزانەکەمان لەجیاتی ئەحمەد پێیان وتووم «ئەحۆڵ» وەهەر لەو کاتەدا ئامۆزایەکم بووە زمانی گرتووە ، بەڵام زمانی باش نەپژاوە نەیتوانیوە بڵێ (ئەحۆڵ) پێی وتووم (ئەخۆڵ) ئیتر لەوکاتەوە لەناو خێزان و خزمان و گەڕەکدا هەر بە ئەخۆڵ ناویان بردووم هەتا ئێستا .

٢ -

پلەی خوێندەواریم

پایەی خوێندەواریم بەداخەوە زۆر کەمە چونکە ئەوکاتەی من گەیشتوومە تەمەنی خوێندن پاش جەنگی یەکەمی جیهانی بوو ، وەگرانی و پەشێوی لە سلێمانی دا هەبوو وە قوتابخانەش نەبوو لەلای مامۆستایەکی ناوخۆیی . حوجرە هەبوو توانیم قورئانی پیرۆز بخوێنم ئینجا کە لەشکری ئینگلیز هاتە سلێمانیەوە قوتابخانەیەك بەناوی (نموونەی سەعادەت) کرایەوە ، چوومە ئەو قوتابخانەیە لەوێ مامەوە تا پۆلی یەکەم تەواوکرد . ئینجا شۆرشی شێخ مەحموود بۆمبارانی بەسەردا هات و قوتابخانەکە نەما . هەتا شێخ مەحموود حوکمی کەوتەوە دەست ، ئەوکاتە دوو قوتابخانە کرایەوە ، یەکێکیان بەناوی (مەحموودی) ئەوی تریان بەناوی (قادری) . من چومە قوتابخانەی قادری هەتا گەیشتمە پۆلی سێ دیسان سلێمانی کەوتەوە ژێر بۆمبارانێکی زۆرەوە قوتابخانە نەما خۆیشم ماوەیەك چووم بۆ بەغداد کەهاتمەوە لە پۆلی سێ وە دەستم پێکردەوە هەتا چوومە پۆلی پێنجەم ، لەپێش نیوەی ساڵدا لەبەر هۆیەك کە نابێ لێرەدا باسی بکەم . وازم لەخوێندن هێنا . وە هێشتا لە تەمەنی منداڵی دا بووم هەوڵمدا بۆ ئیش کردن تا لە ڕۆژی ١٩٢٩/٩/٢ لە چاپخانەی شارەوانی لە سلێمانی کە ئەوکاتە ڕۆژنامەی (ژین و

ژیانی) دەرئەکرد ، چوار ساڵو نیو لەوێ مامەوە هەتا ١٩٣٤/٣/٣١ . کە چاپخانەکە داخرا هەر لەو ساڵەدا بووم بە نووسەر لەدادگا هەتا ساڵی ١٩٧٠ خانەنشین بووم .

بەڵام بەڕاستی ئەو ماوەیەی کە لە چاپخانەکەدا ئیشم ئەکرد زۆرم پێخۆش‌بوو وە ئەو ماوەیە (پیرەمیرد)ی نەمر هەرچەند کاربەدەست‌و لێپرسراوم‌بوو بەڵام ئەرکی دەرهێنانی ئەو دوو ڕۆژنامەیەی زۆر لەسەر شان‌بوو بەتایبەتی هەر لەو ماوەیەدا بوو کە (پەندی پێشینان)وە (ڕۆحی مەولەوی) وە زۆر هۆنراوەو نووسینی تری بەنرخ لە ڕۆژنامەکان‌دا بلاوئەکردەوە لەوە سوودم وەرگرت ، جگە لەوەش هۆنراوەو نووسینی زۆر ئەهات بۆ

چاپخانەکە نەك هەر لەناو عیراق بەڵکو لەزۆر شوێنی دەرەوەی عیراق‌دا هۆنراوەو پەخشان‌و نووسراوی تریش ئەهات هەمووی ئەخوێندەوە جگە لەمانەش پەیوەندیم هەبوو بە بنەماڵەیەکی شێخانی ناوچەی بیارەوە کە لەم بنەماڵەیەدا شاعیرو نووسەری لێ‌هەڵکەوتبوو وەکو مامۆستا موحەممەد عەلی (مەدهۆش) لە دیوانی (یانەی دڵان)دا باسی کردووە لەو بنەماڵەیە من‌و (کامەران موکری) واتا موحەممەد ئەحمەد تەها کە برامەو خاڵی جوانەمەرگم (مەلا سەعدی) بەشداربووین .

ئینجا ئەو ماوەیەی کە لە چاپخانە بووم ئەمانە هانیان دام وەکو هەوێنێك چووە خوێنمەوە کە بتوانم هەندێ هۆنراوە پێشکەش بکەم هەر بەو هۆیەوە زۆر لە شاعیرانی هاوچەرخ ، زۆریانم ناسی ، بەڵام زۆرتری کۆبوونەوە لە کۆری شیعردا لەگەڵ هەندێ لە شاعیرو نووسەردا وەکو (شێخ نووری شێخ ساڵح ، فایەق بێکەس ، شێخ سەلام ، گۆران ، ئیبراهیم ئەحمەد ، ڕەمزی قەزاز) بووە .

وەهەر لەو کاتەشەوە توانیم بەشداری ڕۆژنامەی (ژین ، ژیان ، گۆڤاری گەلاوێژ ، ڕۆژی نوێ) بکەم ، تا لە ساڵی (١٩٧٠) یەکەم دیوانم پێشکەش‌کرد بەناوی (پەیمان‌و شیوەن)ەوە بلاوکرایەوە .

٣ -

خۆم دانی پیا ئەنێم کە هەندێ لەو هۆنراوانە کە لە ساڵانی ١٩٣٠ بەرەو ژوورتر نووسیومە ئێستەش شێوەی هاوچەرخ‌و پێش هاوچەرخمە . بۆ نموونە هەندێکیان

وەکو (مەحوی ، نالی ، حەمدی ، کەمالی ، سەلام ، بێکەس ، شێخ نووری)و زۆری تر بەم شێوەیە هۆنراوەیان داناوە ، نەك هەر بەهونەر بەڵکو بە هونەرێکی گەورە دانراوە کەوا هۆنراوەکانی‌یان تێکەڵن لە ووشەی عەرەبی‌و فارسی‌و هەتا تورکیش .

ئینجا ئەگەر کەم‌وکووڕی تێدابێت منیش پەیڕەوی ئەوانم کردووە ، وە هیوام وایە خوێنەرانیش بەو چاوەوە سەیری بکەن ئەگەر ناتەواوی‌یەکیشی تێدابێت چاوپۆشی لێ‌بکەن‌و . بەدڵێکی فراوانەوە ئامادەم بۆ ڕەخنەو لێکۆڵینەوە . ئیتر سوپاس . . .

● ئەخۆڵ ●

(سکالاّ لەگەڵ بلبل‌دا بە دڵێکی پڕ لە سەوداوە) (١)

بەهارە بلبل ، . . . بلبل بەهارە
سەرەتای ناڵەی سەودایی زارە
وەرە بناڵین بەجووت لەشەودا
ئێمە شەو بێدار بێ‌خەم لەخەودا
وا بەری بەیان سفیدەی نواند
تەمو تاریکی لەگوڵشەن ڕەواند
دەشت‌و کێو هەمووی بەگوڵ خەمڵیوە
بەرگی بووکێنی تازەی پۆشیوە
هەوری بەهاری لەگەردو خول‌دا
چیمەن گەردانەی شەونم لەمل‌دا
لاگیرەی زێرە قەتارەی گوڵزار
هەیاسەی پشتە زنجیرەی ڕوبار
بەڕەزا پرچی پەخشان کردووە
شنەی بای شەماڵ شانەی کردووە
نێرگس بە پەنجەی یادی لێلاخان
ڕووپۆشی لادا سەرمەستو خەندان
پەڕەندەش لەسەر لق درەختان
هەریەك ئاوازێ ئەڵێن بۆ بەیان
پۆڕ بەگەناسەو قومری بە ئاواز
بوون بەدوو یاری هاودەمو هاوراز

تێبینی :

(١) ئەم هۆنراوەیە ، یەکەم هۆنراوەمە کە لەژێر ناوی (بێ‌نەوا) لەساڵی ١٩٣٣ لە ڕۆژنامەی (ژیانی) ژمارە (٣٥٧) لە ڕۆژی ١٦ی مارت‌دا بلاوکراوەتەوە وا ئێمەش بەبێ دەس‌کاری بلاومان کردەوە .

کەو بە قاسپە قاسپ کۆتر بەهاق هاق
لەدڵ دەرئەکەن مەینەتو فیراق
جریوەی چۆلەکەو شەقەی باڵی مەل
وەك مۆسیقایە لەمکەل بۆ ئەوکەل
قوقەی کەڵەشێر دەنگی بانگدەران
لەئەرز تێپەڕین گەیین بە ئاسمان
ئاسمانیش ئەوا چاو ئەکاتەوە
دنیای پڕ لەتەم ڕوون ئەکاتەوە
وەرە منو تۆیش هاوڕازو هاودڵ
من شێتی پەرچەم تۆ شەیدای ڕووی گوڵ
تۆ بڕۆ سەرچڵ من لەپای کۆهسار
خوڕ خوڕ بڕێژین فرمێسکی خونبار
تێروپڕ بگرین یەك دەنگو ئاواز
تا واخول ئەدا گەردوونی کەچباز
هەتا پاڵ ئەدەین بەلای مەرگەوە
بەشوێن زامانی دڵو جەرگەوە
تاکو ئەچینە باوەش دایکی خاك
بە ئاهی سەردو بەدڵی خەمناك
بپارێنەوە لای تاکە خوامان
بەڵکو بێتەبەر گوڵی هیوامان

(بەرەو ڕووناکی)

وەرگیراوە

لە ناخی جەرگی تاریکییەوە
لە کانگای دیلیو هەژارییەوە
دەس لە کەلەپچەو زنجیر لەپێما
تەوق نەزانی وا لە گەردنما
کەوتوومەتە ڕێ ڕێگەی بێباکی
هاتوومو ئەڕۆم بەرەو ڕووناکی
پشت بە جەزرەبەی قامچی دارزاو
چاو ، ناوچەوان تف پیایا هەڵپژاو
بەشەلیو قاچی دارکاری کراو ،
فرمێسك لەچاوما وشكو قەتیس ماو
پێستی لەش بەسەر ئێسکا نووساوە
بەدڵێك وەکو پۆڵای ئاودراوە
ڕێم گرتۆتە بەر زۆر بە چالاکی
ئەڕۆمو ئەڕۆم بەرەو ڕووناکی
هەرچەند ماندوومو ڕێگام دوورەو دێر
برسیەو ڕووتم ، دوژمن پۆشتەو تێر
من پێ ودەس بەسراو بێ هێزو توانا
دوژمن بەهێزەو دەستی بەرەڵلا
لەگەڵ ئەوەشا بە هەستێکی بەرز
ویستێکی نەگۆڕ ، گیانێکی نەبەز
ئەڕۆم بە مەردیو زاتی بێباکی
ئەڕۆم بێوچان بەرەو ڕووناکی
ئەزانم ڕێگام سەختەو پڕ ئازار
پڕ لە دوژمنی خوێنەخۆو زۆردار

بەچەن کۆسپو ئەرك ڕێگام تەنراوە
بۆ ئەوەی نەڕۆم نەکشێمە دواوە
بەڵام نە سەختی ڕێی پڕ ئەرکو دوور
نە تاریکای سامی بێ سنوور . . .
نەزۆری زۆردار نەزۆری دوژمن
داناخورپێنێ تۆزێ دڵی من
سەرەو هێناومە . . . سەری بێباکی
ئەڕۆم بەبێ ترس بەرەو ڕووناکی

* * * * * * * * *

ئەزانم کەوا دوژمنەکانم
زۆر بلیمەتن بۆ ئازاردانم
بەڵام ئەوداخەم وا لەبەر چاوە
کە بەڕووی باوکو باپیرمیان ناوە
ئەزانم کەچەن جەربەزەو زوشتن
بۆ گیان فڕاندن بۆ ویژدان کوشتن
بەڵام لەهەموو زامێك ناسۆرتر
لە بەندیخانەی دوژمن تاریکتر
دڵو ژیانی پەستی ئێستەمە
کەپڕ لەتاڵیو ژانو ستەمە
بۆیە هێز نیە کەبم وەستێنێ
دەسەڵات نیە بم سڵەمێنێ
ئەوا بەگورجیو چوستو چالاکی
ڕۆییمو ئەڕۆم بەرەو ڕووناکی

* * * * * * * * *

ئەزانم ڕەنگە نەشگەم بە ئاوات
لەیەکەم قۆناغ دوژمن لێم بدات
یان ڕێی تێئەچێ خۆم لەپڕ بمرم
لەگەڵ ئەمانەش ڕێبەو ئەیگرم

چونکە مەردنم ڕووەو ڕووناکی
چاکترە لە (مان) ژین بە تاریکی
بۆیە هەر ئەڕۆم زۆر بە دڵپاکی
بەرەو ڕووناکی بەرەو ڕووناکی

* * * * * * * *

نەء . . نەء . . من خۆم‌نیم بەتاق تەنیا
ڕێ بگرمەبەر ، بێ‌ترس دڵنیا
بەڵکو هەزاران هەزار هەژارین
بۆ یەك هۆ هەموو ئامادەی کارین
بۆ کەرامەتی پێ‌شێل کراومان
پێستی پشت بەدار فڕێ دراومان

●

ئابرووی هەموو تکێنراومان
مافی هەزاران ساڵی خوراومان
ویژدانی گشتی توێنراومان
گیانی بەدیلی فڕێنراومان
ئەو زوڵم‌و زۆرەی کراوە لێمان
چە لەخۆمان‌و باوو باپیرمان
دەردی نەزانی‌و هۆی هەژاریمان
بوونەتە هێزی دڵ‌و وورەمان

●

هەستاوەتەوە هاتونەتە ژان
تێیان ئەخوڕن ، بانگ ئەکەن لێمان
گشت ئەنەڕێن وا بەسەرمانا
بەسەر منا نا . . . هی هەموومانا
بڕۆین بەیەکجار زۆر بە چالاکی
هەموو بەجارێك بەرەو ڕووناکی

بەرەو ڕووناکی ئەڕۆین بێگومان
هەر بە کوێرایی چاوی دوژمنان
سەرەڕای سەختیو مەترسی ڕێوبان
هەتا بەئاوات ئەگەین هەمومان

تێبینی :
ئەم پارچە هۆنراوەیە لە ساڵی ١٩٧٣ لەپارچە پەخشانێکی وەرگێڕاوی مامۆستا
(أ.أ) وەرگیراوە .

چوارینە

ساقی شێرزەم بەدەس دنیاوە
بەدەس مەینەتو جەورو جەفاوە
دەستم دامەنت خێراکە هەستە
بەجامێ هەمووی بخەینە لاوە

ئەزانی من کێم ؟

١٩٤٥

کەچاوم کردەوە ڕوانیم بەدەوری خۆمو دنیادا
چلۆن خۆم دی لەلافاوو شەپۆلو گوژمی دەریادا ؟
چە لافاوێك سەراسەر پڕ لەناسۆرو لەناکامی
لەئەشکەنجەو کلۆلیو نەگبەتی پڕبوو لەسەرسامی
نەباوکێك بوو دەستم بگرێ بەڕێگەی ڕاستیا بمبا
لەژێر سایەی جگەر سۆزیو حەنانیدا بەخێوم کا
نەکۆشی گەرمی دایکێك وەکو دایکی هەڤالأنم . . !
کەتیایا بسرەوم ساتێك پشوویەك بێتە بەرگیانم
کەساسو بێنەوا هەردەم لەماڵی خۆمو خوێشانم
بەڵێ ئەژیام وەکو ئینسان بەلأم پڕ دڵبوو گریانم
لەڕوخسارو لەسیماما نیشانەی نەگبەتیو ماتەم
وەکو ڕۆژ ئاشکراو دیاربوو ئەگەرچی لێوبوو پڕ خەندەم
بەڵێ ئەو نوتفەیەی گیانی منی هێناوەتە بەرهەم
سەراسەر چینو بنچینە هەموو دەردەو پەژارەو خەم
وەها بەمجۆرە بوو ژینم لە ئاسۆیەکی ماتەمدا
نەهاتی یەك بەدووی یەكدا لە دنیایەکی پڕ خەمدا
ئەوا ئێستاش کە ئەمبینی کەوا زیندوومو هەرماوم
بەلأم مردم لەتاف لاوی یاو هێشتا نەنێژراوم

شەماڵ

مەستبووم بە نەشئەی شیرین خەیاڵێ
ناگاه دای لە ڕووم کزەی شەماڵێ
بەڵام شەماڵ چی ؟ ؟ وەك ئاگر بەتین
هێنایەوە سوێ زامانی دێرین
وتم : بە شەمال ، شەماڵی ئازیز
جوانی بەهارو ماتەمی پایز
خۆ تۆ فێنکی ی دڵ زامارانی
یەکە هاورازی بەری بەیانی
ئێستا کە بۆچوا پڕ تین‌و تاوی ؟ ؟
وەك کڵپەی ئاگر پڕ لە هاڵاوی ؟
وتی : دوێنێشەو لەبەر بەیانا
لەوەختی ڕازی قومری‌و گوڵانا
ئەشنامەوە شێنەیی‌و سەربەست
لەشاخ‌و داخ‌و جێگای بەرزو پەست
ڕۆیم بەسەر چەن باخ‌و گوڵزارا
بەسەر چەن میرگ‌و چەن مێرغوزارا
گاهێ گوڵانم ئەگەشانەوە
تاوێ چڵانم ئەلەرانەوە
تێپەڕیم بەسەر کۆشك‌و تەلارا
بەسەر هێلانەی کپی دڵدارا
کاکوڵ‌و پەرچەم ئەشەکانەوە
ماندووی ڕێبوارم ئەحەسانەوە
بەشنەشن‌و سروەی ئەسپایی
گوڵ‌و گیام خستە هەڵپەرکێ‌و شایی
کاتێ سەیرم کرد لە بنەماڵێ
وا نەوجەوانێ گەردن پڕ خاڵێ
سەرتاپا ڕەشپۆش بە دەنگی نووساو

وا بەکوڵ ئەگری دڵ ئەکا بەناو
پرسیم ئەی جەوان چی‌یە ئەم حاڵە
بەم تەنهایی‌یە لەم بنەماڵە ؟ ؟
بەیەك هەناسەی شەرارە بزوێن
بەدوو دڵۆپی فرمێسك وەك خوێن
سەری هەڵبڕی‌و زۆر بەکەساسی
پرسی بەراستە تۆ من ناناسی ؟ ؟
وتی : وەتەنم بێ پشتیوانم
بێ جگەرسۆزو ڕۆڵەو باوانم
وا بێ‌ناز کەوتووم ئەگریم بۆ شادی
تا لەبەر ئەکرێم بەرگی ئازادی
ئەوەم دی شنەی خۆم نابەلاوە
شێوەی ئەوم گرت بەسەر دنیاوە

●

چوارینە

ئەم خاکە پاکە هی‌تۆیەو هی من
تیایا رزیوە بەسەد جۆر مردن
ئێسك‌و پروسکی باو باپیرمان
نایدەین بەفیرۆو تاڵان بە دوژمن

ڕۆژی ئاوا

ئەوا ئاوابوو ڕۆژی ئێستر ژینم لەدنیا چی
لەهاتو چۆو لەگریانو لە ناڵەی سوبحو شام چی ؟
کە کردم دیقەتی ئەبرۆی کەمانو تیری حازربوو
بەتیرێ سینەمی کونکرد لە ئامانو دەخیلم چی

* * * * * * * *

ئەوا کووشتوومی ئەو ماوە کەچی پێشم ئەڵێ ئەبلە
ئەوا ڕۆیم لەبەرچاوت لەپاش من عەیشو نۆشت چی
کەتۆ کووشتوومت قەد عەرعەر وە خوێنم تاقە ماچێکە
بدە ببڕێتەوە ئاخر مەڵێ هەوڵو کۆششت بۆ چی

* * * * * * * *

شەهیدم من ، کەساسم من لەدنیای ڕوون بەریم ئینجا
کەمن کوژراوی یارم بم لە جەوابی ڕەقیبم چی
ئەوا یەختم حەواڵەتکرد مەدەد یا (ئەحمەدی کاکی)
سەگی بەر قاپی تۆبم لە چوونی لای تەبیبم چی

* * * * * * * *

وەرە قابیز بکێشە ڕۆحی (ئەحمەد) با نەجاتی بێ ؟
لەڕۆژێ سەد کەڕەت کوشتن لەتۆ زیاتر پەناهم چی

بۆ گیانی پاکی (فاضل حمە غریب)

١٩٧٦

سەیوان : مەڵبەندی هەزار پیرو جوان
ئەی دوا قۆناغی کاروانی ژیان
ئەمجارەت میوان لاوێکە نازدار
سەرچاوەی خولق بەرزو بایەخدار
ئەمجارەت میوان بەڕێزەو ئازیز
گوڵی وەریوی سەرەتای پاییز
لای کەس و کاری لەجێی چاوان بوو
چرای ناو کۆڕی برادەران بوو
هەمووی پێ جێهێشت چەرخی بێ ئەمان
هێنایان بۆتۆ ئەی گردی سەیوان
جاتۆش بنووسە بە پیتی نورین
زاخاو درابێ بە ئەشکی خوێنین
لەسەر گۆڕەکەی لەسەر بەردو گڵ
لەسەر ئەلحەدو لەسەر گوڵ و چڵ
کە ئەمە گۆڕی نەونەماڵێکە
لاوێ : تەمەنی نۆزدە ساڵێکە
بەری ژیانی هەر نەچەشتبوو
وەك خەوی شیرین هات و بەسەر چوو
ئینجا ڕاسپێرە فریشتەی خوایی
بیگرنە باوەش زۆر بە ئەسپایی
جێگەی بۆخۆش کەن لەناو بەهەشتا
لەخۆشترین جێی سەیران و گەشتا

لەجێی باوکی بن ، لەجێی دایکی بن
لەجێی برای بن ، لەجێی خوشکی بن
باوەشێنی کەن حۆرو غیلمانی
بیتە هاوسەری فریشتەکانی
بیلاوێننەوە جوانەو نازدارە
بەڵام وریای بن گیانی زامارە
با بەشێنەیی باوەشێنی کەن ؟
بە سرودی خوا خەمڕەوێنی کەن
دوا تکام وایەو مەمکە بێبەری
بنووسە لەسەر بەردی ژوور سەری
پەیمانێ (فاضل)هەتاکو ماوم
بۆتۆی تەرخان کەم فرمێسکی چاوم

تێبینی :
ئەم هۆنراوەیە بۆ گیانی پاکی فاضل غریب پێشکەش کراوە .

«گلەیی»

هاتە سوێ دیسان برینم فیکری جارانت ئەکەم
هەر وەکو مەجنوون بەدائیم زیکری لەیلانت ئەکەم
جێگەی تیرێ کە لێت‌دام بوو بە ناسۆری برین
چاوەیەکی خوێنە ئێستاش عەرزی شوکرانت ئەکەم
هەردوو چاوم کوێربوو هێند گریام لەهیجرت بێڕەحم
هەر نەهاتی وەختە بمرم جان فیدای جانت ئەکەم
ئاخ لەکوێی ؟ توخوا ئەوا هەردوو گلێنەم دەرپەڕی ! !
هەر دەڵێم ئەمڕۆو سبەینێ خۆم بە قوربانت ئەکەم
ڕەنگە بێڕەحمو وەفا بێ زانەری حاڵم نەبێ !
وا لەخوێنا من ئەگەوزێم نەقڵی قورئانت ئەکەم
بۆ دەوای زەخمو برینم تۆزی خاکت مەڵهەمە
بێت‌و ڕابووری بەلاما عەبدی دامانت ئەکەم . . .

زەحمەتە تا ڕۆژی مەحشەر ناوی تۆ ونکەم لەدڵ
قەترە فرمێسکی بە جۆگەم خەڵتی سیروانت ئەکەم
مەشریق‌و مەغریب ئەگەر پڕکەن لە خونچەو دەستەگوڵ
هەروەکو بولبول لەیەك گوڵ شین‌و قەترانت ئەکەم
یەعنی کەعبەم بێتە بەردەست بەینی تۆ سەد ساڵ ببێ
بۆ تەوافی کەعبەکەت قەتعی بیابانت ئەکەم
بێت‌و بمری خوانەخواستە مەرگی من پێشت کەوێ
گەر هەزار ساڵ مابێ عومرم خۆم بە میوانت ئەکەم
ڕۆژی ڕاوەستان لەدەشتی مەحشەرا لێت موددەعیم
زوڵمی تۆ خوا حاکمێتی تووشی ناڵانت ئەکەم
من ئەمە ڕەفت‌و گفتمە ڕەنی ڕەوان‌و ڕاستمە
باوەڕیش ناکەی حەواڵەی کافرستانت ئەکەم

بۆ ڕەزای خواو پێغەمبەر زەرەیەك لوتفت بێ
تا نەبم دەعواچی قیامەت ڕوو بە یەزدانت ئەکەم . . .
تۆ غەریبی یەك تەبیبی (ئەحمەدا)وا دەربەدەر
وا لە ئینسانی کە دەرچووی نەقڵی حەیوانت ئەکەم

چوارینە

ساقی تەوانای ئالامم نیە
بێ مەی و بێ جام ئارامم نیە
دەبێنە جامو دەبێنە مەی . دەی ؟
تۆ نەبێ ، بێ تۆ من فام نیە

- تابلۆ -

١٩٧٧

وەرە گیانەکەم وەك جونیێ دڵدار
بچینە ژێر سای دارێکی بەهار
ئەو دارەش چی بێ ؟ با ئەرخەوان بێ
کەوەك روخسارت گەشاوەو جوان بێ
چەپکێ نێرگسی تازە پێچراوە
بەتاڵێ دووتاڵ لەو زوڵفە خاوە
ئێنجا وەك بولبول تۆ بێژە ئاواز
منیش گوێ ئەگرم کەساس‌و بێ‌ناز
تۆ پێ‌بکەنە بۆ پیری بەسۆ
منیش تێر ئەگریم بۆ جەوانی تۆ
بەبێنە تابلۆی پیری‌و جەوانی
شێوەی کلۆڵی‌و هی کامەرانی
چونکە دوارۆژی چەرخی زەمانە
چەمن چە بۆتۆ شینەو گریانە

- ڕەنجی بێبەر -

ڕۆژی بەهاریٚ دەمی خۆر هەلاٚت
خەیالٚ بردمی ولاٚتەو ولاٚت
لەبن کێوێکا لە پەنا بەردیٚ
کێوی زەمانە نەك بەردی هەردیٚ
لەژێر توێژاڵی دوا بەفری زستان
کەزێڕین ئەبیٚ بەخۆری بەیان
دیم چووزەرەیەك وەك نەمامی دار
لە زستان دەرچوو گەیبو بە بەهار
لەکۆنە جێگەی گەلاٚی وەریوی
دووگۆپکەی تازە ، لەم دیو لەو دیوی

* * * * * * * *

لەولاوە لەسەر بەردێکی بەرزتر
بێچووە بولبولێك هات بە فڕەفڕ
نیشتەوە لەسەر ئەو چڵە دارە
کە نەڕەنگی گوڵ نە گەلاٚی دیارە
پاش نەختیٚ خوێندن ڕۆیی بۆ دوا ڕۆژ
هاتەوە لای چڵ وەك سۆفی بۆ نوێژ

ڕۆژبوو بە هەفتە ، هەفتە بوو بە چوار
بێچوو بیٚوچان ئەیخوێند لەسەر دار
تا دار گەلاٚیکرد خونچەی دا دیاری
وای لیٚهات بلبل بخاتە زاری
خونچە گەشاوە شەونم لەسەر زار
وەك لێوی دولبەر پڕ نەشئەو ئاودار
کەچی لەناکاو خالۆی ڕێبواریٚ
نووشتاوە بەسەر گالۆکە خواریٚ

چاوی کەوت بە گوڵ لەناو چەن چڵا
شیرینیی گوڵی چەسپی بە دڵا
پێ لێکدانەوە لە چڵی پچڕان
بە گاڵۆکەوە کەوتەوە ڕێوبان
پاش تۆزێ سیس بوو هەڵی پچڕکان
کزەبا پەڕی لە درگێك ئاڵان

* * * * * * * *

گیانە من بولبول تۆش گوڵ خونچە بووی
شای نەوجەوانیو لارو لەنجە بووی
پەروەردەم کردی لەناو لانکی دڵ
لای لایەم کردی بە سۆزەی بەکوڵ
بە فرمێسکی سوور بەشەو بێداری
لەلای تۆ فێربووم دەرسی دڵداری
کەچی چەرخی چەپە تۆی لێ فڕانم
ڕەنجەڕۆی کردمماڵی وێرانم
وا لەگەڵ بولبول یەك دەنگو ئاوات
ئەو ئەگری بۆ گوڵ ، منیش بۆ وڵات

* * * * * * * *

(تلميـــع)

- تێهەڵکێش لەسەر غەزەلێکی (حافظ)ی شیرازی -

پـــــەشیمان نیم لـــــە گفتی خۆم لــــەگەڵ ئـــــەم هـــــەمووە ئـــــازارەم
(مـــرا عـــــهـــــد یست بـــاجـــانـــــان کـــه جـــان دربـــدن دارم)
بـــە خـــەنجەر پـــارچـــە پـــارچـــەم کـــەن هـــەتـــا مـــاوم لـــە دنـــيـــادا
(هوا خواهی کویش را چوجـــــــــــــــــــــــــان خویشتن دارم)
چـــە بـــا کـــمـــە دیـــدەکـــەم کوێربێ یـــا دڵ بـــێتـــە خوێنـــاو من :
(فـــــــــروغ چشم‌و نور دل ازان مـــــــــــــــاه خستن دارم)
کـــەمن شەیـــدای ئـــەو لـــێوەم دەبـــا هـــەر پـــێم بـــڵێین شێتـــە . .
(چـــــه فـــــکـــــر از خـــبث بـــدگویـــان بـــيـــان انجن دارم)
لـــەسەر ڕووی زەمین تـــاکو ئـــەگاتـــە میهـــرو مـــاه وەڵڵا :
(نـــدارد هـــیچ کس یـــاری چـــنین یـــاری کـــەمن دارم)
لـــەسایـــەی سایـــەی ئـــەو سەروەی لـــە بـــاخی سینـــەمـــا سەوزە
(فـــراغ از سرو بســـتـــانی‌و شمشـــار چـــمـــــەن دارم)
کـــەمن ئـــەو شۆخـــە یـــارم‌بێ لـــەسەد دوژمن حـــەزەر نـــاکـــەم
(چوا سم اعـــظـــم بـــاشد چـــه پـــاك ازاهـــر من دارم)
فـــــەلـــــەك دەستم بـــــە داوێنت سەعـــــاتێ بمدەرێ مۆڵەت
(کـــەمن بـــا لـــعـــل خـــاموشش نهانی صـــد سخن‌دارم)
ئـــەگەر ئوردووی خـــەم‌و هـــیـــجـــران هـــجوومـــیش کـــەن لـــەلام هـــیچـــە
(بحمـــــــــدالله والمنـــــــــه بێ شکـــــــــر شکن‌دارم)
دەبـــا بـــاری صـــەبـــا لادا لـــەسەر ڕووو زوڵف‌و کـــاکۆڵی
(نـــەمـــیـــل لالـــەو نسرین نـــه بـــرگ یـــاسمن دارم)
دەسا بۆم تـــێکـــە ئـــەی ساقی لـــەپـــاش سەد تۆبـــە فـــنـــجـــانێ
(کـــــەمن در تـــــرك پیمانـــــــه دل پیمان شکن دارم)
لـــەسەر شانم وەلـــەو بـــارە هـــەزار جورم‌و گونـــاه (ئـــەحـــمـــەد)
(چـــه غـــم دارم لـــەدر عـــالم امین الـــدین حسن دارم)

* * * * * * * *

بۆ دوو گوڵ

وێڵ و سەرگەردانی (دولبەر) شێت و شەیدایی (سەمەن)
ماڵ و سەر قوربانی (دولبەر) گیان بە فیدایی (سەمەن)
گەر نەکەن باوەڕ بە (دولبەر) سوێند بەوی تریان ئەخۆم
سا بەحەقی ئایینەیی سەر کوڵم و گۆنایی (سەمەن)
ڕەش بووە جەرگم بە وێنەی خاڵەی (دولبەر) تەواو
پێچ ئەخۆم وەك حەلقەیی کاکۆڵی تاتایی (سەمەن)
کوشتەمی (دولبەر) بەداخ و بۆ ئەوەی بژێمەوە
یەك نەزەر بەسمە لە لوتفی وەك مەسیحایی (سەمەن)
پەرچەمی (دولبەر) ڕەشە بۆیە جیهان نیوەی شەوە
ڕۆژە وەختێکیش کە دەرکەوت ڕوویی زیبایی (سەمەن)
پڕ لە عەشقی دولبەرە دڵ لێم گەڕێن با ببمە خاك
ئەچمە ناو کڵپەی جەهەننەم بۆ تەماشایی (سەمەن)
با لەتاو (دولبەر) زەلیلی دیدەکەم هەڵ دێتەوە
گەر وەکو تەرسا پەنا بەرمە کڵیسایی سەمەن
جەژنە وا (دولبەر) سبەینێ ئەمکەنە قوربانی تۆ
گەر خودا نەمخاتە بەر نووری تەجەللایی (سەمەن)
بولبولی دڵ چۆن تەوانای شیوەنی دوو گوڵ ئەکا
گاه گاهێ شینی (دولبەر) گاه وا وەیلایی (سەمەن)
وا بەسەوداوە ئەناڵم چەرخی گەردوون ڕەحمەتێ
یا ویصاڵ و ماچی (دولبەر) یا شەکیبایی (سەمەن)

– پەیمانو شیوەن –

شەرتە تا رۆژی حەشر خولیایی من بێ چاوی یار
وێڵی صەحرایم هەمیشە تەرك ئەكەم خوێشو دیار
شەرتە خوێنم یا بەگریان ئەرێژمە صەفحەی عەدەم
یا بە شمشێری رەقیبانا ئەبێ بتكێتە خوار
شەرتە وەك مەجنوونی بێكەس دەشتو كێو بێ مەسكەنم
تا بەداخی لەیلەوە دەمێنێتە قەبری تەنگو تار
شەرتە وەك فەرهاد قوڵنگی یادی شیرین هەڵگرم
تا لەپای كێوی فیراقا جێ دەهێڵم یادگار

شەرتە وەك یەعقوب لە دووری یوسفی گوم گەشتەكەم
سینە پڕ غەم ، دیدە پڕ نەم تا ئەبەد نەگرم قەرار
شەرتە وەك ئازیز مەردە سەر لە ئەژنۆ بەرنەدەم
بۆ دڵەی وێڵو غەریبم دائیما بگریم بەزار
شەرتە وەك بولبول بەشیوەن قەت لێو چڵ بەرنەدەم
تا دەمی خونچەی ئەمەل نەكرێتەوە صوبحی بەهار
شەرتە وەك دێوانەكەشكۆڵو عەصایەك هەڵگرم
بێخەمە لاوە بەجارێ عیززەتی نەفسو ویقار

شەرتە بمبێ تاجی (خەسرەو)گەنجی (قارون) تەختی (كەی)
هەر لەدەرگای ئەوا بمرم كەساسو خاكسار
شەرتە رەنگینكەم لە داخی تۆ بە ئەشكی دیدەكەم
عەردو بەردو شاخو داخو لالەزارو جۆیبار
شەرتە یا حەسرەت لەگەڵ خۆما ئەنێمە قەبرەوە
یا ئەبێ بژم لە خونچەی ئەو شكۆفەی لێوی یار

●

پێنج خشتەکی

ناکرێ بۆم شەرحی دەردم بەم غەم‌و هیجرانەوە
بەم دڵی لەتلەت کراوم هەروەکو بریانەوە . . .
جەرگەکەی ئەنجن کراوم بەم دەمی تەبرانەوە
قەلبەکەی خۆراکی ماسیم بەم بنی بەحرانەوە
چۆن گرفتارم خودایە من بەدەست ناڵأنەوە

وا بەعەشق زنجیر کراوم دائیما هاوار ئەکەم . . .
هەم گرفتارم . . . چاهی حەسرەت ئەفکار ئەکەم
شەش‌دەرم لێ بەستراوە کوللی ئانێ زار ئەکەم
روو لە قاپی عەرشی اعلام ڕێگەیە پرسیار ئەکەم
حاڵەتم مەجنوونی‌یە بۆ دۆستەکەم لەیلانەوە

هەردەمە مردن ئەخوازم ، هەردەمە دادو ئەمان
جێگەی ڕوح سەختە یارەبی زەحمەتە دەرچوونی جان
ئینتیحاریش بۆ مسولمان دێتە دینی کافران
پێم بکە ڕەحمێ بەهەر نەوع ئەی خوای جەمعی جیهان
وا خەریك ماوم لە دەشتی بێکەسی دەورانەوە

ناوی یار هەرچەن کەدێنم بەخششی تاجم ئەکا
بەحری حەسراتم بەجارێ جوم‌بوش‌و جەولان ئەکا
قەترە فرمێسکم وەکو لافاوێ خوێن جەرەیان ئەکا
ناڵە ناڵم حەوتەمینی ئاسمانان کەشف ئەکا
هەروەکو یەعقووب لەدووری یوسفی کەنعانەوە

پێت ئەڵێم باوەڕ بکە تۆ لەیلەکەم سیدقت ببێ
گەر لەپاش سەد ساڵی تر بێ زەڕەیە ڕەحمت ببێ
نامەوێ تاجی شەهنشا ، هەر ئەوەند لوتفت ببێ
دارعەساو کەشکۆڵێ هەڵئەگرم وا ئەتۆ مەیلت ببێ
تا خودا حەقم ئەسێنێ وام بەڕووی بیابانەوە

وا لەبەر قاپیت کە ئەمرم ئاورێکم لێ بدە
پێکەنینت غونچەیەکە سوبحە سادەم پێ بدە
وا لە دەرچوونا کە ڕۆحم خوێن مەکە ماچێ بدە
ئەم گوناهی کوشتنی من تۆ لە شانت لا بدە
بەڵکو زیندووبم لەحاڵی قەبزی ڕووحو جانەوە

چی بڵێم نازانم ئیتر وا کە بەخت ڕیسوام ئەکا
صاحێبی دانەی گەوهەر بووم وەك تەیر پەروام ئەکا
هەر بەدڵ خۆشی سبەینێ تەفرەوو بڕوام ئەکا
تا لەناکاواو بەجارێ گردی سەیوان بانگم ئەکا . .
دەورو تەسلیمی قیامەت دێتە بەر مەیدانەوە

صەد بەجێت هێشتم بەقوربان من غولامیت هەردەکەم
خاکی بەر دەرگانەکەی تۆ قیبلەمە ڕووی تێ دەکەم
فەرزە بۆمن ڕۆژی جارێ کەعبەیەو حەجی دەکەم
گەر خوا سەلیم بکا من دائیما هەر وا دەکەم
(ئەحمەد)م نووری جەمالت خستمیە تارستانەوە

●

- تاکە -

ئەگەر چاوم لە تۆ جوانتر کەسێکی دی هەتا ماوم
ئەڵێم خوایە لەو دنیاش بەساغی هەڵنەیە چاوم

دەردی عەشق

١٩٣٣

خوایە کەس تووشی نەبێتە دەردی بێ دەرمانی عەشق
کەس نەبێ دووچاری تیرو خەنجەرو زیندانی عەشق
هەرکەسێ زۆر زۆر بە جەرگەو پاڵەوانەو قارەمان
با بتوانێ بەرگە بگرێ گەر بووە میوانی عەشق
عەشقە پەروانە دەکاتە زەرەیەك خاکی سیاه
ناوی مەشهورە کە مەجنوون بۆتە سەرگەردانی عەشق
زاڵمێکی وایە عەشق فەرهادی کردە کۆهکەن
حوکمیدا بۆ قەتڵی (مەنصوور)حاکم و سوڵتانی عەشق
شەمسی تەبریزی کە سوتا کردیە کۆهی زوخاڵ
پەڵپەڵەی خوێن کەوتە جەرگی بولبولی خۆشخوانی عەشق
چەن جوانی جوانەمەرگ کرد ، چەن هەزار شاهو گەدا
دەردی بێ دەرمانو دانی بێسەرو سامانی عەشق
عالەمی خستۆتە هۆهۆی کۆڕی زیکری خۆیەوە
شێخەکەی بەرماڵ بەشانو قوتبەکەی ڕەببانی عەشق
نەك هەمووی عەشقی خوایێ ، ئەغلەبی عەشقی ترە
بولبول و گوڵ ، لەیل و مەجنون ، غەوسەکەی گەیلانی عەشق
وا ئەزانم جەمعی عاشق گشتی هەر مەقلوب ئەکا
لەشکری شمشێر بەدەستو خاوەنی قەڵغانی عەشق
(ئەحمەد)یش پرشنگی بەرکەوت بوو بە عەبدو چاکری
ئەو نەمامی تازە خەڵفە تا ئەبێ قوربانی عەشق

لە شەوا

«لەنووسینێکی مامۆستا (أ.أ) وەرگیراوە»

کەرۆژ ئاوابوو شەوهات بەسەردا
هەموو گیانلەبەر لەشارو دەردا
لەپاش ماندوێتیی تەقەلای ژیان
ئەحەسێتەوە بەخەوتنی گیان
هەر شەوە گوڵان بەدەستەمۆیی
رۆژ ئەکاتەوە بۆ سەربەخۆیی
بە شنەی فێنکی نەسیمی بەیان
ئەبووژێتەوە خونچەو گەڵایان
ئێمە کە چاومان بە تاریکە شەو
هەموو ئەڕێژرێ بە کلچۆکی خەو
گەلێ دڵانی پڕ خورپەو خەتەر
هەیە بە وێنەی جێ دەمی نەشتەر
لەگەڵ لێدانا هەڵئەقوڵێ وەك ئاو
خوێناوی گەش‌و حەسرەت‌و زوخاو
گەلێ چاوانی پڕ فرمێسکیش هەن
ئاوی نەمامی دڵداری ئەدەن
گەلێك مێشکی تێگەیشتوان
نوێ ئەکەنەوە رابووردووی زەمان
چەن لاوو جوانان بە ئەشکی خوێنین
بە پرچی پەشێو بە دڵی غەمگین
لەپەورو کەوتوون لەبن پاساران
لەژێر چەپۆکی مەرگی بێ ئەمان . .
یەك دەقیقە خەو ناچێتە چاویان
هەر ئەتلێنەوە تا بەری بەیان . .

چەن هەزار لاوو نازەنینیش هەن
لەژێر دوو باڵی شەوا بێ‌محەن . . .
لەگەڵ دڵداری دەس لە گەردنا
لەناو گوڵزاری خۆشەویستنا
خەریکن بەکوڵ بە خونچە چنین
بە بژاری خار دەم بە پێکەنین
لەو دەمە دەمی وا بەسینی شەو
کە ئێمە چاومان چۆتە شیرین خەو
بە خوێنی پاکی ئاڵی شەهیدان
دامانی ئاسۆ رەنگ ئەکا بەیان
گەلێ گیرۆدەی زنجیرو زیندان
هەموو وەك شێرو بەچکەی شێران
بۆ رێی سەربەستی‌و بەرزی ولاتیان
ئەو بەندو کۆتە خەلاتە لایان
بە جووتێ باڵی پر تین‌و تاوی
لەهێزی لاوی .دروستکراوی
لەتاری‌و لێڵی ئاسمانی ژینا
بێ‌باك‌و پەروا وان لە فڕینا
جارجار لە دەنگی ناڵەی هەژاران
لە سۆزی گریەو شینی داماوان
لە ئێشی زامی دڵ بریناران
لە لاوانەوەی سووتاو جگەران
دێتە لەرەو لەرز گەردون بەیەك جار
ئەخرێتە سەرپشت قاپی کردگار
هەر شەوەو پەردەی پێشەی رۆژگار
پێشەی ئازارو بێشکەی دڵداری
کە گزنگ دەرکەوت شەو کەوتە فیرار
یاللا سەر لەنوێ بۆ کرێکاری

هاتنێك

هەڵکرا شەمعی قدوومت مەجلیسم ڕۆشن کرا
وشکی کرد باغی فیراق‌و شکڵی گوڵ سەوسەن کرا
گیرەوەی دەیجوورو میحنەت رایەدەی تۆفان‌و غەم
لەشکری میحنەت شکاو ڕووبەڕوی مەئمەن کرا . . .
خێرێ یارەیێ قدوومت هەر بەخێرێ ڕۆحەکەم
بەم قدوومی ڕۆستەمانەت قتلی ئەهریمەن کرا
هاتنت یەکجارییێ‌و ڕۆینت نەی بینمەوە
ڕەنگە کوێرێ دیدەکانم گەر تەرکی مەسکەن کرا
ئەم دەقیقەی خۆشە دنیا پێت موشرق‌بو کە چاو
عوشرەتم خەرمەن کراوە ، میحنەتیشم شەن کرا
بوومەوە مندالێ شیری چوومەوە بەرگی سروور
بوومە شاهەنشاهی بەزم‌و مەجلیسم ڕۆشن کرا
(ئەحمەد)ە شێتی دوو ئەبرۆت ڕەحم‌و لوتفێکت ببێ
بێگەرێ زنجیرکراوە گیرەوەی ئەرمەن کرا

چوارینه

پڕ دەردو مەینەت‌و کەیلی جەخارە دڵ
ساقی وەرە دەمێکە کەوا ئینتزارە دڵ
تێکەو بگێڕە بادە جام‌و مەی دەسا
تا مەیلی هەر لەسەوزی‌و گوێ جوێبارە دڵ

پێنج خشتەکی لەسەر غەزەلێکی (کوردی)

وەها کەوتوومە ژێر بەندی خەمو هیجری ستەمکارێ
هەمیشە زارو نالێنمە لەحەسرەت عەشقی دڵدارێ
دەسا توخوا ڕەفیقان بێن بەدەنگ ڕۆڕۆمەوە جارێ
(ئەمان مردم عیلاجێ سا لەڕێی پێغەمبەرا چارێ
ویصاڵە . یا قەتلە یا تەسکین لەهەرسێ بۆم بکەن کارێ)

خوا ئەم ئێشو ئازارەم بەزامی عەشقەوە تاکەی
بەسە ئیتر لەعومری نەوجەوانی خۆم نەکرد ئۆخەی
دەخیل ئێوەو خووا یاران عیلاجم کەن بەجامێ مەی
(وەها سووتاوم ئەسلەن تابی فریادم نەما سادەی
ڕەفیقان نیوە سووتن ئێوە نامەرد عەرزە هاوارێ)

تەماشای چۆن ئەکێشم بۆی جەفاوو قەهری مەفتوونی
لەدەستا تیشەیی فەرهاد . لەسەردا شۆڕی مەجنوونی
لەحەسرەت قامەتی بەرزو فیراق لێوی مەیگوونی
(لەکونجی سینە دەنگی ئایو وای دڵ دێ بە مەحزوونی
وێرانێ نەمدی ساتێ لێی نەیە ناڵەی بریندارێ)

هەموو خاکی بەری پێتم وەکو عەنبەر بەسەردا کرد
ئەوەت لایق نەبینی پێمو دامانت بەلادا کرد
خوا هەڵناگرێ گیانە منت شێتو بەڕەڵلا کرد
(ئەلای هەرکەس دەچم مەنعم دەکا خۆت بۆچی ڕیسوا کرد
درێغ بۆ حاڵزانێ . ڕەبی تووشم بێنی بیمارێ)

بەسۆزی گریەوە چاوم هەمیشە سوورو نەمناکە
سەراسەر سنگی بەدبەختم هەتاکو دامەنم چاکە
لەخوێنا تل ئەدەم بەسیەوەرە حاڵم تەماشاکە
(لەژێر باری غەما وا شانی سەبرم ڕیشە ئێستاکە
فیراقی یار لەبەر ئاخر شەڕی لێم بۆتە سەربارێ

گڕی بەرداوەتە جەرگم بەسەودای عەشق وەك ئاگر
کەساس و دڵ بریندارو پەرێشان . بەو بەشەم صابیر
ئەوەندەش دڵ ڕەقە بۆچی گوناهی من چییە ئاخر ؟ ؟
(لەنەزعا پێی دەڵێم قوربان جەفا بەسیە دەڵێ کافر
هەما چەت دیگە تۆ سەگ مەرگە کارم ماگە پێت جارێ)
لەمەی غافڵ مەبە ساقی زڕەی فنجانەکەت با بێت ؟
بە نەشئەی جامەکەی تۆیە غوباری غەم لەدڵ دەرچێت
لە هوشیاریم بەدەرکە هەی سەرو ماڵم فیدای تۆ بێت
(صەبا یارانی مەجلیس گەر هەواڵی من دەپرسن لێت
بڵێ کێشایە مەیخانە دووچاوی بێچووە عەیاری)
(ئەخۆڵ) هەربگری تا دەمری لەسەر قەبری جەوان مەردی
بەقەد لێزمەی بەهاران و گوڵاڵەو شەستپەڕی زەردی
سەراسەر سوورو ڕەنگینکە بە ئەسرین ئەلحەدو بەردی
((دوڕو یاقوت دەبارێ لەم کەلامە شیرینەی کوردی
درێغا کوا لە دنیادا قەدرزان و خریداری) ؟

چوار خشتەکی

کە دوێنێ شەمعی مەجلیس بوو چریسکەی ڕوومەتی ئاڵی
ئەوا ئەمڕۆ ئەڵێی داغە لە جەرگا فیرقەتی خاڵی
بەڵێ : عاشق ئەگەر سەد بار بنۆشێ بادەیی عوشرەت
ئەبێ هەر ئاخری بخوا بەسەر شیرینیا تاڵی

پێنج‌خشتەکی لەسەر غەزەلێکی (کوردی)

١٩٧٨

گەوهەری تاقانەی ، یا خاوەنی تەختو عەلەم
یا نموونەی جوانی جوانیت ، یا بتی یاخو صەنەم
یاخو مانگی چواردەمینی ، بۆ سەماواتی حەرەم
(حۆریی ڕەوضەی جەنانی ، یا گوڵی باغی ئیرەم
ام نجوم العرش ام شمس على فوق العلم)

پێم وتی : نەمخەبتە داوی تاوی ئەگریجەو بڕۆت
خستمت تا بوومە کۆیلەو پاسەوانی دەرگە بۆت
گوێت نەدامێ بێوەفا ، نەك هەر تەرەت کردم لەخۆت
(ئاخری کوشتت بەهیجران ئاسکەکەی دەرماڵی خۆت
(کم ندیت بالنداء لا تقتلی صید الحرم)

ئای کەلێت پارامەوە ، ئەی گیانی شیرینم نەکەی
من کە پەروانەی سەری تۆم بێ پەروا باڵم نەکەی
بێپەڕو باڵت کە کردم حەق نەبوو وام لێ بکەی
(کوشتمت ئەمما لەپاشا پەشیمانی دەبەی
یا حبیبی بعد قتلی لا حصول في الندم)

ئەو کەسانەی سەرزەنشتی من بکەن زۆر ناکەسن
چونکە پێکراوی ئەوینو دڵ بریندارم ئەمن
با بکوژرێم من لە ڕێتا ملکەچو شادم کە : من
(کوشتنو عەفوت لەلای من هەردویان هەروەك یەکن
لو تمنى ترحمي لو تدفني عين الكرم)

کوشتمت ئەشلیێی ڕەقیبو دوژمنم شادکرد بەجیێی
خۆ ئەڵێی پێش کوشتنیش کۆسپی ترم خستۆتە ڕیێی
گیانی ویلم پێم ئەڵێ گەر بێتو بەویارەت بڵێی
(گەر وەکو عیسی لەپاش مردن بەسرما ڕابوریێی
تجمع العظم الرحیم تحیینی بعد العدم)

من وتم : تۆ گیرەوەی ئەو چاوە جوانانەم بکەی
یاخو سینەکون کونی ئەو تیری موژگانەم بکەی
نەء . . بەلاّم ئەتوانی چارەی ئەم هەموو ژانەم بکەی
(وەك طەبیب گەر بێو عیلاجی ئەم برینانەم بکەی
اعطیك الروح لان تقتله عن حق القدم)

وا لەکونجی عەزلەتا کەوتوومو دەس بەستەی وەفام
دوور لەخۆشیو خۆشەویستی دڵشکاوو نابەکام
لێت ئەبوورم گیانەکەم نالێم وەرە بۆلام بەلاّم
(سەد کەمەحزونو نەخۆشم نامەکەت گەر بێتە لام
یتدفع حزني ولا یبقی من القلب الم)

گەه نەخۆشو گەه مەلولو گەه برینارم خووا
خۆم ئەلێم : هەر مردنە لەم ژینە تالّم کارەها
وا لەگەلّ تۆدا ئەلێم (کوردی)وتوومە جارەها
(شەرحی دەردی هیجری کوردی قەت نەهاتە ئینتیها
تمت القرطاس ، جف الحبر ، وانشق القلم)

حالْ شێواوی

حـــالّی شێواوی دڵی خۆم بۆ زەمـــان ئـــیـــنشـــا ئـــەکـــەم
من کـــە بـــەدبـــەختو کـــەشووفـــم نـــاوی خۆم ئـــیـــجـــرا ئـــەکـــەم
هـــێـنـــدە بـــارانی بـــەهـــاران دێتـــە خواریْ چین بـــەچین
هـــەم وەکو فـــرمـــێسکی عـــاشق ذیللـــەتم ئـــەعـــدا ئـــەکـــەم
یـــەك بـــەشێتو یـــەك بـــەهـــارو کـــەم عـــەقـــڵم پێ ئـــەڵێ
یـــەك دڵی نـــادانـــە ئـــاخۆ خۆمـــە خۆم ڕیسوا ئـــەکـــەم
شێتو هـــارو نـــادانو بێ عـــەقـــڵ بـــێـــەشم ئـــەمما فـــەقـــەت
واریسی مـــەجـــنوونـــە شێتـــەم عـــاشقی ئـــەحـــیـــا ئـــەکـــەم
یـــا وەکو تیرێزی سووتـــان (ئـــەحـــمـــەد)ا فـــەرهـــادی یـــە . .
عـــاقـــیـــبـــەت بێ ئـــەنجەل ئـــەمـــرم نـــاوی خۆم ئـــیـــبـــقـــا ئـــەکـــەم

تا کەی « بەهار »

یـــەکیْ نـــەمـــام ئـــەروێنیْو یـــەکیْ نـــەمـــام ئـــەنـــێژیْ
ئـــەمـــیـــان چـــاوەڕیْی گوڵەو ئـــەویـــان فـــرمـــێسك ئـــەڕێژیْ

دوا ئەوینم

١٩٨١

جوانێك لە جوانی تۆ جوانتربێ کوانێ ؟
چاوێك لە چاوی تۆ گەشتربێ کوانێ ؟
بەلاٚم چبکەم نازانم چۆن بتدوێنم
ڕوو بەڕووی خۆت بیلێمو بیدرکێنم
بلێم ئەی جوان لەدوا تەمەنی ژینا
لەناو ناخی دڵی پڕ لە ئەوینا . . .
لە قوڵترین جێ یا جێگەی خۆت خۆشکرد
بادەی عەشقێکی تازەت بەمن نۆشکرد
وا سەر لەنوێ فێری دڵداریت کردم
فێری هۆنراو ، ئاوازو گۆرانیت کردم
ئینجا دەستم داوێنت ئەی شۆخو شەنگ
بگە فریام دووچاری تۆم بەبێ دەنگ
دڵشکاوم نەکەی دڵم بشکێنی . . .
زۆر گریاوم دەخیلە نەم گرێنی
نالێم تاوێك سەرم بخەمە سەر ڕانت
یا خوا نەکردە ماچی بکەم لێوانت . . .
یا بشکێنم تینوێتی لێو لە لێوت
یا دەس بەرم بۆ باخی شەکرە سێوت
هێندەم ئەوێ جارجارەیەك بمدوێنە
لە دووریشبێ قەدو بالاٚت بنوێنە
چاوو دڵم پڕە لە خەندەو نیگا
بۆ ڕووناکیی ناو گۆڕەکەم بە تەنیا
یاهیچ نەبێ جلوەی چاوت لەچاوما
ببێ بەتیشوویەك بۆ ئەوە دنیا

نامەیەك بۆ شێردڵ

« شێردڵ برامە . ناوی نووری ئەحمەدی تەهایە . کاتێ کە لە بەندیخانەبوو ئەمەم بۆ وتووە : »

برای شیرینی گیانی بەگیانیم
سەرمایەی ژین و ، هۆی کامەرانیم
تاسەی دوریتم هێندە لا سەختە
گەیانیە پیری تەمەنی جوانیم
- ئەزانی چلۆن پەشێوم بۆتۆ ؟
هەروا بەرەڵا لەم شارو لەو کۆ
بنوم ، دانیشم ، بگریم ، پێکەنم
یادم شەوورۆژ هەرتۆیت و هەرتۆ
سەرابی دووری تۆم هێندە دیوە
لێڵایی پەردەی چاومی تەنیوە
ئای چەندە دووری دیدارەکەی تۆم
چۆن دڵ لەشادی و خۆشی هەتیوە
بێ تۆ لەباخا لەناو گوڵزارا
لەناو چیمەنو ، لە لالە زارا
پووش و پەڵاشە هەر درك و داڵە
لەدڵی تەنگی منی هەژارا
- بەبیرو هۆشا نە دەهات هەرگیز
بەهاری ژینم بگاتە پاییز
- ئەزانی گەردوون چی بەسەر هێنام
دانکەل ، موو سپی ، گوێگران چاوکز
کام بەردی فەلەك قورس و گرانە
چە نەشتەرێکی تیژو بەژانە

دای بەسەرمدا کردی بە دڵما
گرفتاری تۆ لە بەندیخانە
بەڵام براگیان نەکەی دڵتەنگ بی
لەبانگی ڕاستی کپو بێدەنگ بی
هەروەك شێردڵ بووی شێرانە بژی
لەزیندانا بی لە کۆڕی جەنگ بی . .
تۆ لەزیندانا لەڕێی وەتەنا
من لەژێر کۆتو بەندی میحەنا
هەردوو وەك بولبول هیوامان یەکە
لەش لەقەفەزو ، دڵ لە چەمەنا
من لەگەڵ تۆمو تۆش لەگەڵ منا
تەوق ئەسارەت وا لە گەردنا
پشت بەخوا ڕۆژێك هەر ئەبێ بشکێ
ئەو تەوقو کۆتە لەسەر دوژمنا

چوارینە

لەناو جەوری زەمانەو خەم : بەبێ دەنگی ئەناڵێنم
لەبەر لۆمە لەناو دڵما کۆڵێ فرمێسك ئەتاسێنم
لەگەر شادی نەکەی گیانە دڵی پەستم بە دڵداری
وەکو لێزمەی بەهاران خوێن لەکانی دیدە ئەڕێژم

— بەهاری —

بەهارم هاتەوە یاران عەجەب شیرین بەهارێکە
بە خونچە سووربووە سەحرا بەگوڵ سیمین عوزارێکە
دەمێکە مات‌و خامۆشە لەبەرێ بولبولی گوڵزار
ئەوا ئێستاکە خۆشخوانە لەسەرچڵ عەینی تارێکە
چریکەی پۆڕو جیکەی چۆلەکەو ئاوازی قومری دێ
شەقەی باڵی کەوو کۆتر لە ئاسمان وەك قەتارێکە
تەماشای چیمەن‌و سەحرا بەشۆخ‌و دڵبەران ڕازا
کە هەریەك نازەنینێکی وەکو سەروو چنارێکە
برا بڕوانە ئەترافت چیا وەك شاهو شاهەنشا
لەسەریا تاجی بەفرە یا تەم‌و تەنکە غوبارێکە
بەیانیش ڕۆژکە پەیدابوو لەسەر تەوق سەری هەڵدێ
قەمەر وەك نەجمەکەی شانی شەماڵیشی نساریکە
لە هەرلایەك تەماشاکەی هەزاران دڵ ئەبێ ئەحیا
لەبن هەر سەوزەگیایەکدا میسالی حەوزو فوارێکە
شنەی با دێ نەسیمی دێ ، ئەڵێ : ئەی (ئەحمەد)ی دەروێش
لەخەو هەڵسە تەماشاکە لەیارت گوڵ عوزارێکە

ئەی بێ وەفا

خۆتۆ خوا نەبووی سوجدەم بۆ بردی
وەك بتو صەنەم لەملم کردی
تاق ئەبرۆتم کردە قیبلەگاه
بەر دەرگاکەتم کردە خەڵوەت گاه
ناوی تۆم کردە ویردی زمانم
لەجێی تەهلیلەی ڕۆژو شەوانم
جگە لەمانەش ئەرکی دڵداری
لەگریەو ڕۆڕۆ شیوەنو زاری
ئەمانە هەموو تەمەنی جوانی
پێشکەشم کردی زۆر بە ئاسانی
کەچی نەمزانی چی وای لێ کردی
ئەو دڵە ڕەقەی نەرم نەکردی
بەڵام ئەزانم ڕۆژێ لە ڕۆژان
لەم دڵ ڕەقییەت ئەکا پەشیمان
لە پەشیمانیش هیچ سوود نابینی
ئاسن بە ئەژنۆت ئەبێ بشکێنی
بۆمنی کڵۆڵ وا پەتیارەت کرد
بۆ خۆیشت کە خۆت ، خۆت بەم دەردە برد

((شینی بێکەس))

دای بەگوڕا بای شەماڵ دەنگی بەسوێی گریانەوە :
شینە : شینی تۆیە بێکەس کەوتە ناو یارانەوە
سوورو لێڵ بوو چاوی کوردی قوڕ بەسەر دڵ پڕ لە زام
ئەم برینەش بوو بە زامی سەختی سەر زامانەوە
کۆچی ناوەخت و لەناکاو مردنی تۆ سەر بەسەر
بوو بەداخ و کەوتە جەرگی کوردو کوردستانەوە
مانگ و ڕۆژی ئاسمانی کوردو ئەستێرەی هەموو
هەر بە شوعلەی بیری تۆ بوو گشتی ئەدرەوشانەوە
دێتە گوێی یادم لەرێگەی میلەتا ئێستەش زرەی . .
کۆت و زنجیری دەس و قاچت لەناو زیندانەوە
تۆ نەمردووی با لەشت بزرێ ، لەخاکا هەر ئەژی
نەعرەتەی ئازادی خواهت بەم کەژو کێوانەوە
قەت بەدڵتا ڕانەبووری : بێکەسی : چونکە کەسن
نێرومێ گەورەو بچووکی کورد بەپیرو جوانەوە
داخەکەم بێدەنگە بێ تۆ کۆڕی یاران و صەفای
ئەی چە بەزمێکت دەخستە مەجلیسی ڕەندانەوە
تۆ بەجێت هێشتم ئەبێ لۆمەم نەکەی گەر بێ منیش
دڵ بدەم ئینجا بە خاکی گردەکەی سەیوانەوە
کاکە (فایەق) لێم ببورە (پێ)م نەبوو پێی بێمە لات
وا بە ئەشکی سووری دووری ئەم گوڵەم ڕازانەوە

- سكالآیەك -

چە تەدبیر ئەی مسولمانان سەراپا غەرقی خوێناوم
ئەلێ تەرزەی بەهارانە ئەرێژی ئەشكی سوور چاوم
بە دوو شت جوانە مەرگم یەك نەبوونی كەس بەكەس بێنم
دووەم كوژراوی شۆخێكم كە دڵ پڕ دەردو زووخاوم
وەسیەت بێ ئەوا ئەمرم مەكەن هیچ شین‌و زاری بۆم
بەلام زۆر بێكەسم یاران تووبی خوا وون مەكەن ناوم
مەدەن هیچ ئەزیەت‌و جەورێ جلی خۆم كفنمە بەسمە
دەخیل مەمشۆن لەشم زامە بە خوێنی دڵ كە شۆراوم
لەجێی سێ‌ڕۆژەوو خێرم بڵێن بەو قاتیلەم بەڵكو
بەلای تابووتما بڕوا بڵێ یەك بەستە بۆ باوم
ببەستن موویەكی زوڵفی بە ئەنگوستی شەهادەتمان
لە مەحشەردا تا بزانن بەناحەق من كە كوژراوم . . .
لەباتی خەتم‌و شەو جومعە بڕێژن خاكی بەر رێ‌كەی
بەدەوری قەبرما تاكو بزانم من كە هەرماوم
خودایە سا عەفوم كەی تۆش بەحەقی خۆشەویستی خۆت
شەهیدێكم شەهیدی عەشق وەكو پەروانە سووتاوم
لە تەئریخی هەزارو سێ‌سەدو حەوت‌و چلی هیجری
هەتا ئەم ڕۆژە وا ئەمرم شەریكی قەهرو زوخاوم
بەگریەو ناڵەو شین بە هاوارو بەقوڕ پێوان
ئەوا ڕووم كردە دیوانت موحەممەد (ئەحمەد)ە ناوم

ئەی فەلەك

ئەی فەلەك توخوا بە ناحەق بەندی زیندانم بەسە
لێم‌گەڕێ ساتێ بژیم با ، بەسیە گریانم بەسە
ئەی فەلەك تاکەی ئەسیری دەستی خۆتم تۆ دەکەی ؟
مەسخەرەی دوژمن حەزینێ ڕوو بێ دۆستانم بەسە
ئەی فەلەك سووچم چی‌یە من ئەخەیە زیندانەوە
تووشی ئەنواعی فەلاکەت بوونو سوتانم بەسە

بەرگەو صەبرو تەحەممول ناگرم هێزم نەما
مەوجی فرمێسکی وەکو خوێن قوڵپی گریانم بەسە
ناوسکت کردم بە خوێناو خۆ جگەر وێنەی کەباب
دووکەڵی ئاهی دەروونم تا بە ئاسمانم بەسە
توخووا بۆچ ئەمکوژی تۆ جوانەمەرگم بۆ ئەکەی
ئاهی مەظلومانەو هاواری طیفلانم بەسە

بەسیەتی لەم حاڵە زیاتر بوو بەشانەی هەنگ دڵم
کونکونوقیمەی جنینی جەرگی بوریانم بەسە
مەمکەرە قوربانی میحنەت وا ئەڵێم سووتانمی
بێ جورمو عوزرو گوناهم حوکمی خنکانم بەسە
بێکەست کردم کە کردت بۆچی تۆ ڕیسوام ئەکەی
گیرەوەی چەن دەردو مەینەت خانە تالانم بەسە
توو خودا وەرگێرە ڕوویەك بەختیارم تۆ بکە ؟
بەحری چەرخت بێتە جەولان تۆزی بارانم بەسە
ئەی خوا لالانەوەی من بەم زوبانی لاڵەوە
ڕوو لە قاپیو دەرگەهی تۆم ڕووتو عوریانم بەسە

رووڕەشی دەرگانەکەی تۆمو سەگێکی (مصطفی)
ملکەچی دێوانەکەی تۆم لوتفو ئەمانم بەسە
بیکە بۆ جاهی (محمد) (ص) خاتمی جەمعی روسول
لەو غەزینەی پڕ لە ڕەحمەت تۆزێ ئیحسانم بەسە
عاشق شۆخێکە (ئەحمەد)بۆیە وا ڕیسوا بووە
یا نەجاتم یا خەلاتی یاری جارانم بەسە

تاك

دڵێکم ئەوێ دڵداریم فێرکا
چاوی چنۆکی پڕ عەشقم تێرکا

شینی پیرەمێرد

١٩٥٠

ئەی فەلەك تاكەی لەدەس تۆ : شینی تۆ گریانی تۆ
تابەكەی نەبڕێتەوە هاواری تۆ . نالآنی تۆ
تابەكەی چاوی بەشاوی قەومی بێكەس ، ئەشكی خوێن . .
هەر بڕێژێ یەك بەدووی یەكدا ، نەدەی ئامانی تۆ
پڕ بڕین ئاهو ئەنین . . . بۆ نەسرەوێ ساتێ دڵی ! !
دایكی لێقەوماوی كوردی بێسەرو سامانی تۆ
دەی وەرە سا پێكەوە با دەستە ئەژنۆ شین بكەین
تۆ بەیادی (پیرەمێرد)و من بە سوێی جوانانی تۆ
پێكەوە بگرین بەیەك دەنگ بانگ بكەینە (پیرەمێرد)
پێی بڵێین ئەی پیری جوان دڵ پێشرەوی جوانانی تۆ
خاڵە : مردی . نامری هەرگیز لەگیانی میللەتا
ناوی تۆ نیشانی تۆ كرداری بێ پایانی تۆ
بووبە نەخشی بەرد لەدڵدا . . .زەحمەتە كوێر بێتەوە
یادگارو رەمزی ناوی (ژین)ی تۆ بۆ (ژیانی) تۆ
تا ئەبەد وێردی زوبانە قەت لەبیر ناچێتەوە
زەمزەمەی شیرین‌و تازەی لاوك‌و حەیرانی تۆ
پەیرەوی دوا ڕۆژە ، حەلقە گوێبە بۆ گەورەو بچووك
پەندی پڕ تەئسیرو مەعنا . پەندی پێشینانی تۆ
هەر لە گردی یاری (یارە)ت مەڵبەنی جوانی و بەهار
باقیەو باق ئەبێ . نەورۆزی تۆ سەیرانی تۆ
زۆر لەمێژە چاوەڕێتە گیانی پاكی مەولەوی
بۆت پەرۆش‌بوو ئاهو ناڵەی (پیرەكەی پیرانی) تۆ

تا هەزاران ساڵی تر ئەو عەشقە پاکەی (زین و مەم)
رووپەرەی رەنگین ئەکا تەئریخی کوردستانی تۆ
خوات لەگەڵ خاڵە بنوو بێباك لەتانەی رۆژگار
پێنج و دوو رۆژە ئەبینە هاودەم و میوانی تۆ

وەرامی جەژنە پیرۆزەیەك

جەژنی چیم پیرۆز کام جەژن و شادی
بە دڵشکاوی بە نامورادی
ئەو جەژنە جەژنە هەموو ئازادبین
ئەوساکە بیکەین گەردن ئازادی

یاد

شەوە ماندی قەترانە بەڵام لای من چراخانە
کە یادی یاری خۆم ئەمشەو لەدڵدا بوو بە پەروانە
شەوێکە وەك شەوی دەیجوورە مەخموورو هەم مەستوور
چە سەرخۆشم ، چە مەدهۆشم لەبەر ئەو شاهی کەنعانە

شەوێکە ماتو خامۆشە ، هەموو دنیا کە بێگوشە
منیش وەك بولبولی سەرگوڵ چریکەم دێ چی خۆشخوانە ؟
شەوێکە پڕ سروور ئەمشەو لەسایەی یاری تازەو نوێ
بەسەرچوو وا خەزانی دڵ ئیتر فەصلی بەهارانە
چ یارێك ؟ شاهی شاهانە ، وەیا گوڵزاری بوستانە
بە بەژنو قامەتو باڵا ئەڵێی سەوڵی خەرامانە

برۆ پەیوەستە چاو مەستە ، ئەڵێی طاووسی سەرمەستە
کە ئەڕوا تۆزو گەردی ڕێی میسالی عەنبەرستانە
کە ئەیبینم شنەو عیشوەی بنەلەنجە دێت بەبەر دەمما
وەکو تەیری (سەمەندەر)هەر بەشم سووتانە برژانە
خەریکی چیت پەشێواوی ئەی (ئەحمەد)چیت لە دنیایە
کەتۆ دەرویشییە ئیرست ، مەکانت دەشتو بیابانە

بۆ شۆخێکی تازە

ئەترسم ئەی فەلەك بمرم لەچەرخی تۆ نەگەم جارێ
بڕێژی خوێنی ناحەقم بە پەنجەی وەصلەتی یارێ
دەسا ڕوویەکی ڕۆژ دەرخە لەتاریکی نەجاتم دە . .
پزیشکم کێیە سا تووخوا هەتاماوم بکە چارێ

ئەترسم ئاخری بمرم لەحەسرەت لێوی ئەو شۆخە
لەجێیەك بمگرێ مردن نەبێ هیچ یارو ئەغیارێ
بەڕەحمو لوتفو ئیحسانت ڕەهامکە لەم خەمو دەردە
لەدەشتی مەحشەرا تاکو نەئاڵێم لێت وەکو مارێ
بەشەرتێ ڕوویەکم تێکەی ، بەخەنجەر گەر سەرم ببڕن
نەکەم هیچ ناڵەوو ئۆفێ بەڵێن بێ نەشکەم هاوارێ

لەسایەی ئەشکەوە یاران شوکور ڕووسووری دنیابووم
بەکامی من نەبوو دنیا لەتاو عەشق بە بێ یارێ
ئەترسم ئەی خوا بمرم (بەری)یشم کەی لەهەردوو لا
لەدەست چوو یارەکەت (ئەحمەد) ئەتوو کەشکۆڵو هەمدارێ

پاڕانەوە

خاکی بەر پێتە بەقوربان نووری چاوانم وەرە
بافیدای دوو دیدەکەت کەم . . دین و ئیمانم وەرە
هەروەکو یەعقووب لەدووری تۆیە گریەو زار ئەکەم
چاوەڕێی پیراهەنی تۆم شاهی کەنعانم وەرە
چەن هەزاران شاهی عەشقت کردە عەبدو دەرکەوان
بۆ خولامیت حازرم من شاهی جوانانم وەرە
تۆ بەفەرمووی دائیما من حازرم بۆ مردنیش
باوەڕیش ناکەی لەژێر دەستایە قورئانم وەرە
هەر بڕێژن با ڕەقیبان خوێنەکەم پێیان حەلاڵ
گەر لەسەرتۆ من بکوژرێم وەك شەهیدانم وەرە
گەر قبوولم‌کەی بەدڵدار بێستوونم بێتە ڕێ
شەرت ئەکەم تا ڕۆژی مردن مەردی مەیدانم وەرە
ڕوو لە کونجی خەم ئەکەم قەت نامەوێ عەیش و سروور
زیکر ئەکەم ناوت بە وێنەی وێردی سوبحانم وەرە
موددەتێکە ئاشناتم . ڕوو لەمن بۆ لا ئەدەی . . ؟ ؟
دوور لە بالآت هەر خەریکی شین و گریانم وەرە
گەر نەبێ لۆمەی ئەم و ئەو ڕوو لە کێو دەشت ئەکەم
چی بکەم پا بەستەیی لۆمەی ڕەقیبانم وەرە
ڕۆژی جوانیت بۆ بگیرێ قەت خوا هەڵناگرێ ؟ ؟
شوعلەوەربە تووخوا خورشیدی تابانم وەرە
وا بە جاریێ مەوج ئەدا وەك بەحری خوێنین دیدەکەم
تۆی کە سەدی کەی شەپۆلی ئەشك و گریانم وەرە
هیچ شیفام نایێ بە لوقمان بێت و زیندووش بێتەوە
چاوەڕێی تۆم ، تۆ دەزانی دەردو دەرمانم وەرە
ڕوومەکە ئەغیارو ناکەس ، حەیفە خۆت ڕیسوا ئەکەی
تۆ بە دێوانەم مەزانە . . من قەدرزانم وەرە

خۆشەویستی

گەرچی خوێنم هاتە خوارێ من بەدەستو پەنجەتا
بوو بە مەی بۆ بادە نۆشان شەو لە بەزمو عوشرەتە
سەد کە دوژمن خۆش ئەکەی پێم سووکو سەرگەردانم ئەکەی
هەم خەلاتەو هەم بەراتە هەم عەجەب هەم حەسرەتە
یا نەمانێ گوڵ نەمانێ وەختمە فەصڵی بەهار
هەر وەکو بولبول خەریکم مەقسەدم ئەو خاڵەتە
نەك بڵێم ماڵی ڕەقیبی تاکو ڕوح لێم جیا ئەبێ
وێڵی دنیابم ،موحەقەق بۆ هیوای ئەو کوڵمەتە
من بەتیرێکی کە کوژرام جێگەکەی تیراویبە
ئیکە چۆن من دەست هەڵ ئەگرم دڵ کە شەرحە سەرحەتە
گۆشت کە برژا بوو بە بریان تادیتە حاڵی بەرووی
چەن هەزار لوقمان تەبیب بێ چارەکردن زەحمەتە
ئەسڵی لوقمانم کەسێکە دەردەکەی بەخشیوە پێم
ئەوەی بۆ تاوی دەروونمدا ئەبۆ ئەم زیللەتە
قەت مەکەن لۆمەم ڕەفیقان (ئەحمەد)ە کوژراوی عەشق
دەستە ئەژنۆ وا لەسەر چۆك چاوەڕوانی ڕەحمەتە

ڕاستییەك

عەشق تۆ نەمکا بە بریان کێ هەیە بەحسم بکا
زوڵفی تۆ شێتم نەکا گەر ، کێ هەیە لۆمەم بکا
گەر نەسوتێنم بۆ بروکەت تۆ لە دینم لا نەدەی
کەس نیە مانع بە ئیشم تا خودا یارم بکا
عەقڵو هۆشت لێبڕیوم خواردنو خۆراکی من
هەر غەمی تۆیە بە قوربان ، ئەیکە کێ چارم بکا
هەڵبەتە حاڵم بزانی چیم بەسەرهاتووە لەبۆت
تێدەگەی ئەوسا چلۆنم کێ هەیە مەنعم بکا

بۆچی نـــاپـــرسی لـــه زارم زەڕەبـــە ڕەحـــمـت نی یـــە
نـــاوی مـــەجـنون وا لـــە دونـــیـــا هـــەر ئـــەوە عـــەیبم بـــکـــا
صـــەد ئـــەڵێن فـــەرهـــاد بـــەشیرین عـــاشقـــە وەك من نی یـــە
ئـــای کـــە چۆن مـــنصور ئـــەتوانیٚ تـــاکو تـــەقـلـیـدم بـــکـــا
من وەکو بولـــبول ئـــەتۆ گوڵ کوڵمی ئـــاڵت قـــەتـــرەیـــە
یـــا وەکو لـــەمپـــا بـــەڕوی تۆ جورمی سووتـــانم بـــکـــا
یـــا ئـــەسووتـــێم یـــا ئـــەبیٚ بمرم بـــە مـــەقســـەد گەر نـــەگەم
یـــا لـــە دونـــیـــا خۆ تـــەبـــەڕا خـــەڵقی بـــا سەیـــرم بـــکـــا
«ئـــەحـــمـــەد»ە تـــەقـلـیـدی مەجـنون ئـــەکـا بۆ لـــەیـلـــەکـــەی
هـــەروەکو فـــەرهـــاد خـــەریـــکـــە نـــاوی خۆی مـــەعـلوم بـــکـــا

– تێکەڵاو – لەگەڵ (حافظ)دا

بـــە نووری پـــاکی یـــەزدان ، وبـــە شاهی ئـــەنـــبـــیـــا قـــەسەم
«مي صـــــهـــــبـــــا نمي نوشم بچشم وا بـــــرويت نستم»
ئـــــەگەرچی دەردە داری بـــــەنـــــدو زنجیری ئـــــەسارەتم
«بگشتن چون امـــــر کـــــردی چوشیر از جـــــای خود جستم
وەکو بولـــبول هـــەمـــیشـــە هـــەر خـــەریـــکی وەصلی گۆنـــاتم
«اگر جـــــای فر گیری بـــــه دامن میرســـــد دستم»
لـــەسەر تـــەختی جـــەمم دانـــێن لـــەسەرنـــێم تـــاجی کـــەیخوسرەو
«نمی خواهـــــــــــم ، نمی پوشم غلام درگهت هستم»
لـــەبـــاغی عـــەشقی دنـــیـــادا کـــەوەك سێوێکی نـــاکـــامـل . .
«بـــدیـــدم شعـــلـــۀ رويت شدم سبـــزو چو بی‌رستم»
کـــەدی ئـــەم حـــاڵە شێواوەم تـــەبـــەسوم گرتی و فـــەرمووی :
«بـــزن إين تـــارو نـــۀ (احـــمـــد) کـــه من نم إين قـــد رستم»

گردی سەیوان
«سکاڵا لەگەڵ سەیوانو تکا لە گەردوون»

ئەی گردی سەیوان ، سەیوانی سێوان
ئەی کەنزی گەوهەر سەرتا بە لێوان
هەرخوا ئەزانێت چی لە دڵتایە
چەن گوڵی وەریو لەژێر چڵتایە
تۆ گوڵزارێکی خارە سەمەرت
وشکە شۆڕەبی نارو عەرعەرت
هەر گەڵایەکی کە لێت ئەوەرێ
پارچە دڵێکەو گۆشەی جگەرێ
هەر پەرێ گوڵی ئەرخەوانەکەت
هەر دەنکێ گڵی بیابانەکەت .
لە خوێنی گەشی چەن جوانو پیرە
لە ئێسکی سەری چەن گەداو میرە
سەوزە وردە گیات بەڵام ئەبوایە
بە پێچەوانە . . . ڕەنگی سوور بوایە
چون لەسەر لاشەو دڵان ڕواوە[1]
بە خوێناوی گەش ئاویان دراوە . . . .
بەڵام تا دوێنێ بەڕاست گوڵشەن بووی
مێرگو مێرغوزار باغو چەمەن بووی
لەسەر چڵانت بولبولو قومری
دڵشاد ئەیان خوێند ئێستا کە ئەگری
چەن جووتەی دڵخواز بێجەورو مەینەت
لەسەر سینەی تۆ ئەیان کرد عوشرەت
ئێستاش ئەوانەن کەوتونە بەرپێ . .
ئێسقانیان بۆتە خاکی سەرە ڕێ . .

---

(١) - چون : چونکە

ئەی گەردوون کەتۆ ئەمەبێ وەفات
بۆچی بمێنم بکێشم جەفات ؟
قەسەمت ئەدەم بەحەق یەزدان ،
وەرە تا زووە بمنێرە سەیوان .
وەك لەدنیادا کەوتوومە بەر پێ
با لەوێ ببمە خاکی سەرە ڕێ

چوارینە

لە خوێنو خۆڵاگەر بتلێمەوە
ناگرم . ناناڵم ناکڕوزێمەوە
چاوم تاریك بێ گەر لەبرسانا
لەهیچ نامەردێ ناپاڕێمەوە

« نازەنین »

نازەنین ئەی نەو رەسیدە ، دولبەرا شەیدایی تۆم
زەردو بێ رەنگ‌و زەعیفی ئەو قەدو سیمایی تۆم
چاوی گەش ، ئەبرۆیی رەش ئەو گەردنەت چەشنی بلوور
قورِ بەسەر دائیم عەوداڵی خاڵەکەی لاچاوی تۆم

دەربەدەر ریسواو پەریشان ، بوومە سەرگەردانی تۆ
بێ کەفن بێ قەبرو ئەلحەد بێ ئەجەل نێژراوی تۆم
ئەی عەجەب شۆخی چە شۆخی لێو لەسەر لێو لامەبە
خوێن سەر رێژە لابدە لێم ، پێم مەڵێ مبنایی تۆم

تۆ چە باکت بێ ئەی کە دائیم رمی برژانگت ببێ
زوڵفی شەرانیت ئەڵێ پێم تۆ شنەی خوێناوی تۆم
بای شەماڵ روحم فیدات بێ رووت بدە بەر روومەتی
بەڵکو رووم بێ پێ‌ی بڵێم من عاشق‌و شەیدایی تۆم

بای شەماڵ وەك شاهی مەردان شەرحی یارم بۆ بکە
تاکو ئەمرم هەر غولامی سروەکەی بێ ناوی تۆم
جوملە ئەعصاب‌و دەرمارم وا خەریکە وشك ئەبێ
بەم پەریشان حاڵەوە کاڵە درِ پێناوی تۆم

گەر قبووڵم کەی بە خادیم عەبدی بەر دەرگاکەتم
گەرچی دائیم دەس بە سینەو طاعەتی فەرمانی تۆم
طالعی مەجنوونە (ئەحمەد)دڵ وەکو ئاتەشکەدە
ئەی صەنەم ئەی لات‌و عوزات من پەرستی ناوی تۆم

«فرمێسکێك»

وەرن یاران تەماشاکەن لە حاڵم چەند پەرێشانە
لەلایە ڕۆیینی یارم لەلایە شینو گریانە
چە خاکێ کەم بەسەر خۆما کە ڕۆی ئەو بێوەفایەم وا
بە تەنها مامەوە بێکەس بە دائیم حاڵم ئەفغانە
دەسا تەدبیرو ڕاهێ کەن لەپاش یارم ئەمن چیبکەم
ئیتر عەیشی هەموو دنیا لەلای من قەهرو هیجرانە
چە شۆخێ بوو ؟ چە ڕۆحێ بوو دڵی سووتانمو ڕۆیی
لە قەصری سەرکەشی ئەفلاك خراومە چاهو زیندانە

طبیبی بێ ڕەحم کوانێ چە ڕێیەك کەوتە بەر یارم
نیشانی من بدەن ئێشم وەکو پەروانە سووتانە
لە شەوق ڕوومەتی ئاڵی کە دڵمی کردە بریانی
لەسەر ئەم حاڵە شێواوەم نیشاریشی دڵو گیانە
ئەوی ساتێ لەبەر دەمیا کە ڕابردوو زەلیلن گشت
بەڵام هیچ کەس وەکو من قەت نەبوو وا خانە وێرانە
وەصیەت بێ ئەگەر مردم بزانن من کە کوژراوم
بەدوو لێوی وەکو یاقوتو زوڵفی چین چینانە

مەکەن کفنو نەدفنم کەن لە صەحرادا فڕێم دەن با
ببمە خۆراکی تەیرو توورو شێرو هەم پڵنگانە
ئەوەندەم قەهری دنیا خوارد نەماوە تاقەتو صەبرم
لە قەبریشا جەوابێ بەم خوا ڕەحیمو ڕەحمانە
لە (ئەحمەد) هیچ غەڵەت مەگرن حەقیقە هەرچی بکا حەقە
ئەوی دەربارەیی بکرێ ڕەحم هەم لوتفو ئیحسانە

پێنج‌خشتەکی لەسەر غەزەلێکی (مەحوی)

کــــە واوەیلا بـــەدووی لـــەیلا لـــە دوجـــەیلا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
بـــە ئـــەشکی دیـــدە لـــێشاوی خـــەم بـــەربـــا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
لـــە مـــەیخانـــەی ژیـــانـــا مـــەی بـــەسەر مـــەی دا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
بـــە نووری بـــادە کـــەشفی زوڵمـــەتی تـــەقوا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
بـــە شەمـــعـــێکی وەهـــا چـــارەی شەوێکی وا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
لـــە تـــیشـــکی ڕوومـــەتی جوانی ئـــەڵێی ڕوونـــاکی‌ی لالایـــە
لـــەتـــاسەی بۆنی سەرسینـــەی ئـــەڵێی مـــیســـکی بوخـــارایـــە
لـــەبـــەرزی‌و شوخی‌و شەنگی قـــەدو ئـــەو بـــەژنو بـــالأیـــە
لـــە خـــەزنـــەی دڵی مـــەدا هـــەرچی هـــەیـــە هـــەر داخی سەودایـــە
دەسا ئـــەم نـــەقـــدە دەردی عـــەشقی پـــێ سەودا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
بـــــراگەل خۆ مسوڵمانم گەلێ جـــــارم نـــــەکـــــرد هـــــاوار
لـــــەبـــــاخی جوانـــــبـــــا تـــــازە گوڵێکـــــە بۆ منی دڵزار
لـــەدەستی دوور مـــەکـــەن توخوا . نـــەکـــەن زینهـــار هـــەزار زینهـــار
لـــەگەڵ دەستی مـــەلا ڕێ نـــاکـــەوێ زنـــاری زوڵفی یـــار
وەکو شێخ ئـــیـــختـــیـــاری مـــەزهـــەبی تـــەرسا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
ڕەقـــیبم هـــەروەکو جـــادوو تـــەنی سیـــحـــری لـــەسەر ڕێما
بـــەلأم بێسوود بوو هـــەرچـــەنـــدە هـــەمووم شێلا لـــەژێر پـــێما
لـــەخۆی پـــارامـــەوە ئـــیـــنـــجـــا لـــەوانـــەی دەوری هـــەرکی‌مـــا
لـــەرێی ئـــەو شۆخـــەدا خۆم کـــردە خـــاکو پـــێی نـــەنـــا پـــێما
دەسا خـــاکی هـــەموو عـــالـــەم بـــەسەرخۆمـــا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
منی ئـــــاوارە لـــــەم شارە ژیـــــانم ئـــــێشە یـــــا نۆشە
سەراسیـــــمـــــەم چـــــە قـــــەومـــــاوە ئـــــەبـــــینم گشتی ڕەشپۆشە
ئـــەوی ئـــەی‌بـــینی بێدەنگە ئـــەڵێی مـــەستوورە بێهۆشە
دەمـــێکـــە شاری پـــڕ شۆری مـــەحـــەبـــەت مـــاتو خـــامۆشە
بـــەقـــانونی تـــەجـــەنـــنون شۆرشێ بـــەرپـــا نـــەکـــەم چـــبـــکـــەم
ئـــەڵێی مـــنـــداڵی ساوایـــە دڵم : هـــاواری دولـــبـــەریـــە

(کزه) دووربینەکەی چاوم لەباتی ئەمسەر ،ئەو سەریە
ئەوەند فرمێسکی ڕشت دیدەم تەڕای ئاخرو ئۆخریە
لە چاوا (م) نەما بۆ گریە نۆبەیی سوجدە بەردەریە
سیا سالم (نەبارە) نوێژی ئیستیسقا نەکەم چبکەم
جەماڵت زوڵمەتە بۆمن دەڵێ بۆ خەلق وەك شەمعە
ژیانی پڕ لە ئالام گەهێ تەرسەو گەهێ دەمعە
ئەوی من خۆم بە خۆم کرد لەڕێی تۆدا هەزار نەوعە
لەسەرتۆم دوژمنە دنیا قەزییەم مانیع ول جەمعە

کە تەرکی تۆ نەکەم تەرکی هەموو عالەم نەکەم چیبکەم
بەسە ئەی نەفسی (ئەمماره)بەسە بەس شێتو بەدخووبە
ئەوی دوو ڕووو ڕیا کارە ئەوە ئەمڕویە مەحبووبە
بەهیچ ناچێ لەناو عاما لەعیلما وەك ئەرەستۆوبە
بەجێ ماوم لەیاران تا بەجێ ماوم ئەجەل زووبە
بەمردن لەم قسووری ژینە ئیستیعفا نەکەم چیبکەم
ئەگەرچی چوو بەبا عومرم لەڕێزەی عاشقا (مەحوی)
لەگەڵ ئەو نەو جەوانەی بێ وەفایەو دڵڕەقا (مەحوی)
بەلام داوێنی بەرنادەم هەتا دارول بەقا (مەحوی)
ئەوا لەیلا بەڕۆژی حەشر ئەدا وادەی لیقا مەحوی(*)
هەتا قامی قیامەت ئاهو واوەیلا نەکەم چیبکەم

---

* **تێبینی :**
«ئەم دوو شیعرە هەرچەندە وا نەبیستراون بەلام وەکو لە وەچەکانی خوالێخۆشبووم وەرگرتووە ئەمانە ڕاستیەکانن»

خەوێــــــك

خــــەویَ بوو دیمو زوو ڕابورد کــــەبوو بــــە یــــاری من لـــــەیـــلم
لـــەخـــەو هـــەڵسامو یـــەك دەفـــعـــە بـــەجـــاریَ مـــاتو دلَ کـــەیـــلم
شەوو ڕۆژ وەختو نـــاوەخـــتـــا دەنـــاڵێنم لـــــە هـــیـــجـــرانـــا
ئـــەڵێی لافـــاوی نـــیـــســـانـــە کـــە دێتـــە خوارەوە سەیـــلم
لـــە شینو من لـــە گریـــانم هـــەموو کـــەس لـــێم هـــەراسانـــە
دەجۆشیَ جـــــەرگی بـــــریــــانم دەروونی هــــــەروەکو وەیـــلم
لــــەڕێی بێ ڕەحـــمـــیـــا ئـــەی یـــار وەرە سەر ڕێگەیـــەکی تـــر
نـــەمـــاوە عـــەقـــڵو هۆشی من لـــەحـــاڵی خۆمـــە بێ مـــەیـــلم
بـــەرۆکی بـــەربـــدە شۆخی کـــە (ئـــەحـــمـــەد) بونی تۆی نـــاویَ
خــــەویَ بوو دیمو ڕابـــــرد کـــە بوو بـــەیـــاری من لـــەیـــلم

(پیَ سپێری)

ئـــەوا جـــێت دێڵم ئـــەی دایـــە بـــەعومـــری بـــیستو یـــەك ساڵە
لـــــەبـــــێخو ڕیشـــــە دەرهـــــاتم وەکو لالـــــەو گوڵی ژاڵە
لـــەسەر تـــابووتـــەکـــەم توخووا بـــڕێژە ئـــەشکی وەك زمـــڕووت
بگاتـــــە لای خووا ئـــاهو هـــەنـــاسەو گریـــەتو نـــاڵە
بـــــە دەنگی بـــــەرزو نـــاڵەی دلَ تویَن : بـــــەم جۆرە بۆم بگری :
کورم ڕۆ ، ڕۆڵەکـــەم ڕۆیـــە ، شەهـــیـــدەو کـــفـــنـــەکـــەی ئـــاڵە
ئـــەوا من خۆم بـــەجـــێم هـــێشتی بـــەلاَم ئـــەی دایـــەگیـــان توخووا
فیراق من لـــەدلَ دەرکـــــە ، خـــەفـــەت زۆر نـــاخۆشو تـــاڵە
ئـــەگەر من خۆشەویســـتت بووم ، بـــەیـــادی من هـــەموو جـــاریَ
بچۆ لای دولـــبـــەرم مـــاچکـــە لـــەجـــێی من ئـــەو دەمو خـــاڵە
ئـــەگەرچی جـــەورو قـــەهـــری ئـــەو بووە قـــاتـــل بـــە کوشتی دام
بـــەلاَم زینهـــار دەخـــیـــلت بم دڵی مـــەشکـــێنـــە مـــنـــداڵە
مـــەڵێن دیوانـــەبوو خۆی کوشت لـــەڕێی عـــەشقـــا کـــەوا ڕۆیم
لـــەسەر مـــەیتم بـــکـــەن شینم شەهـــیـــدم کـــفـــنـــەکـــەم ئـــاڵە

سۆزی پیری

١٩٧٦

چەن جوانی بەروو جوانتری بەخوو
هەر تۆی لەلای من ، لەنجەی لێهاتوو
بەلاّم بەمن چی پیری دەس لەرزێن
ڕێنادا جارێك بگاتە داوێن
ئینجا بۆ ئەوەی تاسەم بشکێ لێت
تاکو بزانی من چیمو تۆ کێیت
ئەت ڕازێنمەوە وەك بووکی تازە
ڕازاندنەوەیەك بەبێ ئەندازە
لە تیشکی خۆری زێرینی بەیان
بۆت دەکەم بەرگێك سەرتا بەدامان
کە تیایا دیاربێ جوانی ی لەشو لار
چۆن دایڕشتووە دەستی کردگار
لە هەمە چەشنێ گوڵی ڕەنگاو ڕەنگ
بۆت دەکەم تاجێك . تاجێکی قەشەنگ
بۆت دەکەم باڵێك لە هەوری بەهار
وەك باڵی پەری سپیو ڕەونەقدار
بۆت دەهۆنمەوە بە فرمێسکی سوور
گەردانەیەك بۆ گەردنی بلوور
ڕووپۆش لە جوانی پەلکە زێرینە
کە زەردو سوورو شینو نەخشینە
لەژێر پەچەدا ئەو ڕووە جوانە
وەك مانگی چواردە بدا خەرمانە
ئینجا ئەت خەمە ناو چوارچێوەی دڵ
ئەو دڵەی پڕە لە عەشق بە کوڵ
بۆ ئەوەی وەك بت ، خۆم بت پەرستم
هەتا هەتایە بەگیانو هەستم

بۆت دەڵێم شیـــــعـــــری پـــڕ ئـــــاوازی خۆش
کـــــە هـــــەموو هـــــەستت بهێنــــێتـــــە جۆش
بۆت دەڵێم نـــــەغـــــمـــــەی پـــڕ سۆزی ئـــەوین
کــــەوا هـــــەڵقوڵێ لـــــە دڵەی غـــــەمگین
پـــێشکـــەشت دەکـــەم شیرین‌تـــر لـــە گیـــان
ئـــەوەنـــدەش مـــاومـــە تـــەمـــەن لـــە ژیـــان
بـــەڵکو بـــێتـــە جۆش دڵت ڕووم تێ‌کـــەی
بخەیـــتـــە گیـــانم موچوڕکی ئۆخـــەی
خۆبـــێنیو بمدەیـــتێ مـــاچێ لـــە گەردن
ئـــەی کـــەم بـــە تـــێشوو بۆ ڕێگەی مـــردن

چـــوارینە

لـــێم بپرسن گەر لـــە حـــەشرا هۆی چـــەبوو زوو مـــردنت
بـــا بـــزانێ چیم وەڵامـــە ؟ سوێنـــد بـــەچـــاوی شەرمـــنت
ئـــەی خـــەمـــە ئـــەستۆتـــەوە ئۆبـــاڵی جوانیمو ئـــەڵێم
بێ بـــەری بوونم لـــە مـــاچی خـــاڵەکـــەی لا گەردنت

* * * * * *

ڕێبواری بـــەڕێز مـــەڕوانـــە گڵـــکۆم
ئـــەزانی من کـــێم ؟ یـــا پـــێت بـــڵێم خۆم
لاو بووم نـــەوجـــەوان . تـــا بـــڵێی لاو بووم
ئـــارامی گیـــانو ڕوونـــاکی چـــاو بووم
نـــەمزانی لـــەپـــڕ چـــەپگەردی نـــاپـــاك
وازوو بێ‌تـــاوان ئـــەمخاتـــە ژێر خـــاك

تەسبیحی عەشق

فیدای یارێك بم قەدر زانم بێت
هاوخەمو هاودەم . هاو گریانم بێت
یار ئەو یارەیە بزانێ دەردم
لە ئێش و نێش و . لە ئاهی سەردم
نەك من بەوێنەی مەجنوون لەدووی لەیل
ئەو بەیەكێ تر بدا خولقو مەیل
یا من بە وێنەی فەرهادی هەژار
ئەو لەلایە تر بگرێ دۆستو یار
یا من وەك بولبول . پەرۆش بۆ ڕووی گوڵ
ئەو هەر خونچەبێ نەپشكوێ بۆ دڵ
من دڵتەنگو مات سەرسامو حەیران
ئەو : بێباكو خەم دڵشادو خەندان
دێوانە ئاسا من تەیكەم كێوان
ئەویش بە وێنەی سەوڵی خەرامان
من سەر هەتا پا بەرگی ڕەش و شین
ئەو سورمەپۆش و دەستوپێ ڕەنگین
من وەكو یوسف گیرۆدەی زیندان
ئەو وەك ئاهوی سوك تەیكا نزاران
من بێخەوو خۆر لاوازو ڕەنگ زەرد
ئەو بێخەمو گەرد . وەك مینای بێگەرد
من وەك قەلەندەر بەڕووی سەحراوە
ئەو تەخت نشین بەسەر دنیاوە
من جەرگ برژاو بە وێنەی كەباب
ئەویش دڵخۆش بێو بنۆشێ شەراب
خۆزگە بەو كەسەی یاری چاكی بێ . .
خوا بەگژداچێ ئەگەر باكی بێ

داخ بۆ ئەوکەسەش یاری بەدکار بێ
هەردەم بۆ تیری دڵ بریندار بێ
شەرت ئەو شەرتەیە یار ئەو یارەیە
کردەوەی بەدڵ ئەو دڵدارەیە
گەرمن پاشام ئەو تاجی سەرێ
ئەگەر گەداش بم . . ئەویش هەمسەر بێ
ئەو وێنەی لەیل بێ مەشهووری دەوران
منیش وەك مەجنوون وێڵی بیابان
ئەو وێنەی شیرین دڵبەستەی فەرهاد
منیش کوهکەن با بش بم ناشاد
ئەو وێنەی شەونم بەدەم گوڵەوە
منیش وەك بولبول بەسەر چڵەوە
ئەو وێنەی سێوی بەسەر دارەوە
منیش باخەوان لەلای خوارەوە
ئەو وێنەی نێرگز جوانو تازەو تەڕ
منیش کڕیاری بەخوێنی جگەر
ئەو : بە وێنەی مانگ بەڕووی سەماوە
منیش وەك مەلێ بەڕووی هەواوە

o

قوربانی یارێك . گیانو سەرو ماڵ
خاوەن لوتف بێ دڵسۆزو زان حاڵ
قوربانی یارێك دنیاو دین هەموو
دڵ ئازار نەبێ خۆش سوحبەتو خوو
شەماڵ وەك قاسد بشنێ بەڕووی ناز
دوعاو سەلام بەرە بۆ دڵخواز
پێی بڵێ بە لەیل . . بەچاوی گریان
وا مەجنوون ڕێی گرت بەرەو بیابان
پێی بڵێ بە لەیل توو زانی بێچوون
وا مەجنوون ڕۆیی خەمناکو مەحزوون

ڕەحمێ بە حاڵی ویران ماڵم کا
تۆزێ لوتفی بێ پرسەی حاڵم کا
حاڵم شێواوەو گریانە کارم
نەماوە تواناو سەبرو قەرارم
نەسیم پێی بڵێ بەو بێ وەفایە
بەو گیان بەخشەی من کردەی عیسایە
گەر ئەزیەت نییە ساتێ بێتە لام
تا سکاڵای کەم دڵەی پڕ لە زام
چونکە بە نووسین نایەتە قەڵەم
ئەگەر ڕووی زەمین گشت بە قاقەز کەم

دانیشێت قەدری بە کەماڵەوە
ئەو بە پێکەنین من بە ناڵەوە
شەرحی حاڵم کەم ئەوەڵ تا ئاخر
پێی بڵێم یاری لە گیان شیرینتر
تك تك خوێن ئەتکێ لە دڵو جگەر
وەك جێگە زەخمی نەشتەرو خەنجەر
شەو تا بەیانی دەردو فیراقت
بەیانیش تا شەو بە ئیشتیاقت
نە ڕۆژم ڕۆژە ، نە شەوم شەوە
نەخۆرم خۆرە ، . . نە خەوم خەوە
نوێژو تەقوای من گریانو شینە
بە جۆرێك ڕزی دەروونو سینە
ساتێك نەبوو تیا نەڕێژم فرمێسك
لەش نەچریکێنێ هەتا مۆخو ئێسك
بێ ڕووی تۆ بەخوا دڵم پڕ خەمە
دنیای ڕووناکم لەبەر چاو تەمە
عالەم خەریکی گەشتو سەیرانن
هەموو دلخۆشو شادو خەندانن

منیش سەیرانگام بەردەرگای تۆیە
هۆش‌و خەیاڵم نێو نیگای تۆیە
وەك باوك مردوو سەرتاپا ڕەشپۆش
وەکو ڕۆژووان بێ خوردو بێ نۆش
لەکەس‌و کارو قەومانم بێزار
هەر ناوی تۆیە لەدڵ لەسەر زار
ئەپرسن حاڵم ئەمە حاڵمە
ئەحواڵی جەرگی وەك زوخاڵمە
توخوا ئەی یاری شۆخ‌و جوان بەخت
تیمارکە زامی پڕ ناسۆری سەخت
یا بەدوو بڕۆی وەکو کەوانت
بیدە لە جەرگم تیری موژگانت
بمکوژە تووخووا جوانە مەرگم کە
یا ڕەحمێ بە سوێی زامی جەرگم کە
ئەگەر ئەمکوژی بەرزگارم بێ
ئاخری ژن‌و کاروبارم بێ
یا بە وەصڵی خۆت بمکە شادمان
یا ببڕێتەوە شیوەن‌و گریان

ە

ئەگەر بە وەصڵی خۆت بمکەی خۆرسەند
شەرتە نەخوازم جەنەت لە خواوەند
گەر بشم کوژێ هەر مەنەت بارم
چونکە نامێنێ ئازارو زارم
یاران کە وەختێ مردم یا کوژرام
یاسینم خوێنراو بەخاك سپێررام
پێی بڵێن بەیار هەر ساڵێ جارێ
بەلاما بڕوا وەکو ڕێبوارێ
تاکو بزانێ لەگۆڕی تارم
هێشتا هەر ماوە ناڵەو ئازارم

بەڵکو گوێی لێ بێ ناڵەی حەزینم
نەختێ دانیشێ لەژوور سەرینم
خوا ڕەحم بکا ڕەحمی بێتە دڵ
دوو دڵۆپ فرمێسک بڕێژێ بەکوڵ
ئەو دوو فرمێسکە وەك ئاوی حەیات
زیندووم کاتەوە دوا ڕۆژی مەمات

بە چواردە ساڵی بێمەوە دنیا
ببینمەوە تێر بالاکەی لەیلا
ئەوسا ئەمزانی . . عەزابی قەبر ،
خۆشترە یاخود ، دڵداری و صەبر
ئەترسم بمرم دوور لە یارەکەم
وشکابێ نەیەت ئەشك و زارەکەم
ئەترسم بمرم دڵ بە داخەوە
ئەو گوڵە ئەچنم لەناو باخەوە
ئەترسم بمرم لەدەشت و لەدەر
یارم نەزانێ هەواڵ و خەبەر
ئەترسم بمرم کەس نەزانێ حاڵ
لەکێوان بمخۆن تەیرو قەل و داڵ
ئەترسم بمرم شاد نەبم بە یار
ببمە خۆراکی مشك و موورو مار
ئەترسم بمرم بێ وەعزو تەلقین
بێ خزم و بێ خوێش بێ گریان و شین
ئەترسم بمرم لەفیراقی لەیل
بەحاڵم بگری ئەستێرەی سیوەیل
ئەگەر لەوەتەن یاران من مردە
خوا دڵشکاوو ناشادی کردە
لەسەر دوو ڕێگەی گردەکەی سەیوان
گۆڕم هەڵکەنن توێی تو قورئان

بەڵکو دوڵبەرم بێت بۆسەر قەبران
بەلاما بڕوا بێتەوە بەر گیان
هەروەك نەمامێك سەر بێنمە دەر
ببمە دارێکی سەوزو پڕ سەمەر . .
تەمەننام لەتۆ وایە خووایە
لەپاش کۆچکردن لەم سەر دنیایە
بمکەی بە مەلێ بێمەوە دنیا
هێلانە بکەم لە یانەی لەیلا
یاخود بمکەیە چڵێك ڕێحانە
یار شەتڵم بکا بەو پەنجە جوانە
پێ بگەم بۆنخۆش بم ئەویش بۆنم کا
یا بە پلپلەی دەوری سەریم کا
یاخود هەزار ساڵ لەپاش مردنم
لەپاش حسابی قەبر کردنم
بمکەی بە مەلێك بێمەوە دنیا
هەڵنیشم لەسەر گڵکۆکەی لەیلا
یاخود بمکەیە دوو دڵۆپ باران
بێمە خوارەوە لەڕووی ئاسمان

تك تك لە ئاسمان بێمە خوارەوە
بباریم بەسەر گۆڕی یارەوە
خۆزگە کە ئەرزی ئێسکم لە قەبرا
ئەکەوتە سەر عەرز ئەیفڕان (هوما)
بەربوایە بەدەم تەیری هوماوە . .
ئەگیرسا بەسەر گۆڕی لەیلاوە
خوایە هەتاکو فەلەك ساقیە
پێنج و دوو ڕۆژێ عومرم باقیە
جامێك بنۆشم لە دەستی دوڵبەر
بەو جامە مەستبم تا ڕۆژی مەحشەر

خوایــــه بـــه حـــه‌قی ئـــیـــنـــجـــیــلو قورئـــان
بـــه پـــێغـــه‌مـــبـــه‌ری شای ئـــه‌نـــبـــیـــایـــان
هـــه‌تـــا ئـــه‌و ساتـــه‌ی (یـــنـــفـــخ في الصور)
نـــامـــێنی گیـــانـــدار لـــه (انثی و ذکور)
هـــیچ کـــه‌س وه‌کو من تووشی ده‌رد نـــه‌کـــه‌ی
گیرۆده‌ی ئـــاخ و ئـــاهی سه‌رد نـــه‌کـــه‌ی
کـــه‌س نـــه‌گرێنی وه‌ك من گریـــاوم . .
رۆژی مـــه‌حشـــه‌ریش پـــڕ ئـــه‌شکـــه چـــاوم

لـــه‌رۆژی بوونم تـــا بـــه مـــردنم
نـــه‌مخوارد سه‌مـــه‌ره‌ی صـــه‌بـــر کـــردنم
هـــه‌ر بـــه‌هـــیوابووم تـــا لـــێی چوومـــه ده‌ر
ئـــێستـــاش بـــه‌هـــیوام تـــا رۆژی مـــه‌حشـــه‌ر
بـــه گه‌وره‌یی تۆ ئـــه‌ی خوای ئـــاسمان
کـــه تۆی خـــه‌لـــقـــنـــده‌ی جن و ئـــینس و جـــان
تـــا رۆژێك گیـــانم بـــاقی یـــه‌و مـــاوم
لـــه‌ڕێی یـــارم‌دا فـــیـــداو پـــێنـــاوم
رۆژی قـــیـــامـــه‌تـــیش بـــه‌رۆکی ئـــه‌گرم
بـــه دامـــانی ئـــه‌و فـــرمـــێسکـــم ئـــه‌سڕم
دێوانـــه‌زاد نیم دیوانـــه‌ی لـــه‌یـــلم
شاگردی عـــه‌شق و ئوستـــادی مـــه‌یـــلم
فـــه‌لـــه‌ك زه‌ده‌م و جـــه‌ورو جـــه‌فـــا کـــێش
مـــه‌شهوری عـــام بـــه (ئـــه‌حـــمـــه‌د ده‌روێش)
نووسیم لـــه گۆشه‌ی دامـــانی ده‌وران
تـــه‌ئـــریخی ئـــه‌مـــڕۆ غـــه‌ریب و نـــالان

گەڕانەوە

وەرنە سەیری عەیش‌و نۆشم فەوتی شینم هاتەوە
وا بەهار هات وەختی خونچەو گوڵ گەشینم هاتەوە
ئەو قەصابەی هاتبوو بۆ سەربڕین‌و کوشتنم
سەد شکور ڕووی وەرگەڕان لێم فەصڵی ژینم هاتەوە

زۆر دەمێك بوو دڵ بریندار بێ دەوا بوو دەردەکەم
مەرهەمی جێی زەخمەکات‌و سەر برینم هاتەوە
هەروەکو بەفری بەر ئاگر وا غەمی من توایەوە
قوڵپی گریانم نەما وا پێکەنیم هاتەوە

من بە تەنهایی زەمانێ دادو بێدادم ئەکرد
بۆ نەجات دانم لە حەسرەت هەمسەرینم هاتەوە
بەرگی قەهرم لێ جیابوو ، جەژنمە حەمدی خودا
ڕۆژی زەمانی میحنەت‌و جەور شاهی چینم هاتەوە

یا بەخێر بێ سەر دوو چاوم هەر بەخێربێ یارەبێ
سەد لەماڵی ئەو رەقیبەی دڵ بەکینم هاتەوە
مژدەبێ (ئەحمەد) وا تۆ چویتەوە ڕیزی ژیان
وەك گەلاوێژی بەیانی شەوق‌و تینم هاتەوە

- وەصفێك -

ئـــالو ئـــەسحـــابی موحـــەمـــەدە شەوق بـــەدڵ ئـــیـــنسـان ئـــەدا
بێسەمـــەر بووم بۆ نـــەمـــامێ سەر لـــەرووی ئـــاسمان ئـــەدا
(بـــــارك الله) بۆ نـــــەمـــــامت ئـــــەی گوڵی گوڵزاری دڵ
جوانی تۆ خۆی بـــە مـــانگێ یـــا بـــە ڕۆژ پـــیشـــان ئـــەدا
تـــەرکی دنـــیـــا چۆن نـــەکـــەم بۆت ئـــەی شەهی خوبـــانی من
ڕووی گوڵی بـــێستـــانی ژنم چین بـــە چین خـــەرمـــان ئـــەدا
ئـــابـــیـــتـــە شیرینی ئـــانـــیت خۆمـــنـــیش فـــەرهـــادەکـــەم
وا قوڵنگی عـــەشق پـــێبـــە دڵ دری شاخـــان ئـــەدا
جـــلوەیـــەك لـــەو نووری چـــاوەت دای لـــەسەر سینـــەم ئـــیتر
بۆ غولامی دەرگەهی تۆ حـــازرم تـــاجـــان ئـــەدا
حـــەلـــقـــەی خودامی‌ی تۆ وا لـــە گوێما تـــا خودا
حـــاکـــمی حوکـــمت ئـــەبـــێتو (مصـــطفی) فـــەرمـــان ئـــەکـــا
خـــالـــقـــم هـــەر خوایـــە ئـــەما تۆش بێ ڕێی عـــەشقـــمی
هـــەم مـــەنـــاڵی سەر زەمـــینم ئـــەم بـــەشەش یـــەزدان ئـــەدا

دڵبـــەرم صـــاحـــیب سەرم جـــێگا دەرم هـــەر یـــارمـــە
چیم هـــەیـــە هـــەر خۆی حســـێـــە فۆتـــە یـــا تـــالان ئـــەدا
زەررەیـــەك بوونی حـــەیـــاتم یـــەك خودا دوو هـــەم ئـــەوە
بمکوژێ بێ دەسەلاتم ئـــەو غـــەمو فـــەرمـــان ئـــەدا
ڕەبی لـــەم دنـــیـــایـــەدا گەر خۆشترم لـــەو کـــەس بوێ
دین سزو هـــەم جوانـــە مـــەرگبم . دڵ کوڵی گریـــان ئـــەدا
زەوقی زەهـــرە قـــطبو کـــەیوان من لـــەسەر ئـــەرز شلك ئـــەبـــەم
وا لـــەبـــەر چـــاوم بـــەدایم شوعـــلـــەشی پـــەخشـــان ئـــەدا
سیـــنـــەی شەمسو قـــەمـــەرمـــە ڕەهـــرەوی بـــیـــابـــانو دەشت
من چـــە ئـــیحـــتـــیـــاجی بـــە مـــانگم ، هـــەر بـــەشەو ڕەخشـــان ئـــەدا
شافـــیـــعم غـــەیـــری موحـــەمـــەد ، هـــەر ئـــەوە ڕۆژی جـــەزا
خۆ لـــە دنـــیـــاشا هـــەوەسی‌یـــە قـــەتـــلم یـــا پـــەخشـــان ئـــەدا

سەد وەکو بۆ جەهلو شەیتان نەعلەتم لێیە ئەگەر
ناوی تۆ من کەم فەرامۆش تا خوا سەیوان ئەدا . . .
زدی ئەم حاڵەی وتم پێت من ئەگەر کردم خیلاف
روو ڕەشی قاپی خودامو هەم لەدین لامان ئەدا
تالەم گەرچی سیابوو وا بە تەنها مامەوە . . .
جێگەکەی جارانت ماوە ئەو تەسەللامان ئەدا
زوڵمت گەرچی کردووە لێم هەر خەلأتی تێ ئەگەم
حەقی خۆم قیامەت ئەسێنم ، خووا بەشت نالأن ئەدا
عالەم ئەمکاتە شاهید چیت لە حالم کردووە ؟ ؟
شاهیدێکی تر کە دڵمە قەفقەفی دوخان ئەدا
غەیری ئاخو ئۆفی تۆ من بێ ئەلەم دەردم نیە . . .
باوەڕیش ناکەی بە لەفزم جەرگی وەك بریان ئەدا
قافڵەی ئۆردوبی دووریت هاتە سەر قەلعەی لەشم
غیرەتم گەرچی نەماوە یادی تۆ هەیەجان ئەدا
قائیلم بەم تۆزەبەشەم ئەو ڕەوای نابینێ پێم
بۆ ئەوەی ناوی نەمێنێ خۆی لەمن پەنهان ئەدا

کارێکی کردی لەگەڵما (ذو الفقاری) دوو برۆت . .
دائیما جەللادی ڕۆحمە شیر بە هەڵکێشان ئەدا . .
لوئلوئە پیرۆزەیە یا خاڵی سەر ئەو گەردنەی
یا زمروت یازێر جە خۆی لەسەر زیوان ئەدا
مەرحەبەن ئەی شاهی خوبان نووری بینایی دیدەم
هیچ بنیە شوبهە کە زوڵفت من لە سێداران ئەدا
ناڵە نالی من کەبۆ بالأتە وەك هەوری بەهار . . .
هەروەکو عەرعەر کە هەڵچوو خۆی لەناو باغان ئەدا
وەختە بتوانم بڵێم زوڵفت شەماڵ دێنێتە فەر
چەند کەس سوتاوی وەکو بۆ کوێستان ئەدا

چوارینه

وەره پێکەوە بنالێن . . بولبول
بەیانی تاشەو شەو تا بەیانی
من بۆ کوڵمی یار تۆ شەونمی گوڵ
با ئاشکرای کەین ڕازی نیهانی

* * * * * *

ساقی ساقەی کە لە شووشەکەت مەی
نۆشکەین بە یادی لەیلی بالاّ بەرز
بە دەنگی سازو نەوای تارو نەی
چەرخی کردگار بهێنێتە لەرز

* * * * * *

سا ، تۆش موغەنی تا سادەی سا ، دەی
دەنگت هەڵبڕە بە حەیرانەوە . .
گاه بە پێکەنین . . تاوێ بە ئۆخەی
ئەم دوو سێ بەیتەش بە گریانەوە . . .

* * * * * *

سابێ چاوەکەم شۆخی پەرچەم خاو
بزانە چلۆن بۆت ئەگریم بە کوڵ . .
گاه فرمێسکی ڕوون گاهێکیش خوێناو
ئەڕژێتە چاوان لەسەر چاوەی دڵ

* * * * * *

وەره ڕۆحەکەم ئارامی گیانم
وا ئەمرم لە تاو دووریو تەنیایی
دایمرکێنەوە سوێی زامەکانم
بەسە ئیتر بەس،بەس بێ وەفایی

* * * * * *

گیانە نەخۆشم ، نەخۆشی گیانی
ڕۆژ ئاوای ژینە بە تافی جوانی
توخوا بێرە لام لەسەرە مەرگا
با چاو لێك بنێم بە كامەرانی . .

* * * * * *

تا دوا فرمێسكم وشك ئەبێ لەچاو
ئەگەر لەیادت من فەرامۆش بم
نەمامی عەشقی تۆی پێ نەدەم ئاو
بە مەرگی ئازیز وەك سیاپۆش بم

* * * * * *

ساق پەروەردەی نازو نیعمەت نیم
پێلاو دابەستووی ڕێگای جەنەت نیم
تۆ لە هەستیا بمكە بە نەبوو
تا ئەستۆ شكاو باری مننەت نیم

* * * * * *

ساق تێناگەم لەم ژینە هەرگیز
زستانو بەهار هاوینو پاییز
گەرمێ ساردێ خۆشێو فێنك
با بیدەین لەیەك بەجامێ بەڕیز

بـــــــــه یـــــــــادی جـــــــــاران

ئـای چـەن گرفـتـاری تۆم
جگەر بــــریـــنـــاری تۆم
دڵ بــەستـەی زنـاری تۆم

شۆخی‌و جوانی‌و لاوی تۆ
بۆ ژیــــانم بوو بـــەهۆ . .

دنـیـــا تۆی تـیـا نـەبـینم
نـــــــام دەربـــــەستی ژینم

• • • • • •

لـــــە نــــاو بــــاخ‌و گوڵزارا
لـــــە مـــێرگ‌و مـــێرغوزارا
لـــــە هــــاوین‌و بـــەهــــارا

گەرام ڕوانیم خـوارو ژوور
لە نـزیـکـی چ لـە دوور . .

نـەمدی وەك تۆ بـالاّ بـەرز
وەك تۆ شووشو عەرعەر تەرز

• • • • • •

قـاسپـەی کـەوانی سەرکـەل
ئـاوازی قـومری‌ی‌و مـەل :
لەسەر ئەم چڵ‌و ئەو چڵ

ئـەبـیـەم ئەم هـەموو دەنگە
هـەر چییـەك نای‌و چەنگە

لـــــــــــەلای منی ڕەنجەڕۆ
نـــاگاتـــە (ئـــا) یـــەکی تۆ

• • • • • •

گولاڵەی سوورو شەوبۆ . .
وەنەوشەی سەر لە ئەژنۆ
سفیدەی دەمی ئاسۆ
دیمو نەمدی : لەمانە
وەك تۆ ڕازاوە گیانە
شینو مۆرو زەردو ئاڵ
چاوو گەردن. كوڵمو خاڵ

* * * * * *

جوانیم كردە چەپكێ گوڵ
گوڵی ڕازاوە بە دڵ
لێم بژارد دڕكو چقڵ
خۆشم بوومە یەك بولبول
پێیا ڕوانی گولاو گوڵ
كەچی لەو چەپكە جوانە
تاسەی تۆم نەشكا گیانە

* * * *

ژیان [illegible] ەرانی . .
ئەم دنیایەو سامانی
هەرزەكاری یەو جوانی
توخوا وەرە تا جوانین
ئەركی پیری نازانین
با بیچێژین بێ(زاری)
تامی عەشقو دڵداری

* * * * * *

بانگێك

شێتو شەیدا بووم بە دووتا ڕۆحو ڕێحانم وەرە
بوومە کۆی نوورە لە ڕووتا حۆرو غیلمانم وەرە
هەر خەیاڵی تۆم لەدڵدا بووە بە تەهلیلەو زیکر
ڕۆژی قەبەرم بێ جەوابو سەلبی ئیمانم وەرە
گێژو وێژو سەرسامو بێهۆش چوومە سلکی وەحشیان
زیرە زیرم دێ وەکو شێت شای سلێمانم وەرە
من بروسکەی چاوی سوورم هەروەکو ڕەعدی بەهار
خۆکە گرمانم بەجاری غەرقی بەحرانم وەرە
وا ڕەگی دێوانەکەم لێت هاتە جومبوش یەك کەڕەت
بۆ زیارەت وا خرۆشام پیری پیرانم وەرە
یەك شەماڵ هەڵکە بە زۆری هەوری هیجرم لابەرە
سایەقەو ئەستێرە دەرخە ماهی ئاسمانم وەرە
بۆ فەنای لەشکری غەم تۆپی عەیش دابەستە لێ
نەعرەتەم با ئینتیهای بێ شوبهی لوقمانم وەرە
روبێتن ئەسفەندیاری غوربەتی تۆم هاتە سەر
بۆ عیلاجی ئەم بەلایەم نەسلی دەستانم وەرە
ئاگری کوورەی دەروونم ئاسمان کونکون ئەکا
بۆ شەرارەو تینی ئاگر بەحری عەممانم وەرە
گەر ئەتۆ چاری نەکەی هەر خوایە گەر چارەی بکا
زەلزەلەو لێشاوی فرمێسك سەدی طوفانم وەرە
وا کە ئینگلیزی فیراقت قووەی تەیەرانی هات
بۆ سەرەو ژێرو زەبوون باڵۆنی ئەلمانم وەرە
من کە مندالێکی دۆینێم پیرو ئەفتادەم بەدەست
حەسرەتو جەورو سزاوە دەستە دامانم وەرە
حامی الحەرەمەینە هەرکەس ڕوو لەخۆتو ماڵت کا
با خصوصی بێچارە (ئەحمەد)روو لە دیوانم وەرە

لەسەر گڵکۆی (ش – خ)

لە ئەوجی خۆشەویستیو شادیو ژێر سایەی منداڵانم
لەباخی پڕ گوڵی جوانیو لە ماڵی پڕ لە سامانم
لەسەر لوتکەی ژیانمدا لە ناوەختا ئەجەل وەك با
لەپڕ هاتو بەبێ وەعدە قەڵای ئاواتی ڕووخانم

* * * * * *

هێند خۆشەویست بووی لەم دنیایەدا
دڵ ئارامگات بوو وێنەت بێ هەمتا
شایستەی کام گوڵ بۆنخۆشو جوانە ؟
پەخشان بێ بەسەر گڵکۆی تازەتا

* * * * * *

ژیانم بردە سەر خوایە بەشادیێو ئەگەر غەمگین
بەڵام هەر ڕوو لەقاپیت بووم بە ئیمانێکی پۆڵایین
ئەوا ڕووم کردە دیوانت لەدوا قۆناغی دنیادا
هیوام هەر خۆتە بم بەخشە بە لوتفی خۆت ئەڵێم ئامین

– چوارینە –

ئای چەن نەفامو بێهۆشی ئینسان !
گریمان بویتە شاهەنشای جیهان ؟
بریسکەی تاجت بدا لە ئاسمان
ئەزانی دوایی جێتە گورستان

* * * * * *

دوێنێ ئەناسرای کوڕی گەدا بووی
پەروەردەی شەقو جەورو سزا بووی
ئەمڕۆ خوا دایتێ نانێکی بەپێز
ئەی بۆ خەڕۆ بووی لای خۆت بەشابووی

* * * * * *

خۆت زل مەبینە بەڵێ: با ، زل بی
خاوەنی گەنج و تێرو تەسەل بی
ئەبێ بزانی ئەم چەرخە ڕۆژێك
ئەتباتە ژێر خاك پاك یا چەپەڵ بی

- دلدارەکەم -

عەجەب تیرێکە لێی داوم کەوا ئەو ماهە تابانە
لەسینەم تاجگەر گاهەم بەجارێ غەرق و غەڵتانە
لە خوێنی کوشتنی خۆیمە کەوا سووربوو جەل و بەرگم
کەمن مردم لەحەشرا شاهیدم بەرگی شەهیدانە

کەوا کوژراوی ناحەقم-مەکەن وون خوێنی من توخوا
لە جوانی خستمیە پیرێتی کە یەك چاهی زەلیلانە
ئەمن کەوتوومە صەحراوە یەکێ دێ پێم ئەڵێ: شێتمە
یەکێکی تر ئەڵێ ئاخۆ ئەمە گومراهی ئیمانە

کە نازانن لەحاڵی من ئیتر لۆمەم مەکەن چونکە
نەمانی عەقڵ و هۆشی من لە عەشقی شاهی شاهانە
چە شاهێ قەترە فرمێسکی کە ئەگری هەر ئەڵێی دورە
ئەکا شاباشی خونچەو گوڵ وەیا ئاشباهی لەعلانە

لە وەختی پێکەنینیدا کەدان تەسبیحی مرواری
گرنگی خۆری چاوانی ئەدا لەو شاخی کوڵمانە
چلۆن تۆ شێت نەبی (ئەحمەد) ئەمە عوشرێ لەوەصفێتی
خووا بۆ قەترەیە ڕەحمەت دڵم پڕ ئاهو گریانە

ئەگەر نازانی . . بیزانە

ئەگەر نازانی بیزانە کەوا من شێتو شەیداتم
ئەسیری پەرچەمی خاوو برۆتو بەژنو بالاتم
بە نەوعێك عاشقی رووتم شەوو رۆژ وام لە بیابانا
لە خانەو لانە بێزارم عەوداڵی خاڵی گۆناتم
ئەگەر باوەڕ دەکەی گیانە لەگەڵ (هاروتو ماروتا)
لەسەر چاهی زەنەخدانت جە شیدەی زەهری (زەهراتم)
بەشەمعی روومەتت قەستەم هەناسەم شاهیدی عەدلە
کەمن مەفتوونی دووچاو نێرگسینی مەستی شەهلاتم
لە فنجانو شەرابو مەی لە ساقیو بەزمو ڕەزم چی !
لە مەیخانەی مەحەبەتدا کەوا من مەستی صەهباتم
دڵم مەشکێنە دڵ زارم لەبەر ئەو قاپیەت کەوتووم
بە عەبدیشم قبووڵ ناکەی . . . .سەگی ئێشك چی دەرگاتم
ئەپرسی گەر لە ئەحواڵم ، چە حاڵێکم هەیە بۆ تۆ ؟ ؟
بە حەلقەی زولفەکەت قەستەم وەکو گیسوی تاتاتم
هەتا ماوم لە دنیادا وەکو دێوانە وێڵی تۆم
کە تۆ وەك شەمعی دەورانو منیش پەروانە ئاساتم

چوارینە

ژیانی دنیا زۆربێ ئەگەر کەم . .
دوا ڕۆژمان هەموو هەر گۆڕەو سەرجەم

ئینجا تا ماوین لەسەر زەمینا
چاکە پێشەتبێ نەوەك زوڵمو زۆر

پێوتنێک

بێ شیرمە قەتعی‌یە ئینجا برایەوە
عومرم لەسەر زەمینی ژانا بڕایەوە
ناوم لە دەفتەرو قەیدا کوژایەوە . . .
خوێنم بە نووکی خەنجەرو شیرا پڕژایەوە
(ئەحمەد) لە نیوەدا حیسابت کراو نەمایەوە

* * * * * *

رەمەڵ لە وەختی بەختی منا عەقڵی تیا نەما
بوڵبول لەسەر گوڵو لەوە عەشق تیا نەما
بۆ گرتنی هوما کە چووم ڕۆحی تیا نەما . .
تینوم‌و چوومە سەر بەحر ئاوی تیا نەما
(ئەحمەد) بزانە نجومت فەناو کشایەوە

* * * * * *

عەقڵم هەبێ نەبێ یارم نەما لەبەر دەست
صاحبی بەگ‌و هەم دوربووم برا لەدەست
بێ ئەنجەل ئەمرم ئەزانم حەقم ئەچێ لەدەست
بێکەس‌و ، غەریب‌و کەساسم نەشێت‌و نەمەست
ئینجا کە پایزە گەڵای درەخت وەرایەوە

* * * * * * *

چۆن بێ قەرارو قەرام بەدەست زەمانەوە
بۆ خۆ کرام بە هەدەف هەم نیشانەوە . . .
ناسۆرو زەخمم‌و برینم ئاوا کولانەوە
کوژراوی چاوی فلانم بە جانەوە . . .
فرمێسکی چاوی (ئەحمەد)ە وا مەوجی دایەوە

* * * * * *

- دوا چاوپێکەوتن -

بەدڵ ئەو لاوەی جارانم دیوم
ئێستاش دڵخوازی ڕەنگی پەڕیوم
ئەو عەشقەی وەك باز نیشتوە سەرتۆ
ئێستاش باڵ شکاو کەوت لەپەلو پۆ

ئەو چاوەی پڕ بوو لە نیگای جوانی
ئەو چاوەی پڕبوو لە کامەرانی
ئەبینم کەوا ڕۆژگاری ڕەش
کزی کردووە جیلوەی جوانو گەش

ئەش بینم کەوا ئەوسەر کوڵمانەت
ئەو بەژنو باڵای وەك خەرامانەت
ئەو زەردی تێزاو ، ئەمیان چەماوە
بەڵام لەلای من هیچ نەگۆڕاوە

چوارینە

گینگڵم ئەخوارد وەك ماران گەستە
لە ژانی قاچو لە جەستەی خەستە
بۆ تۆزێ خەوو بۆ تۆزێ ئارام
وەك ساوای برسی بۆ شیر ئەگریام

یادی شەهیدان

بۆ (عیزەت‌و قودسی‌و خیراللەو خۆشناو) وتراوە

گەردوون چیت نەکرد بە کوردی هەژار ؟
چی مابێ نەیکەی کەچ‌ڕەوو ڕەفتار ؟
کام شاخ‌و کام دەشت کام لوتکەو سەریاڵ ؟
گوڵگونت نەکرد بە خوێنی کورد ئاڵ ؟
کام پێ ما زنجیر دای نەرزێنێ ؟
کام دڵ‌ما جەخار دای نەوشێنێ ؟
کام بەندیخانەت پڕ لاوان نەکرد . . ؟
دیل‌و ڕەنجەڕۆو پەرێشان نەکرد
کام قارەمانی وەك شێرو چالاك
ئازادی خواهت نەخستە ژێر خاك ؟
کام خانەدانت هێشتەوە بێبەش
لەشین‌و هاوار ڕۆڕۆو بەختی ڕەش ؟
کام چاوما فرمێسك نەیکردبێ لێڵ ؟
کێ‌ما نەبووبێ دەربەدەرو وێڵ ؟

کام ڕۆڵەو کیژو ژنی بێچارە
نەتکرد بێ باوان نەتکرد ئاوارە ؟
ئێنجا بەشینی چوار ڕۆڵە ، جوان لاو
عیزەت‌و قودسی‌و خەیروڵلاو خۆشناو
خوێنی ووشك بووت پێ گەشانەوە
خەمی دوژمنت پێ ڕەوانەوە
برا بۆ مردن نەکەن دڵتەنگ بن
بۆ لۆمەی بەسان ڕای نام‌و نەنگ بن
قەت وا مەزانن ناوتان وون بووە
با لەشتان بمرێ . . گیانتان زیندووە

گۆڕتان بە بەرژانگ هەڵکەندراوە
کفن : بە پەلکی کیژان دراوە
لاشەتان شۆرا بە ئەشکی جوانان
ئەشکی قەتیس ماو لە پێڵووی چاوان
لە کانگای دڵا لاوانی وەتەن
گۆڕیچەو گۆڕی ئێوەیان هەڵکەن

ئیکلیلتان کەوا گوڵ گوڵ چنراوە
لە فرمێسکی ئاڵ جەرگی سوتاوە
بەڵام هەر ئەکرێ بۆ تۆڵەی حەقتان
لە لاشەی دوژمن تاق ظەفەرتان
قەسەم بە گیانی ئێوەی نەوجەوان
لاشەی نێژراوتان لە گردی سەیوان

هەرگیز کۆڵنادەین بۆ ڕۆژی شادی
هەتا هەڵنەکەین ئالای ئازادی
ئەوسا بانگ ئەکەین پڕ بەم دنیایە
پڕ بەم شاخانەو چۆڵ و چیایە
«ئای چەن بەرزییە لەڕێی میللەتا»
«پێ لە زنجیرو گەردن لە پەتا»

ڕازیبوون

مەڕاق وا لە دڵمایە هەتا قیامەت ئیتر بەسمە
لە حەشریشا منم داعی ئەویش شاهید ئیتر بەسمە
کە خوێن ڕێژراوی ناحەقم لە دونیای ڕوونو بەربادا
بە بەرگی سووری خوێنینم شەهیدێکم ئیتر بەسمە

بەڕاستی پێت ئەڵێم ئەی یار بکە باوەڕ تۆبی قورئان
لەباتی خوێنی خۆم واللە غوباری پێت ئیتر بەسمە
بەزاتی باری بێچون مەمکوژە توخوا بکە ڕەحمێ
ئەوەندە دێمە بەر ڤاپی‌یەکەت لەوێ‌بم من ئیتر بەسمە

بەزۆری تێ‌مەگە قوربان کە هارو شێتو شەیدابووم
لەبەر ئەو دەرکەیی تۆدا ئەگەر بمرم ، ئیتر بەسمە
بە چاوێکی حەزینانە ئەگەر ڕەحمت ببزوێ تۆ
لەسەر ئەو حاڵەشا دیسان منم سلطان ئیتر بەسمە

لە قەبرابم بە سەیوانا ئەگەر هاتوو ڕابوردی
لەپاش مردن ئەبم زیندوو ئەویش کەی تۆ ئیتر بەسمە
بە چاو پێ‌کەوتنی ڕووی تۆ وەکو شاهی سلێمانم
لەسەر تەختی ئەوم صاحێب نگینیشتم ، ئیتر بەسمە
بە «ئەحمەد» تۆ بکە ڕەحمێ ئەلا ئەی شەمسی دەورانم
بە غەیری خواپەرستی تۆم ، گزنگت بوم ئیتر بەسمە

(پەیمان)

بە خەنجەر لەت لەتم کەن دامەنت قەت بەرنەدەم شەرتە
سەراسەر هەڵدڕن سینەم، بەرۆکت بەرنەدەم شەرتە
هەتا گیانم لەگیانایێ ئەبێ پەروانەبێ تۆبێ
کەتۆی شەمعی ژیانی من لەتۆلا هەرنەدەم شەرتە
جەهەنەم جەنەتە بۆمن ئەگەربێ چاوی تۆ دیاربێ
بەبێ تۆش دەم لەئاوی جۆگەبێ کەوسەر نەدەم شەرتە
ئەگەر بێت و هەموو دنیا هەتاکو ئەوپەری ئاسمان
هەمووی پڕبێ ، پەری و حووربێ لەتۆ دەس بەرنەدەم شەرتە
قبوڵم کەی بە خادیم ، یا بەدەربانو بەکۆیلەی خۆت
لەبەر ئەو قاپییەت بووم بەتامی سەر نەدەم شەرتە
ئەگەر یەك گۆشەیێ چاوت لەمن بێ جانی جانانم ! !
بەتیشکی حوسن مەهو ڕۆژو بەسەر ئەختەر نەدەم شەرتە
هەتا ماوم لەدنیادا تەماشاو بۆنی گوڵ ناکەم
غوبارو گەردی بەر پێکەت بە بۆی عەنبەر نەدەم شەرتە
ئەگەر شایەد لەپاش مردن مەلائك هات و پرسی لێم
لەباسی چاوی تۆ زیاتر جەوابێ تر نەدەم شەرتە

جێم مەهێڵە

هەر وەکو کوشتمت بە ناحەق نوری چاوانم مەڕۆ
باعسی ژین و مەماتم نوری چاوانم مەڕۆ
تۆ کەجێت هێشتم ئیتر من وەختی شینم هاتەوە
کێ هەیە دەفعی بکا لێم نوری چاوانم مەڕۆ
من کە کوژراوم بەلام هەر تاقە ماچێ خوێنمە
سابدە توخوا نەجات بێ نوری چاوانم مەڕۆ

شەوق خۆرت لێم نەداتۆ ایکە چۆن وشك بێتەوە
بەفرو قوڕ ، لافاوی چاوم نوری چاوانم مەڕۆ
گەر ئەتۆ ڕۆییت ئیتر من ڕوو لەکوێ کەم بۆ نەجات
لەت لەتە جەرگ‌و هەناوم نوری چاوانم مەڕۆ
من هەتاکەی هەر لە حەسرەت شین‌و واوەیلایەکەم
بەسیەتی هێند ئاخ‌و ئۆفم ، نوری چاوانم مەڕۆ
وای لەدەست دەورەی زەمانە چەندە کەچ ڕەفتارە بۆم
وەرگەڕا وەك وەرگەڕای لێم ، نوری چاوانم مەڕۆ
ئەم هەموو دەردو فیراقەم بۆ قومێ لەو ئاوەیە
یەعنی یەك ماچە لە کوڵمت نوری چاوانم مەڕۆ
«العجب» بۆ ئاگرت تێ بەرنەبوو «احمد» کەوا
دڵ وەکو کوورە ئەسووتێ ، نوری چاوانم مەڕۆ

هەجۆ

ئەگەرچی شۆخ‌و شەنگێکە ئەگەرچی نەرم‌و نۆڵێکە
بەلام عەیبارە زۆر زانە حەرامزادە ، چە زۆڵێکە
چە زۆر زانە چە شەیتانە وەکو (دیزە بەکۆڵێکە)[1]
سەعاتی دەست‌و ئەحبابی یەکێکەو دەس بە قۆڵێکە
نی یە مانەندو ئەمسالی لەهیچ ئەنحائو چۆڵێکا

* * * * * *

هەزارم دیوە . نەمدیوە وەکو تۆ هێندە زۆرزان بێ
لە کەرکووك‌و لەبەغدادو چە لە شاری سولەیمانی
هەموو موویەکی ئەگریجەی دەسی سەد گەنجی پیاهانی
کە دەرکەوت ڕافڕێنراوە وەکو ماڵێکی تالانی
(معاذالله) کەچی لای خۆی ئەمە سرێکە پەنهانی

(شینی بێخود)

لەپڕ تاریکی کرد چاوم : وتم : یاران چ قەوماوە
مەڵێن ! ! !ڕاستە کە گەردوون بێخودی بەرزی لەگڵ ناوە
بڵێ ئەمرین هەموو ئەمما کتوپڕ مەرگی بێ ئامان
شتێکی وا بقەومێنێ لەهیچ قەومێ نەقەوماوە
درێغ بۆ شەوچرای بەرزی بە تیشکی کۆمەڵێ ئاداب ،
درێغ بۆ کۆڵەکەی دین هەبێکەلی ئیان کە ڕوخاوە
بە کۆچت ناتە گڵ شێوەی پڕ ئاهەنگی تەڕی شیعرت
بە کۆچت شیعر کەوتۆتە تەعزێ ، جەرگی سوتاوە
لەوە دڵگیر نەبێ بێخود وەجاخت کوێرە بێ ڕۆڵەی
هەزاران شیعری وەك دوڕی هەتیوت پاش بەجێماوە
چ شیعرێك پڕ لە نەغمەی داودیو ئاوازی مۆسیقا
خرۆشو جۆشو نەشئەی خستە جەستەی زوشتو زێباوە
بڕۆ بێخود بەخود داری بەرەو دەرگاهی یەزدانی
گومانی تیانییە دەرگای بەهەشت بۆ ترازاوە
لەسەر ڕێگاکەتا ئارایشە قەوسو قەزەح وەك (تاق)
بەرەو پیرت پەریو غیلمانی جەنەت چۆکی داداوە
لەسەر هەرچڵ لەدەم هەرگوڵ چ قومریو خونچەیەك دیارە
بەشیعری پڕ لە نەشئەی تۆ دەخوێنێتو دەمی داوە
لەدوو دونیا کەوا هی تۆن ژیانی خۆتو دوارۆژت
سەری بەرزت لەمە دونیا ، لەویشت پشتی کۆماوە
ژیانێ پڕ لەخۆشی بێو لە ناخۆشی کەدیوتە خۆت بڵێ بێخود
ئەوەی فەرموویەتی یەزدان لە چارەی خۆتە نووسراوە
بەقەد ڕیزەی گەڵای پاییز بەقەد هەوری بەهاری سوور
ئەوا چەپکێکە زەردو سوور لەسەر گڵکۆتە دامناوە
غەریبم دوور لە کۆمەڵتم لە ڕۆژی چلهەمی مەرگت
بەڵام دڵ هەر لەلاتانە نیشانەی چاوی پڕ ئاوە

ئەیلوولی خوێناوی

بەجاری ماڵی ویرانم سلێمانی خرۆشاوە
بەسەر هیچ کەس نەبەت خوایە ئەوی لەم شارە قەوماوە
بەیانی بوو شەشی ئەیلوول لەناکاو گوللەی وەك باران
ئەباری بۆ قڕی میللەت ، ئەوی پیرەو ئەوی لاوە
بەدەم شەستیرەوە لاشە وەکو زوربەی گەلاڕێزان
لەڕێدا عەینی ئەتوت بەردەبازی جۆگەلەی ئاوە
لەبەر دەرکی سەرا دیارە لەهەرلایەك تەماشاکەی
سەراسەر پڕ لە لاشەی مەردووە شێلراوە کوژراوە
لەهەر کووچەو پەنایەکدا تەڕی‌و سووریت ببینیایە
ئەوە خوێن‌و سروشکی دایك‌و جوانانبوو کە ڕێژراوە
لەکام ماڵ گوێت ئەگرت هەر باوکەرۆبوو رۆڵە رۆو کاکە
لەکوێ سەیرت دەکرد هەر لاشەیە تێکەڵ بەخوێناوە
ئەوی دوێنێ جگەر گۆشەو عەزیزی باب‌و دایك بوو
ئەوا ئەمڕۆ لەژێر خاکا شەهیدەو چاوی لێك ناوە
دەمەو ئێوارە ئەتنواری بە وێنەی ڕێچکە مێرووڵە :
بەریز تابووتی کوژراوان بەرەو سەیوان ملی ناوە
چە قێنێکە چە زوڵمێکە ، ؟ چە کوشتارو بڕینێکە ؟ ؟
ئەبێ قەت بیر نەچێ هەرگیز هەتا کورد زیندووەو ماوە

* * * * * *

چوارینە

ساقی پیری هات . . .جوانیش دوعا خواز
تۆ مەی بەدەست‌و منیش هاوڕاز
دوا جام بەرێ با ببڕێتەوە
لە دنیای فانی هێند گلەیی‌و راز

هیوا

صەبرت بێنێ بە ئیزنی خودا نابڕێتەوە
عومرت لە گوڵشەنی خەضرا ئەژێتەوە
ناوت لە قەیدی تازە ئەنووسرێتەوە
لوقمان دەردت بەم زوانە دێتەوە
(ئەحمەد) نەمامەکەت لەبێخەوە سەردەرئەپێنێتەوە

* * * * * *

ئەستێرەشت خەریکە ئەوا شوعلە دەربێ
بولبول کە بیچووە عاشق بەگوڵ بێ
زەردەیە پەیابوو هوما سایەدەر بێ
نەك قەطرەیە موحیتی کە بیرت نصیب بێ
وا دێتەوە بەهاری ژیانت ئەژێتەوە

* * * * * * *

لاموایە راستە کەیارت لەدەست نەچوو
کوژرا ڕەقیبو وەعدەی بەسەر کەچوو
مژدەم بەرێ کە نامرێ عومرت تەواو نەبوو
شوکری خودا بکە کە سیداری یاری دوو
دەستەی گوڵێ لە باغی ئیرەم دێتەوە

* * * * * *

دەورەی فەلەك نزیکە وەرگەڕێ بەڕووت
صەد یاری بێوەفای وەها بێ لەدووت
دەرمانی دەردت ئەکا حەق لایموت
خوێنی سینە خەلاتە بە «ضدی» عەدووت
ئەحمەد بە ئیزنی ئەحمەدە یەکجاری گەش ئەبێتەوە

* * * * * * *

پێناسین

هەتا ڕۆژی دەخولی من بە سەیوان
غەمە خوراکم و جێگامە بیابان
ئەگەر بێت و بسووتێنم ببمە خاشاك
بەزۆری تیێ مەگەن ئەی ئینس و ئەی جان
لە حەسرەت قەدو باڵای دولبەرێکە
شەوو ڕۆژ ئیشمە هاوارو گریان
چە دولبەرێ عەقڵ و هۆشی بڕیوم
نەماوە فیکری ڕێگەی دین و ئیمان
لەحەسرەت گێسوی عەنبەر فشانی
دڵ و جەرگم وەکو زولفەینی تاتان
(یەدی بیضایە) یا نووری تەجەللی
وەیا سەنجێکی نوورە چینی پێشان
لەسەر سەفحەی روخی ئەبرۆی کچی وەك
هیلالی مانگی نوێ بە ڕاست و چەپدان
دوو ئەبرۆی وەك کەمان هێنایە عورش
لەسینەی ڕێشمی دا تیری موژگان
دوو چاوی مەستی بادامی هەڵێنا
نیگاهی کوشتمی بە گۆشەی چاوان
ئەگەر بێ و دەرکەوێ ڕوخساری یارم
خەجاڵەت ئەیگرێتن ماهی تابان
ئەگەر بێت و دەمی بێنێتە گوفتار
ڕەواجی خونچە نامێنێ لە باغان
بڵێم دانی وەکو زمڕوتە یاخود
وەکو شەونم لەباوەش غونچە پەنهان
تەبەسسوم گەر بکا بەو لێوە ئاڵەی
لەلام بێ قیمەتە یاقووت و مەرجان

ئەوەندەم لێت ئەوێ ئەی رەبی عالەم
کە تێر ئاوبم لەسەر چاهی زەنەخدان
دوو قوبەی نوورەی یارەب یا دوو لیمۆ
لەسەر سینەی بلووریی دوو مەمکان
کەمەر وەك موشەکم وەتەختی تاقم
ئەسیری نافەتە چاوی غەزالان
لەژێر دامانیا دوڕێکە ناسفت
لەدیدە غائیبە وەك گەنجی پەنهان
وەکو کیۆێکی زیو نەرمی سویبێ
بەبەژنو قامەتی سەروی خەرامان
ئەسیری عیشوەو نازت کەسێکە
وەکو مەجنوون کە رووی کردۆتە دەشتان
شەوو رۆژ ویردمە ناوت وەکو زیکر
فیدای ناوت دولبەری بەرخی کوێستان

لەسەر گۆڕی کچێکی نەوجەوان نەخشکراوە

نەونەمامێك بووم شۆخو نەوجەوان
هێشتا نەمدیبوو خۆشی لە ژیان
سووتاوم لەناکاو بە ئاگری مەرگ
وابووم بەکەلۆ وام لە گۆڕستان
هەرگیز خۆش نەکەن دڵ بەم دنیایە
ئەوی شازادەو ئەوی گەدایە
دوارۆژت دووگەز عەردە بۆ گۆڕت
بەتەنها بێ ناز ، بێ بابەو دایە

* * * * * *

(وڕێنە)

دڵم هەر ئەو دڵەی جارانە ئێستاکەش ئەناڵێنێ
هەناسەی ساردی ناکامی لەسینەمدا ئەتاسێنێ
ئەگەر جوانیت سەرنجم ڕابکێشی ، مەگرە لێم چونکە
جەماڵت پەیکەری ڤینۆسی خوای جوانیش ئەجووڵێنێ
پەچەت لادە ببینم ڕووت ئەمن خۆ سەیری تۆ ناکەم
لەرووی تۆ تێ دەگەم یەزدان چلۆن نەخشی ئەنەخشێنێ
کە تیشکی ڕۆژ ئەدا زاخاوی پرچی زەردی زێڕینت
لەلام قەوس‌وقەزەح هیچ ڕەونەق‌و شەوقێکی نامێنێ
بەوەش دڵشادو خۆشحاڵم کە یادی نائومێدی‌ی خۆم
بەخوڕ ئەشکی لەچاوانا قەتیس ماوم ئەبزوێنێ
تەمەن روو بۆ خەزان ئەروا کەچی گەردوون ئەوا تازە :
لە وێرانەی دڵا تۆوی گوڵی دڵداری ئەروێنێ
بە چەشنێ خۆشەویستی تۆ لەسینەو کەللەما چەسپە
مەگەر جامی ئەجەل ئەو تین‌و تاوەی لێ هەڵێنجێنێ

لەسەر گۆڕی جوانەمەرگێکدا نووسراوە

لەتافی لاوی‌یا بووم‌و لەسەر لوتکەی کەژی جوانی
لەگەڵ یارانو هاوڕێما وەفادارێم بەجێ هانی
لەسەرچاوەی ژیانی پڕ لە خۆشی‌و پڕ لە سامانا
لەپڕ ئەم چەرخی چەپگەردە هەمووی کۆتایی پێ‌هانی

« ئەم دوو بەیتەش لەسەر گۆڕێکی‌تر نووسراوە »

بەسەرچوو ژینی دنیایم لەسایەی دین‌و ئیمانا
ئەوا ئێستا کە نێژراوم لەگڵکۆی گردی سەیوانا
بە ئومێدو هیوای عەفوت ، ئەوا هاتم ڕووەو قاپیت
ئەبێ بم‌بەخشی ئەی خوایە لەگەڵ زومرەی مسوڵمانا

(نامەیەك بۆ هاورێیەكم) لە ساڵی ١٩٤٨ دا

بە گوێچکەی یاد ئەرێ نابیەی ؟ سەدای هاوارو نالینم
بە چاوی تاسە نابینی دڵۆپەی ئەشکی خوێنینم ؟ ؟
برا ئاخۆ بە بیرتا دێتەوە ئەم یاری دێرینەت ؟
بڵێی باسم نەکەی جارجار بە لێو گفتی شیرینت
برالە پێم بڵێ ئێستەش وەکو جاران بەعودو نەی
لەدڵتانا هەڵ ئەقولێ نەغمەیی پڕ سۆزو پڕ ئۆخەی
وەکو جارانە باوی سەرچنارو بەزمی ئێواران ؟ ؟
بشۆن بەو ئاوە ساردە چی هەیە جەورو جەفای دەوران ؟ ؟
کەرۆژ پرشنگی رۆژ ئاوا ، شەویش هی مانگ‌و ئەستێرە :
چەوو زیخی بنی یەکسەر ئەڵێی مرواریەو زێرە
دڵم کەوتۆتە گێژاوی شەپۆلی بەحری دووریتان
بەچاوو دڵ ئەڵێم ئاخۆ خوا ئەیدا سەبووریتان
مەگەر ئەو سێبەرەی بن دارەکەی لای ئاوەکەی (سەرسیر)
بشۆرن ئەم خەم‌و دەردەم وەیا بەزمێکی (باخی میر)
وەیا خۆ هاژەیی تاڤگەی (زەڵم) کاتێکی هاوینان
پرۆشەی وردی پڕ نەشئەی بکا دەردی دڵم دەرمان
وەیا ڕابواردنی سەر ئاوەکەی لای گردەکەی یارە ؟
کە ئەروانێتە پشت گردەکەی سەیوانی لێ‌دیارە
دڵۆپی ئەشکی خوێنینی لە پێڵودا قەتیس ماوم
لەگەڵ ناسۆری زامانی دڵی دووریم بکەن چارە

(تاك)

فرمم نالان لەدنیادا لەحەشریشا لەنالینم
لە گۆڕیشا (ئەگەر ڕێت کەوتە سەر) گوێتە لەنالینم

لاڵانەوە

ئەوا (قابض) لەسەر سەرمە خودا دامانی کێ بگرم ؟
لەبۆ دەرمانی دەردی خۆم دەرو دیوانی کێ بگرم ؟
چ ڕاهێکە نەجاتم بێ لەدەس بەختم خوداوەندا
ئەوەندە من کەبەدبەختم قەباحەت خوانی کێ بگرم ؟ !
سیاهی بەختی من وەللا لە ئەرزو ئاسمان دیارە
لەکێ‌کەم ڕوو ؟ بەکێ بڵێم زوو دەری دوکانی کێ بگرم ؟ !
وەگەر من عەشق بازیکەم نەتیجەی نایەتە دەستم
وەیا تەرکی جیهانیش‌کەم لەدەست فنجانی کێ بگرم ؟ !
ئەجەل : هاتن بەدەست تۆیە ، لەدەس نایە بەعەقڵی کەس
کەسێ لەم شارە شلك‌نابەم بڕۆم شارانی کێ بگرم ؟ !
لەبیابانو لەکۆهاندا وەکو مەجنوونو فەرهادە
نەتیجەی نایەتە ئاخر موتیعو فرمانی کێ بگرم ؟ !
لەدەشتی بێکەسیدا من سەرم سوورماوە یارەبی
ڕووەو قاپیت لەسەر سنگم سەرو سامانی کێ بگرم ؟ !

o

– پەیکەر –

بەمشت لەو ئاوەی نیوەی خوێناوە
تەرحی شەهیدی لەپێ شۆراوە
بەوردە ئێسکی باوكو باپیرمان
بەخاکی بێ خوست ژێر پێی دوژمنان
لێ‌دروست دەکەم پەیکەرێکی جوان
لەبەرزترین لوتکەی چیاکان
هەتا هەتایە وێنەی خەبات بێ
جێی زیارەتگای رۆڵەی ولات بێ

o

پیٚسپێری – (وەصییەت)

بەجاریٚ ماڵی وێرانم بەسەرچوو وەعدەیی ژینم
بەناکامی لەدنیادا بەبا چوو عومری شیرینم
ڕەفیقان توخوا یەکیەك لەدەورم کۆمەڵیٚ بگرن . . .
بەیادیکەن زەمانی زوو ژیانی ساڵی پێشینم
بەخاکی گۆڕەکەم سوێندتان ئەدەم ئەی هەمنشینانم
لەگەڵ تابووتەکەم صەفصەف بە مەحزوونی بتانبینم
وەصییەت بیٚ لەسەیوانا بچن تەسلیم بەخاکم کەن
بەتاوی زوڵفی لەیلایی دروونی کەفنی ڕەنگینم
لەناو قەبرا دەمم پڕکەن لەخاکی ڕێگەکەی یارم
نەوەك ئاسمان بسوتێنیٚ هەناسەی جەرگی خوێنینم
بڵێن : بەو واعیزەی یاران . . کە تەلقینی منی دادا
بەناوی لەیلەوە توخووا بخوێنیٚ ویردو تەلقینم
مەڵێن وەعدەی بەسەرچوو مرد قەسەم بەخواو بە قورئانی
وەکو فەرهادی بێچارە شەهیدی عەشقی شیرینم

چوارینە

ئەم چەرخە وەکو کاسەیەکی قەلپە سەرەو خوار
کەوتوون لەبنیدا بەزەبوونی هەموو هوشیار
تێفکرە لەخۆشویستی مینا و پیالەش
خوێنیان کە لەسەر لێوی یەکەو ، خوێنە لەسەر زار

تێبینی :
ئەمە یەکێکە لە هۆنراوەکانی (خیام) کە لە فارسییەوە کردوومە بە کوردی .

«ئەخۆل»

پەرێشانی

بەدوو دیدەی حەسەناتا ئەمن وێڵ‌و پەرێشانم
لەعەشق زولّفی قەترانت بەدائیم دیدە گریانم
بەشمشیٚری برِۆکانت دلّم لەتلەت بووە ئاخر
کە دنیا دووشمنی من بێ بەهیچ جوزئیٚکی نازانم
خووا شمشیٚری خویٚن رِیٚژی لەمن لایەق تۆ دیوە
وەرە قیمەی کە بەو شیرە دلّی پرِ ئیٚش‌و پرِ ژانم
بەیەك دەفعە لە دنیای رِوون بەرِیٚم کە هەزوەکو پووش بم
ئەگەر تۆ بمکوژی چونکە رەفیق حەشری شەهیدانم
چ مەدحیٚکت بکەم لاێەق بەتۆیێ من کەساکن بم
بە ئیجرا کردنی خەندەت غەریق بحرلعلانم
ئەگەر خۆت لەتلەت‌و کوت‌کەی بەتۆ قەد ناکرێ مەدحی
ئەیا (ئەحمەد) کزو کویٚری بەلالّیٚشت کە نازانم

●

چوارینە

- ١ -

هارەهاری ئەشکی سوورم وا بەخورِ ئەرژێتە خوار
هەر ئەلّیٚی شەتی فوراتە خۆی بەخویٚن پیٚشان ئەدا
یا رِەب ئەم نالاّنو زارەی (ئەحمەد)ە ببرِیٚتەوە
وا خەریکە هەر بەفرمیٚسك لافی وەك تۆفان ئەدا

- ٢ -

سەیری کەن لەم عەسرەدا چۆن حورمەتی هیچ کەس نی‌یە
هیچ بچووك بۆ گەورەیی خۆی ئەمرِۆ فرمانی نی‌یە
نەك رەفیقێ بۆ شەفیقێ بەنکو کورِ بۆ باوکی
کچ خولاّمی ئەمری دایکە قەدری ئینسانی نی‌یە

چوارخشتەکی

دیم پـــاچ لێ ئـــەدا کـــابـــرای کـــرێکـــار
لـــــەجێیـــــەك دایكو سێ کوڕیـــــەی نـــازدار
لـــــەبـــرسا مـــــردوو : خـۆم دیم کـــــە نـــێژران
ئـــێستـــــاش بۆ پـــایـــــەی هــــەیوانو تــــەلار

* * * * * *

خوایـــــە لـــــە نـــــەبوو بۆ هـــــێنـــــاتمە بوون
وەکو هـــــێنـــــامت بۆ کـــــردمت زەبوون
ئـــــەی بـــــە زەبوونی مـــــانم تـــــاسەر بۆ ؟
بۆ نـــامـــبـــەیـــتـــەوە ئـــارامگای نـــەبوون ؟

* * * * * *

ساقی مـــــەوەستـــــە زوو زوو بۆم بـــــێنـــــە
بۆ جـــــامو دوو جـــــام دڵم مـــــەشکـــــێنـــــە
هـــــەتـــــا ئـــــەتوانی نـــــەختـــــێ خـــــێراتـــــر
ڕیشـــــەی هۆشیـــــاریم لـــــەبن دەربـــــێنـــــە

* * * * * * *

ساقی بۆم تـــــێکـــــەو بۆم تـــــێکـــــەرەوە
ژەنگو خـــــەمی دڵ بـــــتوێنـــــەرەوە
تـــــروسکـــــەی ڕاستی بخە چـــــاوانم
دەمـــــاغی مـــــردووم زیـــــنـــــدوو کـــــەرەوە

* * * * * * *

ساقی بـــــەدەوری سەرتـــــا خولـــــەم بـــــێت
هـــــێنـــــدەم بۆ تـــــێکـــــە بـــــکـــــەومـــــە بـــــەر پـــــێت
تۆ لـــــە ئـــــالامی دنـــــیـــــام بـــــەدەرکـــــە . . ؟
بـــــا هـــــەر بـــــڵێن پـــــێم (ئـــــەخۆل) شێتـــــە شێت

* * * * * *

زۆر وردبوومـــــەوەو بیرمکـــــرد زیـــــاتـــــر
نـــــەمـــــدی لـــــەدنـــــیـــــا جـــــێگا ویـــــرانتـــــر
لـــــە مـــــەزادخـــــانـــــەی چـــــەرخی چـــــەپگەردا
نـــــەمـــــبـــــینی لـــــەمـــــەرگ شتـــــێك هـــــەرزانتر

«شیوەنی سەرداری نەمر»

ئەی دڵ ئەی دەروون وەختی گریانە
ئەی چاو جا نۆرەی ئەشك بارانە
ئەی کوردی کڵۆڵ گەلی چارە ڕەش
ئێستا کە دەمی سیا پۆشانە

* * * * * *

بۆ شۆڕە سواری کوردو کوردستان
بۆ قارەمانی بەردە قارەمان
لەڕۆژهەڵاتو ڕۆژئاوا دیارە
هەڵمەتو تاوی وەك نەڕەشێران

* * * * * *

ئای چۆن کوردستان بەکۆچت سەردار
بێکەس مایەوە لەدەس ڕۆژگار . . .
ئاڵای پێچاوەی گەلی بێچارەت
نەك لەنیوەی دار ، کەوتۆتە بن دار

* * * * * *

لەناو چیاکان لە چۆڵو لەدەر
لەخوارو لەژوور لەمسەرو لەوسەر
ئەزرنگێتەوە هەتا هەتایە
دەنگی نەعرەتەت (الله اکبر)

* * * * * *

خۆتو لاوانی نەترس لەمردن
ئەو هێرشانەی بردتە سەر دوژمن
هەر هەڵمەت دانو هەر کۆڵنەدان بوو
تا ڕەگو ڕیشەی دەرهێنرا لەبن

* * * * * *

ئەی نەوەی پاکی ئەحمەدی کاکی
ئەی پاڵەوانی چوستو چالاکی
کردەوەی بەرزو جەنگاوەریی تۆ
بوو بە مەشخەڵێك بۆ رێی ڕووناکی

«بۆ یار»

عالەم ئەیزانێ کە شێتی ڕوویی زیباتم وەرە
من کە سەرگەشتەو عەودالی چاوی شەهلاتم وەرە
ئاخ لە حالم گەر دەزانی چۆنە چۆن بۆ دیدەنیت
هێند پەرێشانم بە وێنەی زوڵفی تاتم وەرە . .

* * * * * * *

بێتو گەر بتکەم فەرامۆش لەتلەتی خەنجەر کرێم
رۆژی قیامەت بێ نسیبی جۆگەیی کەوسەر کرێم
گەر لەیادمچی سەعاتێك ونجری نەشتەر کرێم
تاکو مەردن دڵ پەشێوو شێتو شەیداتم وەرە

* * * * * * *

تۆ نەیی بۆ چیمە دنیا ئەم ژیانەم بۆچییە ؟
ناوی تۆی گەر پێ نەبەم ئەم زمانەم بۆچییە ؟
بۆچی نازانی کە ئەم نالەو فغانەم بۆچییە ؟
چونکە مەحروومی غولامیو عەبدی دەرگاتم وەرە

* * * * * * *

ڕوویەکم تێکە بەقوربان بەسیەتی حوزنو ئەلەم
هیچ لە توانامانەماوە هەڵگرم سەرباری خەم
بەو دوو کولمی سورو ئالی فیتنە ئەنگێزت قەسەم
دڵ بەداخت وەکو سیاهی خاڵی گۆناتم وەرە

* * * * * * *

گیانەکەم عومری جوانیم وا لەرێتا چوو بەبا.
پێنجودوو ڕۆژم کە مابێ مەیخەرە ڕۆژی جەزا
بێنە لێوت بیمژم تاکو نەمردووم توخوا
ڕۆژی مەحشەر با بزانن مەستی صەهباتم وەرە

* * * * * * *

بوومە بولبول بۆ گوڵی ڕووت پیشەمە گریانو شین
ڕۆژو شەو ناڵینە ئیشم ، دائیما ماتو حەزین
شەو نیە بێ یادی باڵات سەر بنێمە سەرسەرین
چەشنی پەروانە لە دەوری ڕوویی لالاتم وەرە

* * * * * * *

وەرمەگێڕە ڕوویی نازت زامەکەم ئەکولێتەوە
شووشەیی عومرم بە بەردی هیجرو خەم ئەشکێتەوە
تیری موژگانت بهاوەو بمکوژەو بڕێتەوە
با بزانن من شەهیدی بەژنو باڵاتم وەرە

* * * * * * *

من کە عەبدی

من کە عەبدی دەرگەهی تۆم تەرکی ئیحسانم مەکە
وا جگەر ڕیژراوو تینووم فەوتو تالانم مەکە
گەر بە عەبدیشت قبوول نیم تۆ بە صەگ بڕوانە تێم
پاسەوانیت بۆ ئەکەم مەحرووومی دیوانم مەکە . . .
قەت بە دوژمن من مەناسە دۆستی دنیاو قیامەتم
هیچ خەتاو سوچم نیە خۆ تیرە بارانم مەکە
تالعی مەجنوونە (ئەحمەد) دڵ وەکو ئاتەشگەدە
ئەی صەنەم ئەی (لات)و (عوزا) بتپەرستی ناوی تۆم

(تکایەك)

گیانەکەم ڕەحمێ بکە با گریەکەم ببڕێتەوە
با ئەوەند نەگریم لەداخت ئاخری سوێم بێتەوە
ئاگری عیشقت لە دڵما وا بڵێسەی سەندووە
زەحمەتە تا ڕۆژی مەحشەر کپ ببێ‌و بکوژێتەوە

بەندی جەرگم با نەپچڕێ زوڵفەکەت بەربا مەدە
بەسیەتی بابەس بڕینی سەختی دڵ بکولێتەوە
ڕۆژی چەند دەفعە بە ناحەق دڵشکستم بۆ ئەکەی
هەر بەجارێ بمکوژە بەسیە دەبا ببڕێتەوە

دەس مەخە خوێناوەکەم ئەمما کە وەختێ کوشمت
نەك لە قیامەتدا لە پەنجەت خوێنی من بتکێتەوە
عاشق‌و مەحزون‌و بیمارو نەخۆشی‌ی عەشقی تۆم
عیلەت‌و دەردو شیفاشم وا بە گەردی پێتەوە
ئاسکەکەی دەرماڵی تۆبووم ئێستەکە وام دەربەدەر
توخوا ئەمرت بفەرموو دەشت نەچێ ، با بێتەوە

* * * * * *

چوارینە

ئەسیری قامەت‌و ئەبرۆو موژە بالأیەکی تر خۆم
غەریقی قەعری بەحری حەسرەت سەودایەکی تر خۆم
شەهیدی پەرچەم‌و زوڵفی غەریبی کولم‌و لێوی ئالی
خەریکی پەروەری شۆخی وەکو لەیلایەکی تر خۆم

وەرە

وەرە ئەی گیانی شیرینم . ئەمان دەستم بە دامانت
بکە رەحمێ بە حاڵی عەبدەکەت بەر دەرکو دیوانت
لە حاڵی نەزعدام رۆحم لە سەر لێو چاوەڕێی تۆیە
دەسا تاکو نەمردووم بێرە لام بمکە بە قوربانت
یەخەت دەگرم لە مەحشەردا لەبەر دیوانی یەزدانا
کە تۆ قاتیلی کوشتومت بە نووکی تیری موژگانت

دڵم وەك قیمە جنراوە بە (ذوالفقار)ی ئەبرۆکەت
کەباب ئاسا جگەر برژا بە ئاخو داخی هیجرانت
ئەگەر تۆ هێندە رەحمت بێ بەقوربان کەعبە کەچ نابێ
ئەوەند روخسەت بدەی جارێك ئەمن بێم ببمە میوانت
خەمی چەند ساڵەم و گریەی شەوو ناڵینی ڕۆژانم :
بە بادەی ئەم هەموو دەردە بە ماچێکی لە لێوانت

ئەگەر پێت عەیبە من ببمە خولامی دەرگەکەت حەقتە
بەلام خاڵی نی یە هەرگیز لە درکو تیشە . . .باغانت
شەوو ڕۆژ شێت و وێت ئاسا کە من ئەم مەصرەعەم (وردە)
«وەرە ئەی گیانی شیرینم ئەمان دەستم بەدامانت»

* * * * * * *

- فەرد -

لەبەر زارو گرین چاوم خەریکی پەردە پۆشینە
لە عەشقی نەوجەوانێ سوخمەکەی ئاڵو کەواشینە

نامەیەك

گەرچی بە دەمی تیغی برۆت قیمە كراوم
هەر باقیە دوو دو گڕی دڵ جەرگ‌و هەناوم
سۆزانە هەمیشە لە جگەر ناری فیراقت
جەریانە سروشكم بە مەسەل دیجلە لە چاوم

دەست بەستەوو دڵ خەستەو زامارو ئەسیرم
توخوا بگە فریام وەرە زوو بەستەیی داوم
گریانە ، خرۆشانە عەزاو شینە لە دەورم
ڕەحمێ بكە بە قوربان كە لەدەست چوم‌و نەماوم

ئەی شۆخی دڵ ئازارم‌و ئەی ڕاحەتی گیانم
مەرهەم بكە ناسۆری دڵ‌و زامی كولاوم
رابورد لە فیراق‌و خەمی تۆ عومری جەوانیم
هەر دامەنی وەصڵت نەگەیە دەستی شكاوم

دێوانەوو حەیرانو سەراسیمەوو (دەروێش)
بەم ناوەوە ڕۆژی ئەزەلی ناوی‌یە ناوم

■

چوارینە

ساق لەنەزعام . جامێك پەیا پەی
بیدەرە دەستم گوێمەدە لەرزەی
كە مردم ئەوا بەتۆی ئەسپێرم
شۆرین‌و شینم بەمەی‌و بەنەی

■

پێنج خشتەکی
لەسەر غەزەلێکی مامۆستا (زێوەر)

ئەگریم بەکوڵ بەزارەوە ، بە جەرگی داغدارەوە
وەك بولبولی بەری بەیان بە باغو جویبارەوە
بۆ شەونمی گوڵی ئەمەل بەلێوو کوڵمی یارەوە
«تکانی ئابڕوی چەمەن بەڕوبی لالە زارەوە
شکانی نرخی نەستەرەن بە زوڵفی حشکبارەوە»

* * * * * *

ئەی سروەکەی دەمی سەحەر بڵێ بەیار لەپاش سەلام
گەر بچمە بەزمی خوسرەویش بۆمن نییە سودو مەرام
سەرخۆشی چاوەکەی ئەوم نەك مەستی بادەو مەدام
«چمە لەمەی ، لەنەی ، لەجام ، ئەگەر بەلەنجە بێتە لام
بەڕووبی ئابدارەوە . . .بەچاوی پڕ خورمارەوە»

* * * * * * *

بادام‌بنێن لەسەر تەخت لەلالەزاری ئێرەما
ساقی هەموو غیلمانو مۆر بادەش لەناو جامی جەما
ئاواتی تۆ هەر باقی‌یە لەتوێی دەرونو سینەما
«عەرەق نی‌یە لە عالەما کە لابەرێ لەدڵ غەما
جگە لەقەترە عارەقێ لە ڕووت کە دێتە خوارەوە»

* * * * * * *

تاکەی لەدەس گەردوونی دون هەر گریەبێ نصیبی من
ڕەحمێ بکە بە حاڵەکەم ئەی شۆخی دڵ فریبی من
وا چاوەرێیە پڕ لەغەم دڵەی وێڵو غەریبی من
«نیگارەکەی حەبیبی من ،عەزیزەکەی تەبیبی من
باشەق بەرێ ڕەقیبی من وەرە بەسەد ویقارەوە

* * * * * * *

نەك هەر بە تەنیا شوورەیی بەملکەچیو خەجلیەوە
زەمین بەنیرگس‌و گوڵ‌و بە مێخەك‌و سملیەوە . .
شەوبۆ بە بۆن‌و شەونمی لالە بنەداخی دڵیەوە
«فیدایی خەدو قەدی تۆ چەمەن بە فەوجی گوڵیەوە
بە بلبل‌و بە چلیەوە . . بە قومریی‌و هوزارەوە . .»

* * * * * *

هەرتۆم ببێ لە عالەما ئیتر چیمە لەجاهو فەر
قوربانی یەك تەبەسومت یاقوت‌و ئەڵماس‌و گەوهەر
پێناوی لارو لەنجەکەت ژیان‌و ماڵ‌و گیان‌و سەر
«فیدایی زوڵفی عەنبەرت هەموو ولاتی گوڵ عومەر
بە عەردو بەردو دارەوە بە ئاوی سەرچنارەوە»

* * * * * * *

بۆ وەصفی تۆ ئەوەند ئەڵێم لەعالەما کە نادری
بە عیشوەتر بە غەمزەتر لەحۆری شۆخ‌و شەنگتری
لەگەڵ (زێوەر) هەرچیم کە وت لەوەش گەلێ بالاتری
«ئەمن گەیانمە ئەنوەری فنوونی شیعرو شاعیری
ئەتۆ گەیانتە سامری بەچاوی سحرکارەوە»

* * * * * *

پیری

پشتی کۆماوەی وەك کەوان نووشتاو
تروسکەی چاوی دواتەمەن جیاو
هەردوو گوێی کپ بووی شیٔی پیری لێداو
ئەشکی کۆن‌و نوێ لەسنگا تاساو
ئەمانە هەمووی چیکەش ئەزانی ؟
ئەپرسن لەکوێت ئەی نەوجوانی ؟

بۆ باوکی شەهیدم

چی لە دنیاکەم بەبێ تۆ یا ژیانم بابە گیان
هێزی ئەژنۆو حوکمی چاو ،ئارامی گیانم بابە گیان
من کە سەوزی باخی تۆبووم وشکی کرد سەرچاوەکەم
باخی گەش بوونی دەنگی خونچە خانم بابە گیان
بۆ ژیانی من کەتۆ بووی (شاهم)و گەرتۆ نەبی
توورەو تاجو نجومی سنگو شانم بابە گیان
زەهرەبووی ، کەیوانو قطب ، هەم زحل هەم مشتری
لەعلو پیرۆزەوو دورو یاقوتی کانم بابە گیان

واسیتەی ئازادیو حورریەتو سەربەستی من
هەر ئەتۆ بووی مایەبی گشت عیززو شانم بابە گیان
تاکو تۆ بووی هەر بەهاربوو ئێستەکە وەك پایزە
ڕۆیشتو ئەوراقی عومری گشت وەراندم بابە گیان
تۆ گوڵێ من بولبولێ بووم خاوەنی نەغمەی حەزین
گوڵ بەسەرچوو ، من لەدەست چووم دەرچوو گیانم بابە گیان

بومەتە یەعقوب لە حەسرەت یوسفی ناو جاهەوە
دائما هەر جاری یە ئەشکی ڕەوانم بابە گیان
تۆ کە جامێ زبرجد پڕ بە ئاوی خضرەوە
چەرخی دنیا هاتە دەورانو پێی ڕژانم بابە گیان
بۆ شەهەنشاهی ژیانم تاجی خوسرەوبووی کەتۆ
خلعی کردم مردنت ئەژنۆی شکانم بابە گیان
تۆ بڵێی واتۆ شەهیدی من شەهیدی تۆ نەبم
خوێنی دڵ فرمێسکی چاو جەرگی ڕزانم باب گیان

تێبینی :-

ناوی باوکیشم ئەحمەدە کە بە (دەروێش) ناسراوە . .

خۆشە پێم ئەو گۆڕەی تۆی تێدای گیانی خۆمی کەم تێدا
بۆ نەمانی تۆ لە غوربەت پڕ فغانم بابەگیان

تاکو قیامەت جێگە زامی تۆ ئەبێ بکولێتەوە
ڕەنگە مردن بیبڕێ ئالام‌و زانم بابە گیان
(ئەحمەد)ە ئەم نالە نالەی ، گشتی هەر بۆ (ئەحمەد)ە
لێم کشا ئەم ئەستێرەی ڕووی ئاسمانم بابە گیان

- جوانی -

نێرگس ، گوڵەباخ ، گوڵاڵەی بەهار
بەیبوون وەنەوشە چنوورو چنار
لەچیاو دەشت‌و میرگ‌و مێرغوزار
تاچاو بڕئەکا هەزاران هەزار
لەمانەش جوانتر ڕووبارو کانی
جوانی یان لەتۆوە وەرگرت ئەی جوانی

شۆرشی ساڵی ١٩٥٨

منالْبووم بیرمە مێژووی کوردستان
وەك سەرگوزشتە وەکو داستان
لەبیرمە چلۆن بوو بە وێرانە
بەگوللەو تۆپو بۆمبای بێگانە
لەبیرمە چەن لاو . چەن قارەمانان
کران بەداراو خرانە زیندان
بەچەند هەزاران کۆرپەی نازداران
لەژنو لەپیاو . . لەپیرو لەجوان
ئەمانە هەمووی زۆری‌تر تێکڕا
بوونە خۆراکی بەرسێتی بۆمبا
بەهۆی جەنگەوەو کردەی زەمانە
کەوتە ژێر دەستی پیسی بێگانە

* * * * * *

ئەمڕۆ پاش دەنگی (الله اکبر)
گوێم لە دەنگێ بوو وەکو شێری نەڕ
ئەی نەڕان پڕ دەم پڕ دەشتو چیا
پڕ بە ئاسمانو پڕ هەموو دنیا
دەنگێك پڕ نەعرەو بانگی ئازادی
ئەزرنگایەوە وادی بە وادی
ئەیوت : ئەی گەدا دیلو سەرگەردان
ڕاپەڕن لەخەو خەوی چەن ساڵان
وەرنە ژێر سایەی داری ئازادی
پاش ساڵهای ژین بە نامرادی

تێبینی :

ئەم پارچە هۆنراوەیەم لە شۆرشی ١٤ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨ نووسیوەتەوە . .

فڕۆکەی ئەوین

فـڕی تـەیـارەی مـەعشووق موقـابـیـل بوو لـەگەڵ بـەدرا
کـرا بومـبـاردومـانی دڵ لـەبورجو قـەلـعـەیی صـەدرا
گەهیّ بۆمـبـا گەهیّ تۆپـە ، گەهیّ شەستیرە هـارەی دیّ
ئـەکـا شاباش بـەسەر سەرما لـەوەختی نـیوەڕۆو عـەصرا

پـەنـاهـێکی لـە ئـاسمان گرت لـەدوور تۆزی بـروسکـەیدا
لـەشەوق تـیشـکی چـاوانی وشك‌بوو گوڵشەنی خـەضرا
بـە بـەرق شیری ئـەبـرۆوە هـجوومی کـردە سەر جـەرگم
کـە لـێی‌دام خوێن فوارەی کـرد پـەیـابوو (مـنـبـع و مجرا)

بـە ئـەنگوستـێکی شێرانـە ئـیشـارەی کـردە کۆهی دڵ
لـەسەر ئـەمـری دڵم شەق‌بوو بـە وێنـەی تـاقـەکـەی کـیسرا
بـەبیّ عوزرو فـەبـاحـەت بوون کـە تیرێکی حـەواڵەم کـرد
لـەژانی زەخـمی ئـەو تیرە بـەرابـەربووم لـەگەڵ هـەورا

بـە حـەڵقـەی زوڵفی سەرکوڵمی کـە عـارەق هـاتـبووە خواریّ
وەکو قـاتـیـلـم و گیرابم قـەنـارەم بۆ هـەڵاوێسرا
لـە کوێتـە (ئـەحـمـەد) هـێشتـا ژمـارەی حـەسرەت و جەورت
کـەڵاشەت وا لـەسەرخۆ بـێت بـرلـە فـاوی لای (بصرە)

چوارینە

ساقی نـامـەویّ ژیـانی وا تـاڵ
دنـیـا بـەرمـەسەر بۆ نـانـێکی گاڵ
تۆ لـەمـە دنـیـا زووبـە ونم کـە
سابـزانین لـەولا چـلۆن ئـەبیّ حـاڵ ؟

پێنج خشتەکی
شاعیرەکان لەسەر هۆنراوەی خۆم

«نامه»

رازی . . . ١٩٦٧

«ئەم هۆنراوەیە لەلایەن بویژی ناسراو کاك صابر سعید (رازی) بەدیاری بۆم هاتووە . . لەبەر ئەوەی بە جوانم زانی وامنیش لێرەدا بە سوپاسەوە بلاوم کردەوە . .»

بیمە قوربانی سروەکەت شەماڵ — دڵم پڕ غەمە
تکام وایە لێت بە زوبانی لاڵ — دایم ناڵەمە
بە حەکیمی زامانی سەختم . . — بە فریام وەرە
نامەی پڕسۆزی دڵەی بەدبەختم — بۆ (ئەخۆڵ) بەرە
تۆ ئەهەوەن ئەکەی سینەی سووتاوان — فێنکی بۆ دڵ
تۆی بۆ سەبووری جەرگ براوان — دێنی بۆنی گوڵ
وەك ئەم هەستەی من پاك و بێگەردبە — وا بە خاوێنی
وێنەی دڵەی من دیوانەی هەردبە — پەیاکە شوێنی
کە بینیتەوە یانەی وەك بەهەشت — تکام وایە لێت
تۆ ئەبانی من تێرتێر بکە گەشت — چۆن ڕەوایە پێت
ئەپاش ئەو ئەچی بۆ خزمەتی ئەو — کە قیبەی دڵمە
ئەوەی شێواوە بۆی بەڕۆژو شەو — بۆ تەنیا گوڵمە
تەوافکەجوتە دەستی پیرۆزی — بە عیززو تەمکین
ئەهوەن کەرەوە . . دڵی پڕ سۆزی — بە کڵیەی بەتین
ئەپاشان بڵێ بەدڵ نەوازی — پەیکی ڕێگەمان
گەنێك موشتاقی دوریتە (ڕازی) — دیدەنی یاران

١ - پێنج خشتەکی (ن - ئاری)
لەسەر غەزەلێکی ئەخۆل .

بە پێستی سك هەڵت گرتووم‌و ساڵهای ساڵە . . .
بە مەمك‌و كۆشی گەرمت شەو نەنوستی تۆ لەئەم ماڵە
لە ڕاستی خۆشەویستی‌و ئەرك‌و ئازارت زمان لاڵە
«ئەوا جێت دێڵم ئەی دایە بە عومری بیست‌و یەك ساڵە
لەبێخ‌و ڕیشە دەرهاتم وەكو لالەو گوڵی ژاڵە»

* * * * * *

كە هاتمە دەر لەناو جەرگ‌و هەناوت زەڕنەقوتەی قووت
لە باوەش بەختیاری‌و خۆشەویستی تۆ زمان بزووت
لە ڕۆژێ چاوم هەڵهێنا ، ئەوین فێربووم لە ڕۆژی ڕووت
«لەسەر تابو[illegible] توخوا بڕێژە ئەشكی وەك یاقووت
بگاتە لا[illegible] هاهو هەناسەو گریەت‌و ناڵە»

* * * * * *

فوارەی خوێنی زمان‌و برینم دایەگیان نەسڕی . . . !
مەڵێ ڕەنجی بەفیڕۆدام قسەی بەدكار لەگوێ نەگری !
گوڵی ڕازاوە هەركاتێ . لەسەر گۆڕم نەكەی بیبڕی !
بەدەنگی بەرزو ناڵەی دڵتوێن بەم جۆرە بۆم بگری
كوڕم ڕۆ ڕۆڵەكەم ڕۆیە شەهیدەو كفنەكەی ئاڵە»

* * * * * *

لەدوام جێماوە دڵدارێ ، دەخیلم پێم بكە بڕوا . .
بەچاوان تۆ موداراى‌كە ، بەیادی من ئەتوبی‌و خووا
هەموو كاتێ بچۆ بۆ لای مەهێڵە ئەو خەفەت بخوا
«ئەوا من خۆم بەجێم هێشتی بەلام ئەی دایەگیان توخووا
فیراق من لەدڵ دەركە خەفەت زۆر ناخۆش‌و تاڵە»

* * * * * * *

لەدوام جیٚماوە جوانیو نەونەمامی شۆخی دڵداریٚ
لەدوای ڕۆیشتنیشم تۆ ئەتوانی بۆم بکەی چاریٚ
لەگۆڕیشا لەسەر سنگمی فڕێدەی ئەرکو ئازاریٚ
«ئەگەر من خۆشەویستت بووم بەیادی من هەموو جاریٚ
بچۆ لای دولبەرم ماچکە لەجێی من ئەودەمو خاڵە»

* * * * * *

چ تیریٚ بوو خوایە وا لەناکاوا لە جەرگی دام
ئەوینی ئاگرینو جوانی ئەو یارە لە دەستی دام
ژیان تاڵبوو لەلامو گیانی ئازیزبوو لە کیسی دام
«ئەگەرچی جەورو قەهری ئەو بووە قاتل بە کوشتی دام
بەلام زینهار دەخیلتبم دڵی مەشکێنە مندالە»

* * * * * *

مەبن دڵگیر بەلاوی نەوجەوانی من کەوا ڕۆیم
بەدوای سەر مەشق مەجنوونا وەکو فەرهاد ئەوا ڕۆیم
لەناو دارانی ئەم چەرخە ئەبەن ناوم کەوا ڕۆیم
«مەڵێن دێوانەبوو خۆی کوشت لەڕێی عەشقا کەوا ڕۆیم
لەسەر مەیتم بکەن شینم شەهیدم کفنەکەم ئاڵە»

* * * * * * *

چوارینە

چ کۆهێکو بیابانە چ راهێکە نەجاتم بیٚ ؟
لە خەزنەی ڕەحمت بیدە غەمو هیجرانی کیٚ بگرم
من بەدیەختو بیٚ بەختم سەگی کاك ئەحمەدی شێخم
لەخواو پێغەمبەرم ئەحمەد بەغەیری دیوانی کیٚ بگرم

٢ - پێنج خشتەکی لەلایەن مامۆستای هونەرمەند (رازی) کاك صابر سعید کە لە ساڵی ١٩٦٨دا بلاوی کردۆتەوە . . .

لەیادت دەرنەچم هەرگیز کە مەرگی جوانی چەن تاڵە
سەرم دانێ لەسەر رانت کە شەنگم حاڵم بێ حاڵە
سەیری بالای نەمامم کە .کە هێشتا بەرهەمی کاڵە
«ئەوا جێت دێڵم ئەی دایە بە عومری بیستو یەك ساڵە
لەبێخو ڕیشە دەرهاتم وەکو لالەو گوڵی ژاڵە»

* * * * * *

ناکاو تیری ئەجەل هاتو پەرەی جەرگی منی ئەنگووت
بنالێنەو بلاوێنە لەسەر تەرمی لەدەس دەرچووت
وەرە سەر لاشەکەم دایە لەکاتێ ئەم خەنە تابووت
«لەسەر تابووتەکەم توخوا بڕێژە ئەشکی وەك یاقووت
بگاتە لای خوا ئاهوو هەناسەو گریەتو ناڵە»

* * * * * * *

ناحەز زۆرە توخوا دایە قسەی بەدکار لەگوێ نەگری
نەمامت تازە نێژراوە . ئاوی دوو دیدەی لێ نەبڕی
کێلی مەزاری غەمگینم لە باوەشی پەرۆش بگری
«بە دەنگی بەرزو ناڵەی پڕ لە جۆش بەم جۆرە بۆم بگری
کوڕم ڕۆ ، ڕۆڵەکەم ڕۆیە شەهیدە کفنەکەی ئاڵە»

* * * * * *

یادگارم بەجێ هێشت بۆت لەدنیا تاقە دڵداری . .
دڵم هەرلای ئەوە نایبەم بمێنێ با لەلای یاری
تکام وایە لەتۆ دایە کەبۆم بکەی وەها کاری
«ئەگەر من خۆشەویستت بووم بەیادی من هەموو جاری
بچۆ لای دولبەرم ماچکە . . لەجێی من ئەو خەتو خاڵە»

* * * * * *

دەخیلتان بم بە دوونی ئەم زەمانە قەت نەکەن بڕوا
ژیان هەر جۆرە ژینێ بێ دوایی دێ لەپڕ ئەڕوا
وەکو من تاقی لاویمە جاوی مەرگم لەبەرد ڕوا
«ئەوا من خۆم بەجێیم هێشتن بەلاّم ئەی دایە گیان توخوا
فیراق من لەدلّ دەرکەن . . خەفەت زۆر ناخۆش و تالّە»

* * * * * *

بلێم چی خۆشەویستی ئەو بۆمن نەگەییە سەر ئەنجام
لەدەس چوو ئەو نەمامە لەسایەی فێنکی ی ئەژیام
جێگەی شانازی‌یە ئێستا لەڕێی عەشق ئەوا فەوتام
«ئەگەرچی جەورو قەهری ئەو بووە قاتل بەکوشتی دام
بەلاّم زینهار دەخیلتان بم دلّی مەشکێن مندالّە»

* * * * * *

بۆ ئازارو پەرێشانیم نەبوو چارەو دەوا ڕۆییم
وەرن لام دابنیشن با نەلێم بێ دلّنەوا ڕۆییم
سەرم دانێ لەسەر ڕانی دلّنیام کەوا ڕۆییم
«نەلّێ دێوانە بوو خۆی کوشت لەڕێی عەشق ئەوا ڕۆییم
لەسەر مەیتم بکە شینم شەهیدم کفنەکەم ئالّە»

* * * * * *

٣ - پێنج خشتەکی لەلایەن مامۆستا (محمد عزیز ملا رحیم)ەوە کە لە گۆڤاری ڕۆژی کوردستان ژمارە (٣٣-٣٤) ی ساڵی ١٩٧٥ بلاوکراوەتەوە . . .

بـــــە لافـــــاوی ئـــــەشکت بێگریـــــەو شیوەنو نـــــاڵە . .
تـــەمـــاشای بـــەژنی ڕێکـــم کـــە زەبوونـــە چـــەنـــدە بـــێحـــاڵە
لـــە بـــازاڕی ئـــەجـــەل ئـــیـــمـــڕۆ کـــەهـــەرچـــەنـــد بـــەرهـــەم کـــاڵە
«ئـــەوا جـــێت دیلم ئـــەی دایـــە بـــە عومـــری بـــیستو یـــەك ساڵە
لـــــەبـــــێجو ڕیشـــــە دەرهـــــاتم وەکو لالـــــەو گوڵی ژاڵە»

* * * * * *

ئـــەجـــەل تیری لـــەجـــەرگمدا مـــەرگ جوانـــیـــمی پێ هـــەڵنووت
وەرە گریـــانو شیوەن کـــە لـــەسەر جـــەستـــەی نـــەمـــام هـــەلچووت
سەرنجێ بـــە کـــە جـــەستـــەی من لـــە کـــفـــنـــا ئـــەیخەنـــە تـــابووت
«لـــەسەر تـــابووتـــەکـــەم توخوا بـــڕێژە ئـــەشکی وەك یـــاقووت
بگاتـــە لای خووا ئـــاهو هـــەنـــاسەو گریـــەتو نـــاڵە»

* * * * * *

تـــکـــایـــە وا سکـــالای دڵ هـــەمـــیشـــە هـــەر لـــەگوێ بگری
گوڵی تـــیـــنوت لـــە گۆڕایـــە فـــرمـــێسکی دیـــدە قـــەت نـــەبـــڕی
وەکو وێنـــە لـــەچوار چـــێوەی جگەرتـــا بم هـــەتـــا ئـــەمـــری
«بـــە دەنگی بـــەرزو نـــاڵەی پـــڕ لـــەجۆش بـــەم جۆرە بۆم بگری
کوڕم ڕۆ . ڕۆڵەکـــەم ڕۆیـــە ، شەهـــیـــدە کـــفـــنـــەکـــەی ئـــاڵە»

* * * * * * *

کـــە ئـــەم نـــالان لـــەتـــاو زامم . .بـــەیـــانی تـــاکوو ئـــێوارێ . .
هـــەمـــوو جـــەستـــەم داوەشا بوو نـــەبوو بۆم هـــیچ دەواو چـــارێ
بـــەجـــێم هـــێشت یـــادگاری من لـــەدنـــیـــا تـــاقـــە دڵدارێ . .
ئـــەگەر من خۆشەویســـتت بووم بـــەیـــادی من هـــەموو جـــارێ
بچۆ لای دولـــبـــەرم مـــاچکـــە لـــەجیێ من ئـــەو خـــەتو خـــاڵە»

* * * * * *

ئەوەندە گریەوو ناڵەم هات وتم : بەشکو بێتە فریام
ئەهاتە خوار لەدیدەمدا ئەشکی حەسرەت بەبێ ئەنجام
بووە ئومێدی عەشق ئەو . لە پێناوی ئەوا فەوتام
ئەگەرچی جەورو قەهری ئەو بووە قاتل بەکوشتی دام
بەلاّم زینهار دەخیلتان بم دڵی مەشکێنن منداڵە»

* * * * * * *

زەمانە زۆر بێوەفایە دەخیلە پێی نەکەن بڕوا . .
ژیانە هەر چەشنە ژینێ بێ کۆتایی دێتو هەر ئەڕوا
جەوانیم نەونەمامێ بوو لەناو دەشتی مەرگا ڕوا
«ئەوا من خۆم بەجێیم هێشتی بەلاّم ئەی دایە گیان توخوا
فیراقی من لەدڵ دەرکەن خەفەت زۆر ناخۆش و تاڵە»

* * * * * * *

ڕەفیقان گەرچی من لەپێناوی عەشق ئەوا ڕۆیم
وەها دەرووم پەرێشان بوو کە بێچارەو دەوا ڕۆیم
وەفاتان بێ وەرن یاران نەڵێم : بێ دڵنەوا ڕۆیم
«مەڵێن دێوانە بوو خۆی کوشت لەڕێی عەشق ئەوا ڕۆیم
لەسەر مەیتم بکا شینم شەهیدم کفنەکەم ئاڵە» (*)

* * * * * *

(*) - تێبینی :

ئەو دوو پێنج خشتەکی یە لەچەند شوێنێکا لەلایەن ئەم دوو هونەرمەندەوە کراوە لەیەك ئەچن لەبەر ئەوە بەبێ دەسکاری ئەیان خەمە پێش چاوی خوێنەران . . وەسەر پشکیان ئەکەم کە خۆیان دەری ببڕن کامیان لە کامیانی وەرگرتووە جگە لەوەشی هەندێ کەمو کوڕی لە هۆنراوەکانا هەیە وام بەباش زانی دەسکاری یان نەکەم . .

--ئەخۆڵ--

٤ – دیسان پێنج خشتەکی مامۆستای هونەرمەند (ڕازی) کاك صابر سعید . . کە لە ساڵی ١٩٦٨دا بلاوکراوەتەوە . .

دەربەست نیم بەسەد لۆمەو وتەو زەنگی زڕاوم
با هەر شێتو پەتیارەو دێوانەبێ . . ناوم . .
بێ‌هەستو پەرێشانو بەرینداری تەواوم
«گەرچی بەدەمی تیغی بڕۆت قیمە کراوم
هەر باقیە دودو گڕی دڵ . جەرگو هەناوم»

* * * * * * *

بێباکی لەمن هەردەمە وا گەرمە مەزاقت
بێ هۆشم ئەناڵێنم لەتاوو ئیشتیباقت
ئەخولێمەوە بە دەردی دڵو ئێشو مەراقت
«سۆزانە هەمیشە لەجگەر ناوی فیراقت
جریانە سروشکم بە مەسەل دیجلە لە چاوم»

* * * * * *

ئەو ڕۆژە ئیشارەت کرد هەر ماوە لەبیرم . .
فەرمووت ئەمە زۆر چاکە بۆ نیشانەبێ تیرم
بەو غەمزەت زامارم بەتای پەرچەمت گیرم
«دەست بەستەو دڵ خەستەو زامارو ئەسیرم
توو خووا بگە فریام وەرە زوو بەستەبێ داوم»

* * * * * * *

سەبریکە چ هاوارو چ ناڵینە لە دەورم
دەنگی ئایو ئۆی تێکەڵ بە یاسینە لە دەورم
لێدانو کوشتنو تاسینە لەدەورم
«گریانە خرۆشانە عەزاو شینە لە دەورم
ڕەحمێ بکە قوربان کە لەدەس چووم نەماوم»

* * * * * * *

نالێنی دڵە هاوار ئەکا زارو زوبانم
پێکراوم بە تیری تۆو نزیکە نەمانم
کەوتۆتە دەستت بێشك هۆی مەرگ‌و ژیانم
«ئەی شۆخی دڵ ئازارمو ئەی ڕاحەتی گیانم
مەرهەم بکە ناسۆری دڵو زامی کولاوم»

* * * * * * *

شەو پیشەم ناڵینە غەمە مووچەی بەیانیم
ساتێ لەغەمو مەینەتو دەردی تۆ جیانیم
غەم بوو قەدی گەنجیمو ئێستاکە (کەوان)یم
«ڕابورد لەفیراقو غەمی تۆ عومری جوانیم
هەر دامەنی وەصلت نەگەیی‌یە دەستی شکاوم»

* * * * * * *

بە سەنگی خەفەت (ڕازی) خەمی یاران کرا کێش
هاوڕازی هەموو کاتێ ژیانی بێخەمو ئێش
تالع وەها هێناوە هەتا مابێ جەفا کێش
«دێوانەوو حەیرانو سەراسیمەو دەروێش
بەم ناوەوە ڕۆژی ئەزەلی ناوی نەناوم»

* * * * * * *

٥ - پێنج خشتەکی (أ - ب هەوری) لەسەر شیعری (ئەخۆل) . . .

نــــامــــەویٚ بۆ چـــیــــمــــە ئـــاهــــەنگ بـــەزم و ڕەزمی سەرچـــنـــار
چی لـــە مــــەیکــەم یـــا لــــەنـــەی یـــا لـــە نـــەغـــمــــەی عودو تـــار
من لــــــە شاگردانی عـــــەشقــــــم بیٚنـــــەواو و بیٚ چـــــاوی یـــــار
«شەرتــــە تـــــا ڕۆژی حـــــەشر خولــــیــــایی من بیٚ چـــــاوی یـــــار
وێڵی سەحــــرام هــــەمــــیشــــە تــــەرك ئـــەكــــەم خۆیش و دیـــار»

* * * * * * *

یـــا بـــە سۆز بۆ خۆی بـــنـــاڵیٚ بــــەختـــــەکـــەی بـــەرگەشتــــەکـــەم
وەك دڵەی دامــــــــاوی هـــــــەردە پشت لـــــــەشارو دەشتــــــەکــــــەم
وێردی خۆشم لـــــە حــــــەسرەت سێوەکــــــەی پـــــڕ مشــــتــــــەکــــەم
«شەرتـــــە وەك یــــەعـــــقوب لــــە دووری یوسفی گوم گەشتــــەکــــەم
دیـــدە پـــڕ تـــەم ، سیـــنـــە پـــڕ غـــەم ، تـــا ئـــەبـــەد بگرم قـــەرار»

* * * * * * *

گەر لــــەسەر تـــەختی مورصّــــەع یـــا لــــەنــــاو صــــەحـــنــــەی ئیرەم
دابـــــنـــــیشم هـــــەروەکو شاهــــێکی بیٚ دەردو ئـــــەلــــــەم . .
خۆ لــــەقوڕ ئــــەوسا ئــــەنــــێم ، بــــانگ ئــــەكــــەم من پـــڕ بــــەدەم
«شەرتـــە یـــاخوێنم بـــەگریـــان ئـــەرژێنـــمــــە صـــەفـــحـــەی عـــەدەم
یـــا بـــە شمشــێری ڕەقـــیـــبـــانـــا ئـــەبیٚ بـــنـــكـــێتـــە خوار»

* * * * * * *

لـــێم گەڕیٚ نــــاصـــیـــح لــــەبــــەرچی دەست لـــە شیرین هـــەڵگرم
یـــا بـــەیـــادی چـــاوەکـــانی چــــەپـــکـــە نــــەسرین هـــەڵگرم
مـــەزرەعــــەی غـــەم تـــیـــنووە بـــا جۆگە لـــە ئـــەسرین هـــەڵگرم
«شەرتــــە وەك فـــــەرهــــاد قوڵنگی یـــادی شیرین هـــــەڵگرم
تـــا لــــەپـــای کـــێوی فیراقـــا جیٚ ئـــەهـــێڵم یـــادگار»

* * * * * * *

مەرجە بەر چیغی بولبول تاكو مردن بەر نەدەم
شۆرشی شیوەن لە بۆشی مێشك و كەلـلەم دەرنەدەم
بۆ تەداوی زامی جەرگم قەت لە دوكتور سەر نەدەم
«شەرتە وەك بولبول بە شیوەن قەت لق و چڵ بەرنەدەم
تا دەمی خونچەی ئەمەل نەكرێتەوە صوبحی بەهار»

* * * * * * *

گەرچی ئەمڕۆ من لە ڕیزی عاشقانا بەهمەنم
شێتی شێوەی یەك ئیشارەی ئاسكێكی چەمەنم
چونكە وەك فەرهادی عەشقم ڕوو لە هەردەو یەكتەنم
«شەرتە وەك مەجنوونی بێكەس دەشت و كێوێ مەسكەنم
تا بە یادی لەیلەوە ئەمنێنە قەبری تەنگ و تار»

* * * * * * *

عەهدو پەیمانە هەتا مردن لە زاهید سەرنەدەم
یادی شیرینم هەتا ماوم لە چاڵی دڵ دەرنەدەم
چاكی جانانەی بەخوێنی سوور تاكو مەحشەر بەرنەدەم
«شەرتە وەك ئازیز مردە سەر لە ئەژنۆ بەرنەدەم
بۆ دڵەی وێڵ و غەریبم دائیما بگریم بەزار»

* * * * * * *

گەربەتاپۆ بێتە موڵكم هەر لە ئێرە تاكو ڕەی
دەستە دەستە باخەوانو باخی بەی
بێتە لەنجەو نازو عیشوە ، دەم بە خەندە دەس بە مەی
«شەرتە بمبێ گەنجی قاروون ، تاجی خوسرەو تەختی كەی
هەر لە دەرگاكەی ئەوا بمرم كەساس و خاكسار»

* * * * * * *

سەد كەرەت ئەو شۆخەم ڕووم تێكا بەچاوی قەهرەوە
تازە لام پەشمە چ دەربەستم بە زوڵمی دەهرەوە
دائەنیشم ڕوو لە قاپی حەق بە شوكرو صەبرەوە
«شەرتە یا حەسرەت لەگەڵ خۆما ئەنێمە قەبرەوە
یا ئەبێ بمژم لە غونچەی نەوشكۆفەی لێوی یار»

* * * * * * *

● ناوەرۆك ●

● سوپاس ●

سوپاس بۆ کاك احمد حسین احمد که پاکنووسی شیعرەکانی نێو ئەم دیوانەی بۆ کردم . .

● سەرپەرشتی چاپ‌و دەرهێنانی هونەری‌و نەخشەی بەرگ ●

عەزیز رەشید حەریری

لە کتێبخانەی نیشتمانی بەغدا ژمارە « ٨٣١ »ی ساڵی ١٩٨٤ی دراوەتێ . .

چاپی یەکەم : ١٩٨٤

له چاپخانەی «الادیب البغدادي» چاپکراوە .

« ٣٠٠٠ » دانەی لیٚ چاپکراوە

نرخی « ٥٠٠ » فلسە .

رقم الابداع في المكتبة الوطنية ببغداد ١٩.١٤/٨٣٠ » لسنة ١٩٨٤

١١ ٣٠٠٠ ٩ ٦ ١٩٨٤

●

الاشراف والاخراج الفني ـ وتصميم الغلاف

عزيز رشيد الحريري

●

الطبعة الاولى ١٩٨٤

●

الثمن » ٥٠٠ » فلسا

من مطبوعات الامانة العامة للثقافة والشباب لمنطقة كردستان

تسلسل/ ٧

ديوان اخول

شعر

احمد درويش عبدالله

مطبعة الاديب البغدادية هاتف 8881232

الطبعة الاولى – ١٩٨٤

الثمن : ٥٠٠ فلسا